

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Diplomová práce

SALESIÁNSKÝ SPLUPRACOVNÍK JAKO ANGAŽOVANÝ LAIK
V CÍRKVI A VE SPOLEČNOSTI

Vedoucí práce: Ing. Dr. Alois Křišťan, Th. D.

Autor práce: Pavla Čandrllová

Studijní obor: pastorační asistent

Ročník: VI.

2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Barla Čandlová

OBSAH

ÚVOD.....	7
I LAICI A NĚKTERÁ JEJICH SPECIFIKA	8
1. Kdo je laik.....	8
2. Potřeba laiků.....	9
3. Důstojnost laiků.....	10
4. Křestní závazky.....	11
5. Časný ráz laického poslání.....	12
6. Laici ve světě.....	13
6.1 Svatost života.....	13
6.2 Laici v různých posláních ve světě.....	14
6.2.1 Rodina.....	14
6.2.2 Laik ve veřejném životě.....	15
6.2.2.1 Kultura.....	15
6.2.2.2 Hospodářství.....	17
6.2.2.3 Politika.....	17
6.2.2.4 Média.....	18
7. Zapojení laika uvnitř církve.....	20
7.1 Slavení liturgie – liturgia.....	21
7.2 Vydávání svědectví Kristu – martyria.....	22
7.3 Služba druhým – diakonia.....	22
7.4 Hlásání evangelia – evangelizace.....	24
7.5 Vyučování – katecheze.....	25
8. Laik a jeho vztah k církvi.....	26
9. Laik a jeho duchovní zázemí.....	27
9.1 Základy duchovního života laiků.....	28
10. Vzdělávání laiků.....	29
II ACS JAKO LAICI V DUCHU DONA BOSKA.....	31
1. Důležité okamžiky života Dona Boska.....	31
2. Výchovný systém Dona Boska.....	32
3. Salesiánský spolupracovník jako angažovaný laik žijící v duchu Dona Boska.....	34
3.1 Kdo je salesiánský spolupracovník.....	35
3.2 Apoštolát životem ve světě.....	35
3.2.1 Rodina.....	36
3.2.2 Manželství.....	37
3.2.3 Snoubenci.....	38
3.2.4 Spolupracovník v zaměstnání a ve všedním životě.....	38
3.2.5 Spolupracovník jako člen občanské společnosti.....	39
3.2.6 Spolupracovník podle Ježíšových blahoslavenství.....	41
3.2.7 Spolupracovník a jeho apoštolátní zaměření.....	42
3.2.7.1 Mládež.....	42
3.2.7.2 Rodina.....	44
3.2.7.3 Lidové vrstvy.....	44
3.2.7.4 Misie.....	45
3.3 Spolupracovník v rámci salesiánské rodiny.....	46
3.3.1 Informovanost a spolupráce.....	47
3.3.2 Hlavní představený.....	47
3.4 Salesiánský duch.....	48

3.4.1	Odkaz Dona Boska.....	48
3.4.2	Angažovaná víra.....	49
3.4.3	Apoštolská láska.....	50
3.4.4	Optimismus a realismus.....	50
3.4.5	Styl činnosti.....	51
3.4.6	Salesiánská radost a rodinný duch.....	51
3.4.7	Modlitba.....	52
3.4.7.1	Písmo svaté.....	53
3.4.7.2	Osobní modlitba.....	53
3.4.7.3	Eucharistie, svátost smíření.....	53
3.4.7.4	Měsíční usebrání a duchovní obnovy.....	54
3.4.7.5	Hlavní pobožnosti.....	55
3.5	Členství ve Sdružení ACS a formace.....	56
3.5.1	Vstup do Sdružení.....	56
3.5.1.1	Příprava.....	56
3.5.1.2	Slib.....	57
3.5.2	Formace.....	58
3.5.2.1	Zodpovědnost za formaci.....	60
3.5.3	Věrnost přijatým závazkům.....	60
3.6	Organizace Sdružení ACS.....	61
3.6.1	Místní společenství.....	61
3.6.2	Provincie.....	62
3.6.3	Oblastní a národní uspořádání.....	63
3.6.4	Světová rada.....	64
3.6.5	Majetek Sdružení.....	64
3.7	Cesta ke svatosti.....	64

III SEVEROČESKÉ SPOLEČENSTVÍ SDRUŽENÍ ACS.....65

1.	Stručná historie.....	65
2.	Současná podoba společenství.....	66
3.	Formační společenství.....	67
4.	Aspirantát.....	68
5.	Apoštolát jednotlivých členů.....	69
5.1	Náhradní rodinná péče.....	70
5.2	Diecézní centrum pro rodinu.....	70
5.3	Manželská setkání.....	70
5.4	Média.....	70
5.5	Politika.....	70
5.6	Adopce na dálku.....	70
5.7	Katecheze.....	71
5.8	Pěvecký sbor.....	71
5.9	Práce pro staré a umírající.....	71
5.10	Volnočasové aktivity pro děti a mládež.....	71
6.	Měsíční ústraní.....	72
7.	Duchovní obnovy.....	73
8.	Exercicie.....	74
9.	Konference.....	75
10.	Výlety.....	76
11.	Společná dovolená.....	76
12.	Některé nedostatky očima aspiranta.....	77
13.	Osobní zkušenost s rodinou ACS.....	78

ZÁVĚR	80
Poznámky.....	81
Seznam literatury.....	84
Seznam zkratek.....	85
Seznam příloh.....	86
Přílohy.....	87
Abstrakt - český jazyk.....	92
Abstrakt – anglický jazyk.....	93

ÚVOD

V současné době se můžeme potkat s mnohými aktivitami laiků v rámci církve i církev přesahující. Situace laiků, jejich podmínky pro apoštolské působení mohou být různé podle zeměpisné i společensko-kulturní oblasti, ve které žijí, podle jejich osobních dispozic, atd.

Křesťané v naší republice jsou v rámci společnosti v menšině. V některých oblastech jako je pohraničí či severní a západní Čechy dokonce žijí poměrně rozptýleni, proto je třeba, aby se učili hledat a vytvářet si společensko – duchovní zázemí, síť vztahů, která by pomáhala růstu jejich osobnosti ve všech směrech, poskytovala duchovní formaci, podmínky ke spolupráci a vzájemného sdílení.

Jednou z možností, která takovéto zázemí nabízí, je připojení se k některé řeholní rodině v rámci jejího třetího řádu či jemu podobného společenství. Tato možnost s sebou nese předpoklad vnitřního přijetí určité spirituality, cílů apoštolátu a způsobů jejich uplatnění.

Sdružení salesiánských spolupracovníků (ACS) je třetí složkou Salesiánské rodiny vedle Salesiánů Dona Boska a Dcer Panny Marie Pomocnice. Bylo založeno Donem Boskem jako sdružení pro ty, kteří chtějí žít podle salesiánského ducha a pracovat na základě principů, které tento duch přináší, zároveň však zůstávají „ve světě“, tzn. nejsou členy řeholní komunity, ale většinou mají vlastní rodinu a civilní zaměstnání. Činnost tohoto sdružení je zaměřena především na mládež a lidové vrstvy společnosti, tedy na řadové občany, jejich starosti a problémy.

V této práci se zabývám otázkou, jak dalece pravidla Sdružení ACS korespondují s obecným pohledem církve na laiky, jaké je jim zde poskytnuto duchovní zázemí a kdo všechno může být osloven tímto dílem a případně se do něj zapojit.

Práce je rozdělena do tří částí.

První část pojednává o laicích obecně s odkazem na některé církevní dokumenty, hovoří o jejich postavení v církvi, úkolech a možnostech jejich naplnění.

Druhá část se zabývá principy a pravidly Sdružení ACS. Rozebírá jednotlivé části Pravidel apoštolátního života ACS a všímá si jejich základů.

Třetí část je ukázkou jednoho společenství a jeho života. Konkrétně se jedná o Severočeské společenství, zahrnující široké území Ústeckého kraje. Na jeho příkladu můžeme vidět uvádění Pravidel do praxe, lze porovnat, nakolik se život členové snaží přiblížit se danému ideálu.

420
5
680003
7

I LAICI A NĚKTERÁ JEJICH SPECIFIKA

1. Kdo je laik

Význam slova laik prošel dějinným vývojem a neznamenal vždy totéž. Přídavné jméno *laikos* pochází řečtiny a znamená „patřící k lidu“. Je odvozeno od podstatného jména *laos* – lid.¹ Podle biblického výkladu je možné chápat význam slova laik jako „patřící k Božimu lidu.“ Zde se nerozděluje Boží lid na klérus a ostatní věřící lid. V chápání slova laik však došlo k jistému posunu, takže dnes se pod pojmem laik skrývá jiný význam.

V obecném chápání je laik člověk neodborný, nedostatečně kvalifikovaný v daném oboru. V náboženské oblasti se setkáváme s určitým problémem definice slova „laik“. Podle konstituce o církvi *Lumen gentium* se laikem rozumí člověk, který není členem duchovního stavu nebo řeholního společenství. „Účastní se svým vlastním způsobem na kněžském, učitelském a královském úřadu Kristově, a tak svým podílem uskutečňují v církvi a ve světě poslání, které je vlastní celému křesťanskému lidu.“² Avšak současný kodex kanonického práva říká: „Z ustanovení Božího jsou v církvi mezi věřícími svěcení služebníci (*sacri ministri*), které právo nazývá též kleriky (duchovními), ostatní se pak nazývají laici.“³

Zde narážíme na dvě oficiální definice, ve kterých je však vidět jistý rozpor. Podle kanonického práva jsou laiky i řeholníci, podle *Lumen Gentium* nikoliv. Definice kodexu je vyřčena jakoby negativně na základě definice kleriků. Je však nutné zvážit, za jakým účelem která definice vznikla, tedy v jaké souvislosti je používána. Kodex vymezuje laiky po stránce právní, jejich postavení je vlastně jaksí odvozeno z definice kleriků. Ti mají ve srovnání s laiky větší práva a povinnosti. O řeholnících pak mluví kodex vzápětí jako o věřících, kteří se zavazují k zachovávání evangelijních rad, zasvěcují se tak Bohu a svým životem pomáhají církvi naplnit její spasitelské poslání.

Na základě kanonického práva může vzniknout pohled na kleriky jako na ty, kdo se starají a laiky, kteří jsou jakýmsi „konzumenty“ duchovní péče. *Lumen Gentium* staví laiky do jiného světla, do světla jejich povolání na základě křtu k účasti na trojím úřadu Kristově.

Protože však laici, kněží, řeholníci mají mnoho společného, v první řadě právě povolání skrze křest, je obtížné postavit jasnou definici laika. Pro účely této práce se budeme opírat o pohled konstituce *Lumen Gentium*, nebudeme tedy mluvit o řeholnících, vázaných slibů chudoby, čistoty a poslušnosti, ale o křesťanech, žijících ve světě bez závazku evangelijních rad.

2. Potřeba laiků

Je třeba, aby se laici zapojovali do hlásání evangelia, aby v této oblasti vyvíjeli nějakou iniciativu? Odpověď nacházíme v trojím poslání církve, totiž v úkolu hlásat evangelium, slavit svátosti a sloužit lidem. V historii tato úloha připadala převážně kléru, který měl na starosti veškerou péči o duchovní zázemí, o výchovu a vzdělávání, a to nejen v náboženských věcech, ale i ve světských. Situace se však radikálně změnila. Církev má v různých zemích různé postavení, není však již automaticky vnímána jako instituce, která se dotýká života každého člověka. Lidé sice mají stále jakýsi náboženský potenciál, který je jim vrozený, hledají však odlišné způsoby jeho naplnění, než jak tomu bylo dříve. Dnešní společnost sice cítí jakousi potřebu duchovna, ne však instituce, do které je třeba patřit, dodržovat její řád. Je tu trend jakési „nezávislosti“ na jiných, trend vlastní duchovní cesty, která je záležitostí jednotlivce, ne organizované skupiny. Klasická podoba církve mnoha lidem nevyhovuje pro svoji strukturu a řád, a přesto paradoxně mnoho lidí odevzdá svoji svobodu tam, kde se jim slibuje nezměrné blaho, kde však jsou záhy zotročeni a slíbená spása se nekoná. To je záležitost různých sekt, pseudoduchovních skupin, hnutí a škol.

S poklesem zájmu o církve, s rozmělněním a otupením citu pro duchovní věci, současně i s úbytkem smyslu pro zodpovědnost se vytrácí i odvaha k rozhodnutí se, k radikálním krokům. A tak je dnes možné pozorovat žalostný úbytek zralých rozhodnutí pro povolání ke stavu duchovnímu i rodinnému.⁴ Jedno bez druhého se neobejde. Kvalitní kněží potřebují dobré rodinné zázemí, ve kterém by jejich povolání zrál a formovalo se, dobrá křesťanská rodina zase potřebuje oporu v kněžích. Charakteristickým rysem dnešního člověka je strach ze závazku. Roste počet nesezdaných párů, které se bojí zodpovědnosti manželství. Dalo by se říct, že i v duchovních povoláních je znát obava z radikálního kroku. Bůh zajisté povolává i dnes nové lidi ke svojí službě, je však málo ochotných k naslouchání a ještě méně k uposlechnutí jeho hlasu a k přijetí břemena, které s sebou tento stav nese.

Role laiků je zde několikerá:

1. Ve společnosti vlašné k duchovním hodnotám zdravě poukazovat na jejich dobro. Jejich každodenním prožíváním vrátit těmto hodnotám důstojné místo v životě a dokazovat jejich důležitost.
2. Vychovávat své děti k zodpovědnému postoji k životu, k odvaze k radikálním rozhodnutím a k vytrvalosti .
3. Angažovat se na poli vědy a techniky, kde je někdy zjevné odchylení se od mravních hodnot.
4. Stejně tak ovlivňovat kulturu, politiku a média, tvůrce a nositele hodnot.

obecně, jeho s tímto rokem, do kl. sp.

5. Zapojit se do života církve, a to nejen pro nedostatek kněží, ten nemá být tím pravým důvodem, ale pro oživení církve, pro její zpřístupnění těm, kteří o ní mají zkreslené představy či dokonce špatné zkušenosti s některými jejími představiteli. Obraz církve netvoří jen kněží a řeholníci, ale každý, kdo se k církvi hlásí. A jelikož laici mají větší možnost setkání s nevěřícími, protože se většinou mezi nimi denně pohybují a jsou tedy prvními zprostředkovateli obrazu církve, je jejich role nezastupitelná. Jejich vlastní postoj k církvi, prožívání vztahu k Bohu a skutečnosti vlastního vykoupení je prvním impulsem, který může způsobit změnu smýšlení lidí v jejich okolí.

Správně organizovaná aktivita laiků může pomoci kněžím, kteří ve své přetížnosti často nemají čas aktuálně reagovat na potřeby farnosti. Laická angažovanost může život farnosti oživit a napomoci její otevřenosti pro druhé.

3. Důstojnost laiků

Druhý vatikánský koncil postavil pojem laik do poněkud odlišného světla, než jak byl vnímán dříve. Z pasivních členů církve, odkázaných ve všem na duchovní stav, učinil aktivní údy, hrající nezastupitelnou roli. „Laický apoštolát totiž vyvěrá za samého křesťanského povolání a nemůže v církvi nikdy chybět.“⁴⁵ V samotném Písmu svatém máme důkazy nejen o tom, jak se prvotní církev spontánně šířila právě hlásáním těch, kdo uvěřili.

Postupem času se v církvi ustavily různé úkoly a funkce, které však nebyly prostředkem rozdělení, ale naopak jednoty a řádu. „Jako máme v jednom těle mnoho údů, ale tyto údy nemají všechny jednu a tož činnost, stejně tak je tomu i s námi: je nás mnoho, ale tvoříme jedno tělo, protože jsme spojeni s Kristem, a máme se k sobě jako údy.“ (Řím 12, 4 - 5) Je jen jeden vyvolený lid Boží, všichni mají tedy stejnou důstojnost v rodině Božích dětí, protože na všechny se stejně vztahuje Kristova výkupná oběť. Neexistují už rozdíly ras, pohlaví, postavení ve společnosti, protože Ježíš zemřel za všechny bez rozdílu.

V tomto světle tedy nelze říci, že by někdo v církvi znamenal více než ten druhý. Společné všem členům církve je jejich povolání ke svatosti, rozdíl je však v pověření, v poslání, které je každému svěřeno. „Jsou rozdílná obdarování, ale tentýž Duch, rozdílné služby, ale tentýž Pán, a rozdílná působení moci, ale tentýž Bůh, který působí všechno ve všech. Každému je dán zvláštní projev Ducha ke společnému prospěchu. Jednomu je skrze Ducha dáno slovo moudrosti, druhému slovo poznání, podle téhož Ducha, někomu zase víra v témž Duchu, někomu působení mocných činů, dalšímu zase prorocství, jinému rozlišování duchů, někomu dar mluvit ve vytržení, jinému dar vykládat, co to znamená. To všechno

působí jeden a týž Duch, který uděluje každému zvláštní dar, jak sám chce.“ (1Kor 12, 4 – 11) „Vy jste tělo Kristovo, a každý z vás je jedním z jeho údů. A v církvi Bůh ustanovil jedny za apoštoly, druhé za proroky, třetí za učitele; potom jsou mocné činy, pak dary uzdravování, služba potřebným, řízení církve, řeč ve vytržení.“ (1Kor 12, 28) V církvi jsou tedy různá povolání, z nich pramenící různé úkoly, které Bůh rozděluje mezi své služebníky. Některé úkoly si vyžadují zvláštní způsob života, zvláštní milosti a jsou zahrnuty pod působení svátosti (kněžství), jiné jsou naopak vsazeny do všednosti a každodennosti. A tak kněží jsou kněžími na základě Božího volání k určitému způsobu života, ke kterému dostávají skrze pomazání milosti potřebné k účinnému splnění tohoto poslání. Svým svěcením jsou jistým způsobem vybráni a postaveni nad ostatní lid, ne však do pozice nadřazenosti, ale do pozice služebníků, skrze které Bůh hmatatelně přichází znovu a znovu mezi svůj lid. V jejich rukou Kristus proměňuje chléb a víno ve své tělo a krev. Kněz se tak stává prostředníkem Krista na zemi – zprostředkuje vtělení Krista a odpuštění hříchů skrze svátost smíření. To je jeho úkol, z něho vyplývá důstojnost jeho stavu. Laik má také za úkol zprostředkovat lidem Krista, avšak jiným způsobem. A tak vzniká v církvi hierarchie, nevyplyvající z nadřazenosti jednoho nad druhým, ale z rozdílnosti úkolů. Ty pak jsou základem poslušnosti a úcty jedněch vůči druhým.

4. Křestní závazky

„Přicházejte tedy k němu, kameni živému, jenž od lidí byl zavržen, ale před Bohem je vyvolený a vzácný. I vy pak buďte živými kameny, z nichž se staví duchovní dům, abyste byli svatým kněžstvem a přinášeli duchovní oběti, milé Bohu pro Ježíše Krista... Vy však jste rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu, abyste hlásali mocné skutky toho, kdo vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla“ (1 Petr 2, 4 – 5. 9)

„A jako Bůh pomazal svého syna na kněze, proroka a krále, maže posvátným olejem i tebe, neboť patříš ke Kristu navěky.“⁶ Laici se podílejí na trojím úřadu Krista – na úřadu kněze, proroka a krále.

„Laikové mají účast na kněžském úřadě, v němž Ježíš k slávě Otce a k spáse celého lidstva sám sebe na kříži obětoval a stále se obětuje při slavení eucharistie. Pokřtění, včlenění v Krista, se s ním a s jeho obětí spojují obětováním sebe a svého konání.“⁷ Druhý vatikánský koncil o laicích říká: „Všechny jejich skutky se stávají duchovním obětním darem, který je milý Bohu pro zásluhy Ježíše Krista (srov. 1 Petr 2, 5); modlitby a apoštolská činnost,

manželský a rodinný život, každodenní práce, tělesné i duševní osvěžení – když je prováděno ve spojení s Duchem – a též těžkosti života, jestliže je trpělivě snášejí. Tyto skutky se zbožně přinášejí Otci zároveň s obětí těla Kristova, když se slaví eucharistie. Takto i laici zasvěcují celý svět Bohu, když se všude klanějí Bohu a jednají svatě.“⁸

Prorocký úřad naplňují laici přijímáním a hlásáním evangelia. „Spojení s Kristem, „velkým prorokem“ (Lk 7, 16) a učinění v Duchu „svědky“ zmrtvýchvstalého Krista, mají laici účast nejen na nadpřirozeném „citu pro víru“ církve, která „se nemůže mýlit ve víře“ (LG 12), ale i na milosti slova (srov. Sk 2, 17 – 18; Zj 19,10). Jsou povoláni také k tomu, aby ve svém každodenním rodinném a společenském životě ukazovali a osvětlovali novost a sílu evangelia a zároveň uprostřed rozporů této doby odvážně a trpělivě vyjadřovali svou naději na slávu „i při výstavbě časného řádu“ (LG 35)“⁹

Laikové mají účast také na úřadu Krista – Pána a Krále a „jsou ním povoláni ke službě Božimu království a jeho šíření v dějinách lidstva. Toto křesťanské „království“ žije především tím, že vedou duchovní boj, aby zvítězili v sobě a přemohli království hříchu (srov. Řím 6, 12), dále tím, že obětují sami sebe v lásce a spravedlnosti ke službě Ježíši Kristu, který je neustále přítomen ve všech bratřích, především v těch nejnepatrnějších (srov. Mt 25, 40).

5. Časný ráz laického poslání

„Společná důstojnost na základě křtu obsahuje však u laika omezení, které jej sice od kněze, řeholníka nebo řeholnice odlišuje, avšak neodděluje ho od nich.“¹⁰ Podle druhého vatikánského koncilu tento zvláštní způsob spočívá v časné dispozici laiků. Církev sice není z tohoto světa, ale do něj vsazena, „aby pokračovala ve spásném díle Ježíše Krista, které má za cíl spásu lidí, ale zahrnuje v sobě i obnovení celého časného řádu.“¹¹ Věřící laici žijí ve světě, zde se setkávají s Božím povoláním a zde ho také naplňují. Děje se tak v podmínkách obyčejného lidského života, ve všedních situacích, které následují za sebou tak, jak je život přináší. „Laici jsou tedy osoby, které žijí ve světě běžným lidským životem: studují, pracují, vstupují do přátelských, sociálních, pracovních, kulturních a jiných vztahů. Jejich časnou dispozici chápe koncil ne jako vnější rámec podmíněný prostředím, ale jako skutečnost, které je určeno, aby dosáhla svého plného smyslu v Ježíši Kristu.“¹² On sám plně zakusil úděl člověka: pracoval, patřil do lidské rodiny, do státního zřízení, jehož zákony zachovával. Tím posvětil lidské a rodinné vztahy, které jsou základním stavebním kamenem lidské společnosti.

Laici jsou povoláni od Boha, aby vykonávali své povinnosti v duchu evangelia

a tak působili na způsob kvasu, který sice není vidět, ale který pracuje uvnitř. Podílejí se na posvěcení světa tím, že druhým lidem hlásají Krista především svědectvím svého života, osobní víry, naděje a lásky. Laičtí křesťané mají být soli země a světlem světa (srov. Mt 5, 13 – 14).

6. Laici ve světě

6.1 Svatost života

Časný ráz laického apoštolátu přináší povolání ke svatosti právě ve světě, do kterého jsou laici zasazeni. Veškeré jejich myšlení, mluvení a konání má být v souladu s evangeliem. Jedině jednota života praktického a duchovního je prostředkem posvěcení jednotlivce i celé církve. „Všechno, cokoli mluvíte nebo děláte, číňte ve jménu Pána Ježíše.“ (Kol 3, 17)

„Vybízím vás, bratři, pro Boží milosrdenství, abyste sami sebe přinášeli jako živou, svatou, Bohu milou oběť: to ať je vaše pravá bohoslužba,“ vybízí křesťany svatý Pavel ve svém listě Římanům. Oběť každodenního života se všemi jeho radostmi i starostmi, přinášena ne z povinnosti, ale z lásky k tomu, který se sám za nás obětoval až do prolití krve, je přijetím Ježíšovy oběti. Křtem jsme byly přivtěleni ke Kristu, proto se naše oběť života spojuje s jeho obětí.

Církev je svatá tím, kdo je její hlavou – nejsvětější Beránek, Ježíš Kristus. Je však také úkolem křesťanů, aby tuto rodinu Božích dětí stále znovu a znovu posvěcovaly svými životy. „Svatost je základní podmínka a neodmyslitelný předpoklad pro splnění spásného poslání církve. Skrytým zdrojem a neomylnou mírou apoštolské účinnosti a misijního úsilí církve je její svatost. Církev se stane skrze Ducha plodnou matkou jenom v té míře, v níž se jako Kristova nevěsta vydá jeho lásce a bude ji opětovat.“¹³

Jen ve spojení s Kristem může život křesťana nést plody. „Já jsem vinný kmen a vy jste ratolesti. Jako ratolest nemůže nést ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmene, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce; neboť beze mne nemůžete činit nic.“ (Jan 15, 4 -5)

Fakt, že svatost života je sice náročným, ne však nesplnitelným požadavkem, dokazuje velký počet těch, kteří právě díky této svatosti nenápadného života došli úcty oltáře. Titul blahoslavený a svatý není výsadou pouze zasvěcených osob, každá doba měla a má své svaté i mezi laickými křesťany.

Ježíšův život se z velké části také odehrával ve skrytosti a nenápadnosti. Plných

třicet let žil se svými rodiči v Nazaretě. Pracoval se svým pěstounem Josefem, naučil se jeho řemeslu. Po Josefově smrti převzal odpovědnost za rodinu, staral se o svoji matku a když visel na kříži, svěřil ji do péče Janovi. Z doby Ježíšova života před tím, než začal veřejně vystupovat, máme jen několik záznamů v Písmu. Jednou z charakteristických vět je v závěru Lukášova evangelia: „Pak se s nimi vrátil do Nazareta a poslouchal je. ... A Ježíš prospíval na duchu i na těle a byl milý Bohu i lidem.“ (Lk 2, 51- 52)

Prvním a nejvyšším vzorem svatosti nenápadného života je zajisté Panna Maria. Chudá dívka z Nazareta nechtěla nic jiného, než každým svým skutkem sloužit Bohu. A když si ji Bůh vybral za matku Spasitele, nepřemýšlela nad riziky a těžkostmi, které tato výsada může přinést, ale poslušně z lásky k svému Pánu svolila. Nevyznačovala se žádnými velikými činy, o kterých by se vedly záznamy a které byly v její době senzací; sousedé ji znali jen jako matku Ježíše, o kterém dlouho ani netušili, že je onen přislíbený Mesiáš. Maria byla matkou, manželkou, služebnicí Pana v každodenních povinnostech. Nebyla ušetřena žádné starosti. Nakonec drží v náručí svého mrtvého syna. A ani v této chvíli nepřestává říkat Bohu své *Ano* každým svým dechem. Tento postoj naprosté důvěry a odevzdanosti do Boží vůle je příkladem všem, kdo v potu tváře dobývají ze země chléb. Nejinak je tomu u Ježíšova pěstouna. O něm si v Bibli můžeme přečíst jen několik vět, ze kterých se dozvídáme, že „Josef byl muž spravedlivý“ (Mt 1, 19), o čemž svědčí to, jak se postavil k faktu Mariina těhotenství, k výchově Ježíše a starosti o rodinu.

Mezi svatými v nebi najdeme více takových, kteří dosáhli svatosti obyčejným životem v duchu evangelia. Za všechny zmiňme třeba ještě sv. Zdislavu, bl. Alexandrinu d'Costa či lékařku Janu Molla.

6.2 Laici v různých posláních ve světě

Každý člověk je postaven do určitého časoprostoru, v němž jej Bůh volá k plnění jeho vůle. Jednotlivá prostředí přináší specifické úkoly a zároveň možnosti naplnění apoštolátu.

6.2.1 Rodina

Rodina jako první zázemí člověka je zároveň prvním a základním působištěm křesťana. Zodpovědnost za vztah k životnímu partnerovi a za výchovu dětí je jeho základní povinností. Po vzoru rodiny z Nazareta se má křesťanská rodina stát základní zdravou jednotkou lidské společnosti. „Proto jsou křesťanští manželé posilováni a jakoby svěceni k povinnostem a důstojnosti svého stavu zvláštní svátostí; její působností plní svůj manželský

a rodinný úkol, a proto prodchnuti Kristovým duchem, jenž naplňuje celý jejich život vírou, nadějí a láskou, spějí stále více ke své vlastní dokonalosti, vzájemnému posvěcení a tedy k společné oslavě Boha.

Budou-li tedy rodiče předcházet příkladem a rodinnou modlitbou, jejich děti a vůbec všichni, kdo žijí v rodinném kruhu, naleznou snadněji cestu lidskosti, spásy a svatosti. Manželé pak, ozdobeni důstojností a úkoly otce a matky, svědomitě plní povinnosti výchovy – zvláště náboženské – která je především jejich věcí.

Děti, jako živoucí údy rodiny, přispívají svým způsobem k posvěcení rodičů. Vděčností, úctou a důvěrou odpovědí na dobrodiní rodičů a budou při nich synovsky stát v nezdaru a ve stáří.

Vdovství statečně podstoupené jako pokračování povolání k manželskému životu bude všemi ctěno.

Rodina se bude velkomyslně sdílet o své duchovní bohatství i s ostatními rodinami. Jelikož křesťanská rodina povstává z manželství, jež je obrazem úmluvy lásky mezi Kristem i účastí na ní, přispěje k poznání živé Spasitelovy přítomnosti ve světě a pravé povahy církve jak manželskou láskou, velkomyslnou plodností, jednotou a věností, tak i láskyplnou spoluprací všech členů.

A nejen uplatňování těchto hodnot, ale i jejich obrana je povinností křesťana.

6.2.2 Laik ve veřejném životě

Vedle rodiny je tu dále kulturní, hospodářské a politické zázemí, do kterého každý jedinec patří, které jej ovlivňuje a na které on sám má nepopiratelný vliv.

6.2.2.1 *Kultura*

Je přirozenou vlastností lidské osoby, že se snaží zvelebovat a zkrášlovat svůj život. Způsoby, kterými se tak děje, tvoří kulturu národa, jeden ze znaků určité lidské skupiny. Kultura je zároveň nositelem hodnot, jejich řádu a naplňování. Je darem od Boha, který ji během lidských dějin používal jako prostředek komunikace s lidmi. Podíváme-li se do izraelského národa, mohou se nám některé věci zdát nepochopitelné. Člověk neznající tehdejší smýšlení lidí by velmi snadno odsoudil to, že Bůh podporuje válku, někdy k ní dokonce vybízí. Je však třeba si uvědomit odlišnost tehdejšího smýšlení lidí, které Bůh respektoval a jen postupně a šetrně přetvářel. Dnešnímu člověku bohužel často chybí znalost kontextu poslední večeře Ježíše s učedníky, kdy jim dává jíst své tělo a pít svoji krev, v tehdejším chápání místo přebývání života.

S dobou se kultura mění, její základní hodnoty krásy a dobra však ve své obecné rovině zůstávají zachovány. S novými objevy techniky a možností pokroku se však objevují i tendence zkusit kulturní hodnoty a přizpůsobit si je tak, aby vyhovovaly a obhajovaly nové způsoby života. Hodnota krásy bývá zaměňována za účelnost, hodnota dobra za užitečnost. Společnost jako by si potřebovala "vyzkoušet" život podle jiných než zavedených pravidel, aby se k nim posléze opět vrátila. Proto je třeba, aby křesťané dbali na vytváření a ochranu opravdových kulturních hodnot, které podtrhují důstojnost člověka, jenž se svým tvůrčím potenciálem podobá Bohu – Tvůrci všeho dobrého.

K tomu je třeba vychovávat k všestranné vzdělanosti, která podporuje celistvost člověka. Nelze se úzce zaměřit jen na jednu oblast lidského života a o ostatní opomenout. Tento postoj vede k omezenosti a zúženosti pohledu a k neschopnosti řešit problémy komplexně.

Církev sama o sobě je zajisté nositelkou kultury, ne vždy je však s ní v souladu. To nemusí být na škodu, protože nové objevy, projevy lidské činnosti a názory jsou podnětem k novému hledání pravdy a bádání o poznáném. „Jen třeba se přičinit, aby umělci cítili, že církev uznává jejich práci, a aby vešli do bližšího styku s křesťanským společenstvím; spořádaná svoboda jim je však ponechána. Ať také církev uzná nové umělecké formy, které odpovídají dnešním lidem podle různé národní a krajové povahy. Jsou-li přizpůsobeny ve způsobu vyjadřování a shodné s požadavky liturgie, takže povznášejí mysl k Bohu, ať se jim dostane místa v kostelích. Tak se lépe projeví poznání Boha, hlásání evangelia se stane pochopitelnější lidskému rozumu a ukáže se, že je jakoby zakořeněno v situacích lidské existence.

Ať tedy věřící žijí v nejtěsnějším spojení s ostatními lidmi své doby a snaží se dokonale obeznámit s jejich způsoby myšlení a citění, které se kulturou vyjadřují. Ať uvádějí v soulad nových věd a nauk i nejnovějších objevů s křesťanskou mravností a s křesťanskou vzdělaností, aby náboženský život a mravní poctivost šly u nich ruku v ruce s vědeckým poznáním a s nepřetržitým rozvojem techniky; tím pak budou schopni posuzovat a vykládat všechny věci v plně křesťanském smyslu.“¹⁵

Mají-li křesťané aktivní podíl na tvorbě kulturních hodnot, je to velkým obohacením kultury samotné, dokáže-li do svého díla promítat hodnoty křesťanské. Zvláště v dnešní době, kdy se vytrácí smysl pro hodnotnou krásu a nahrazuje se lacinou nabídkou uspokojení pudů,¹⁶ je třeba, aby bylo slyšet nesouhlasný hlas křesťanů. V současnosti i kulturní podniky s dobrým jménem, které si u veřejnosti vybudovaly, sahají k jednoduchému výdělku peněz odkloněním se od kvalitních představení k mnohdy až vulgárním projevům,

keré však přitahují masy mladých diváků a posluchačů.¹⁷ Povinností křesťanů je nezůstávat lhostejnými k tomuto jevu, ale vyjadřovat svůj nesouhlas s takovým jednáním, nepodporovat je a ani se do ničeho podobného nezapojoovat, naopak aktivně vytvářet nabídku kvalitních hodnot jako srovnatelnou alternativu.

6.2.2.2 *Hospodářství*

Bůh dal člověku moc nad veškerým stvořením, dal mu svět do správy (viz 1Mojžíšova 1, 28) a volá člověka k zodpovědnosti nad tím, co mu bylo svěřeno. Člověk se tak stal ne pánem tvorstva, jak se mnohdy mylně domnívá, ale jeho správcem. S rozvojem společnosti a jejího řádu, s rozvojem poznání zákonitostí přírody, s rozmachem vědy a techniky se člověk stále více vymaňuje z přímé závislosti na přírodě, postupně ji začíná ovládat a často zneužívat.¹⁸ Společnost se více strukturovala a přijala konkrétní pravidla.¹⁹ V této oblasti by se měly křesťané zasazovat o přijetí takových pravidel, která by podporovala spravedlivé a šetrné hospodaření s bohatstvím země. Zde mají laici jedinečnou možnost uplatňovat křesťanské zásady. Týká se to všech oblastí s hospodářstvím souvisejících: ekologie, výroba a vývoz do cizích zemí, trh práce apod. Je třeba mít na mysli zásady spravedlnosti a rovnosti. „Bůh určil zemi a všechno, co je na ní, k užívání všem lidem a národům, takže stvořených statků se má dostat všem spravedlivou měrou, jak to žádá spravedlnost, která je nerozlučně spojena s láskou.“²⁰

„Křesťané, kteří se činně podílejí na dnešním hospodářskospolečenském pokroku a bojují za uskutečnění spravedlnosti a lásky, ať jsou přesvědčeni, že mohou velice přispět k prospěchu lidstva a světovému míru.“²¹ Evangelní požadavek chudoby není v rozporu s vlastněním majetku, ale nabízí pravidlo, jak s majetkem zacházet. Pokud je bohatství prostředkem a ne cílem, který zaslepuje člověka, pokud jej člověk spravuje spravedlivě a zodpovědně, dává tak dobrý příklad ostatním a není na něm nic špatného. Přesto jsou zde určitá úskalí – člověk ve své vrozené přichylnosti ke hříchu má mnohdy sklon zapomínat na to, že má vlastnit, jako by nevlastnil... (viz 1Kor 7, 30)

6.2.2.3 *Politika*

Dnešní doba přináší změny i v politických strukturách a v jejich institucích. Složitější vztahy ve společnosti vyžadují její propracovanější strukturu. Tyto změny jsou přirozeným důsledkem hospodářského a kulturního vývoje společnosti. Člověku je přirozená touha po řízení společnosti, po řádu, který člověka chrání a usměrňuje. Aby byl tento řád ku prospěchu celé společnosti, je třeba zachovávat v něm princip spravedlnosti a mít na zřeteli,

že politika je službou společnosti.

Postavení křesťana v politice je ve svobodné společnosti výzvou a možností k prosazování křesťanských hodnot. Není pravdou, že by se měl křesťan politického života stranit pod heslem, že *"politika je záležitost peněz a tudíž nemá smysl se snažit o jakoukoli změnu jejího zaměření."* Naopak, tam, kde se vytváří zákony a hranice, tam kde se rozhoduje o životě lidí, právě tam má křesťan své nezastupitelné místo, aby nedocházelo ke zkreslení pohledu na důstojný život člověka. Ve všech oblastech řízení státu je třeba, aby křesťané zasahovali a ovlivňovali chod věcí. Zvláště pak v rodinné a sociální politice by jejich hlas mělo být výrazně slyšet.

V naší historii jsou známy případy církevních představitelů, kteří byli činní i v politice (např. Antonín Cyril Stojan), dnes je však situace církve a státu poněkud odlišná, takže právě laici mají vynikající příležitost k uplatnění. Nejde jen o přímé řešení problému vztahu církve a státu, ale spíše o začlenění křesťanských principů do jednotlivých zákonů, týkajících se např. školství, rodinné politiky, zdravotnictví a ochrany života, práv menšin apod. Pokud bude politika chápána jako služba společnosti a prostředek k jejímu prospěchu a k prospěchu všech lidí, pak se shoduje na tomto cíli i s církví, která je sice apolitická a její existence není závislá na politickém dění, avšak jejím zájmem je lidská důstojnost a celostní rozvoj člověka. „Tuto službu pro dobro všech budou moci vykonávat (stát a církev) tím účinněji, čím lépe budou obě strany pěstovat mezi sebou zdravou spolupráci, ...“²² Skutečnost svobody k této spolupráci přímo vybízí.

6.2.2.4 Média

Potřeba komunikace vedla k mohutnému rozvoji techniky i v oblasti médií. Informace, které se dříve přenášely několik měsíců, posléze dní či hodin dnes obletí svět během několika málo vteřin. To s sebou nese několik nevýhod, ale hlavně nespočet výhod.

Mezi nevýhody lze počítat přehlcenost člověka informacemi všeho druhu a neschopnost rozlišovat podstatné, nebezpečné, pravdivé. Výhodou je právě rychlost přenosu informací a široké pole působnosti, neboť média mohou oslovit celé zástupy. Nejen informují o aktuálních událostech, ale také vzdělávají, mohou fungovat jako jednotící prvek, překračují hranice národů. Pro církev se tu otevírá velká šance využít sdělovací prostředky k hlásání evangelia a mít vliv na obsah, který se jejich cestou sděluje. Je třeba mít na paměti všechny možnosti, které sdělovací prostředky mají. Jsou snadno zneužitelné a vývojem techniky k nim má přístup stále větší počet lidí, takže mají možnost ovlivňovat jejich myšlení a rozhodování. Protože se v médiích mísí umění s nevkusem, dobro se zlem, věci povznášející ducha

s pohoršujícími, je třeba postavit se k médiím zodpovědně, učit se je používat a pracovat na jejich zdokonalování, co se jejich obsahu týče.

Laici jako tvůrci obsahu médií - Křesťané mají možnost aktivně se podílet na tvorbě produktů médií; najdeme je v rozhlasových, televizních i tiskových redakcích. Možnost aktivit je trojí: ve veřejnoprávních médiích při tvorbě nejen křesťanských pořadů, stejným způsobem pak

v komerčních médiích. Třetím způsobem je vytváření vlastních mediálních produktů. Mezi taková díla lze zařadit např. již více jak deset let existující rozhlasovou stanicí Radio Proglas nebo nedávno zřízenou televizní stanicí Noe. Na místní úrovni se nabízí možnost zapojení se např. do tvorby farních věstníků apod.

Je otázkou, která skupina to má ve svém působení snazší. Od křesťanské redakce se hlásání víry předem očekává. Na druhou stranu se jejich dokumenty nedostanou většinou mezi široké vrstvy obyvatelstva, protože mohou předem vyvolávat odstup. První skupina, tedy ti, kdo pracují pro nekřesťanské redakce, musí více vážit slova a jednat diplomaticky, mají však možnost oslovit větší množství lidí. Jejich úkol je nesnadný, přesto velmi důležitý, protože právě jejich postoj k pravdě, k jejímu sdělování, jejich nazývání věcí pravými jmény má obrovský význam při vytváření veřejného mínění.

Křesťané mají nejen právo, ale i povinnost ovlivňovat sdělovací prostředky, stejně jako kulturu či politiku. K takovému postoji tvořivosti je třeba sebe i druhé vychovávat. K tomu vybízí i dekret O hromadných sdělovacích prostředcích Inter Mirificia: „Především musejí být laici vyškoleni v technice, v nauce a v morálce. Proto ať se rozmnoží počet škol, fakult a ústavů, kde by novináři, autoři filmů, rozhlasových a televizních pořadů a ostatní zúčastnění mohli dostat plnou výchovu v křesťanském duchu, zvláště pokud jde o sociální nauku církve. ... Konečně mají být pečlivě připravováni také kritikové literární, filmoví, rozhlasoví, televizní a ostatní. Ti všichni mají být mistry ve svém oboru, mají být připraveni a vedeni k tomu, aby ve svých kritikách měli stále na zřeteli také mravní hlediska.“²³

Laici jako konzumenti médií - Nejen členové redakcí, ale i ti, ke kterým média promlouvají, mají možnost podílet se na jejich tvorbě, a to zpětnou vazbou, kterou mají médiím poskytnout či neposkytnout. Je velice pohodlné, ale také nebezpečné, pasivně konzumovat vše, co nám média předkládají. Člověk si má být i zde plně vědom své svobody a důstojnosti, přemýšlet a rozlišovat, a je-li mu předkládáno něco, co je hodno kritiky, má tuto kritiku účinným způsobem uskutečnit, protože jedině tak je možné dosáhnout změny. Podobně by měl vyjádřit i kladné hodnocení, protože pracovníci médií potřebují, jako ostatně každý, kdo něco vytváří, zpětnou vazbu, a to nejen zápornou.

Jak už jsme řekli, člověk je tvor svobodný a tuto svobodu by měl využívat i v oblasti užívání médií. K této svobodě je třeba vést už děti, protože média mohou svádět k pohodlnému konzumu a místo užitku mohou být zdrojem neblahých následků v důsledku jejich špatného užívání. Média totiž sama o sobě jsou věcí velmi dobrou, pokud k nim přistupujeme se zodpovědností. Zde je významná role rodičů a učitelů, aby s dětmi mluvili o tom, co čtou, co sledují a poslouchají, a aby jim také vlastním příkladem ukazovali, jak s médii správně zacházet.

Zvláštní pozici zde má nový druh sdělovacího prostředku, kterým je internet. Jeho přesah přes hranice je v podstatě neomezený, dostupnost se geometrickou řadou zvyšuje²⁴ a jeho využití, ale i zneužití je široké.²⁵ Uživatelé internetu se díky jeho novosti techniky stávají většinou lidé mladší, protože starší generace má někdy tendenci nedůvěřovat novým věcem a není tolik ochotná se učit novým věcem. Mnoho lidí má charakter zaměstnání, které vyžaduje práci s internetem. Protože mladší generace měla v učení se práci s internetem a v objevování jeho využití určitý náskok, pramenící např. z výuky ve škole, možnosti přístupu v rodinách podnikatelů, ale také ze schopnosti rychleji se učit a objevovat, bylo zpočátku neskutečně kontrolovat, co mladí lidé pomocí internetu sledují, jak a k čemu jej využívají apod. Tento jev se už našťastí ve školách řeší pomocí kurzů a školení.²⁶

V této oblasti je třeba, aby se laici angažovali nejen ve výchově ke zdravému užívání internetu, ale i v tvorbě kvalitních webových stránek, ve využívání internetu ke komunikaci s ostatními křesťany, ke vzdělávání a rozšiřování obzoru svého i ostatních.

7. Zapojení laika uvnitř církve

V církvi má laik své nezastupitelné místo – Boží lid tvoří většinou laici. Postoj laika k církvi může být dvojitý: pasivní – nechám se „obsluhovat," budu jen přijímat dobro, která mi církev nabízí, stanu se pouhým konzumentem, aktivní: budu se podílet na vytváření, rozmnožování a rozdělení těchto dober. Ježíš dává jasně najevo, který postoj očekává – volí si apoštoly, učí je a rozesílá do celého světa slovy: „...a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal.“ (Mt 28, 20) Tato slova neplatí jen pro ty, kteří přijali kněžské svěcení. Hlásání evangelia není vázáno na stav, je jim pověřen každý věřící člověk. Ten, pakliže objeví smysl svého života, pravděpodobně si takový životní objev nenechá pouze pro sebe... Jaké jsou možnosti zapojení laiků uvnitř církve?

„Je-li to užitečné nebo nutné pro dobro církve, mohou pastýři svěřit laikům podle norem univerzálního práva určité úkoly, které jsou sice spojeny s jejich pastýřským úřadem, ale nepředpokládají kněžské svěcení. ... Plnění těchto úkolů však nedělá laika pastýřem.“²⁷

Je pak mnoho oblastí života církve, v nichž může laik aktivně naplnit své poslání. Děje se tak aktivním podílem na poslání církve.

7.1 Slavení liturgie- liturgia

Po druhém vatikánském koncilu se postavení věřících při slavení liturgie výrazně změnilo.

„V procesu liturgické obnovy, podporované koncilem, se laikové přesněji seznámí s úlohami, které jim přísluší při liturgických shromážděních a jejich přípravě; ochotně se dali k dispozici k jejich plnění, neboť liturgická slavnost je svatý úkon, který nekoná jen klérus, ale celé shromáždění. Je proto správné, aby úlohy, které specificky nepřísluší posvěceným nositelům úřadu, přejímali laikové.“²⁸ Z pasivního diváka se laik stal aktivním účastníkem a tím, kdo spoluslaví s knězem. Výsadní postavení kněze samozřejmě zůstalo zachováno, role celebranta nebyla znehodnocena ani umenšena, některé úkoly jako čtení z Písma, zpěv žalmů, přednášení proseb však byly nabídnuty laikům. Tyto úkoly mají být svěřeny lidem, kteří splní předpoklady pro tuto službu. Mezi tyto předpoklady patří samozřejmě členství v církvi, dále pak přijetí svátosti biřmování, která předpokládá zodpovědný přístup k životu, tedy i k víře jako jeho nedílné součásti, ochota sloužit druhým a nehledat vlastní slávu a v neposlední řadě dostatečné vzdělání, které připravuje k dané službě. Pověření, které je k některým službám potřebné, má buď trvalý, nebo dočasný charakter.²⁹

Jak se tedy může laik při liturgii uplatnit?

Lektor je pověřen četbou liturgických čtení při bohoslužbě. Musí si být vědom toho, co je obsahem čtení a svým životem za jeho obsahem stát.

Akolyta je člověk pověřený rozdáváním svatého přijímání, a to buď při mši svaté, pokud to okolnosti vyžadují, nebo při návštěvách nemocných.

Tam, kde je nedostatek kněží a není možné častější a pravidelné slavení mše svaté, mohou laici vést bohoslužbu slova a v případě nemožnosti dosažení kněze i sloužit udílením svátosti křtu či vést pohřební obřady.³⁰ Je třeba také rozlišovat situace, aby se "provizorium" nestalo trvalým řešením. Laik nemůže plně zastoupit kněze, proto není správné řešit nedostatek kněží ustanovením laiků, kteří by trvale vedli bohoslužby slova jako náhradu za slavení mše svaté. Žádná z těchto služeb (lektor, akolyta) se nesmí odehrávat bez vědomí příslušných církevních institucí, od těch je nutné pověření s vymezením práv a zodpovědnosti.³¹

Hudba je důležitou součástí liturgického dění, vnitřně disponuje člověka k věcem neviditelným, je symbolem, způsobem modlitby, Božským darem k vyjádření lidských

prožitků i věci nevyslovitelných. Liturgická hudba a zpěv „vykonávají svou funkci znamením tím výrazněji, čím těsněji jsou spjaty s liturgickým děním, a to podle tří hlavních měřítek: výrazná krása modlitby, jednomyslná účast shromáždění v určených chvílích a slavnostní ráz obřadů. Tímto způsobem se podílejí zpěv a hudba na tom, k čemu směřují slova i liturgické úkony: k Boží oslavě a posvěcení věřících.“³² Hudba je tedy i prostředkem ke sjednocení účastníků bohoslužby, proto je žádoucí, aby se ke zpěvu připojili opravdu všichni, kteří alespoň minimálně disponují schopností zpívat. Kdo je však tímto obdařen ve větší míře, je zván k větší účasti na službě hudbou, a to při zpěvu žalmů, členstvím ve schole či chrámovém sboru. Tyto činnosti opět nejsou prostředky vlastního zviditelnění, ale službou a i v tomto případě platí doporučení rozvíjení schopností v této oblasti.

7.2 Vydávání svědectví o Kristu - martyria

Křesťan nepřijal víru jen sám pro sebe, ale i pro ostatní lidi, kterým má být Kristovým svědkem. Jeho svědectví má být pravdivé, zároveň však vhodně přizpůsobené prostředí, ve kterém žije.

V naší zemi se otevřené hlásání evangelia dlouhou dobu komunistické diktatury setkávalo s obrovskými překážkami, které přinesly i mnoho mučedníků pro víru a jejichž důsledky pocítujeme dodnes např. v podobě zkreslených představ o církvi, o povinnostech věřících apod.

Dnes se již v našich podmínkách nemusíme bát o život v důsledku praktikování víry, přesto je potřeba svoje svědectví správně „zasadit“. Jinak se bude evangelium hlásat uprostřed věřící rodiny, jinak na pracovišti mezi nevěřícími, jinak mezi dětmi...

Mezi nevěřícími je dobré držet se hesla „Nemluvte o Bohu, pokud se lidé neptají, ale žijte tak, jako by se ptali.“ Pravdivější a hlavně účinnější než slova jsou skutky. „Co je platné, moji bratři, když někdo říká, že má víru, ale přitom nemá skutky?“ (Jk 2, 14) „Stejně tak i víra, není-li spojena se skutky, je sama o sobě mrtvá.“ (Jk 2, 17) Je třeba prosit Ducha svatého, aby člověku ukázal možnosti a způsoby hlásání a zároveň mu dal odvahu a statečnost, protože ani dnešní doba není příliš nakloněna slyšet pravdu, která jde mnohdy proti stávajícímu trendu konzumního života.

7.3 Služba druhým – diakonia

Ježíš příchod Božího království na svět nehlásal jen slovy, nesděloval pouze, co by lidé měli a neměli dělat, ale svá slova potvrzoval skutky. Uzdravoval nemocné, zastával se dětí, chudých a vdov a totéž žádal od svých učedníků. Svým vtělením člověku vrátil

důstojnost Božího dítěte a chtěl, aby v každém člověku byl spatřován on sám. „Cokoli jste učinili jednomu z mých nejmenších bratří, mně jste učinili.“ (Mat 25, 40) Poslání ke službě lidem je vyjádřeno v úvodní větě dokumentu *Gaudium et spes*: „Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a jakkoli postižených, je radostí a nadějí, smutkem a úzkostí učedníků Kristových, a není nic opravdu lidského, co by nenalezlo v jejich srdci odezvu.“ Tak je každý křesťan povolán ke službě svým bližním, zvláště pak těm nejpotřebnějším.

Podle pastorální konstituce *Gaudium et spes* je „třeba zachránit lidskou osobu a budovat společnost.“ Cílem křesťanského úsilí je tedy „člověk ve své úplnosti, s tělem i s duší, srdcem i svědomím, myslí i vůlí.“³³ Všem lidem je nabídnuta spolupráce „církve k ustanovení takového všeobecného bratrství, které by bylo ve shodě s tímto povoláním. Církev není vedena žádným pozemským zájmem, ale snaží se jen o jedno: pod vedením Ducha utěšitele pokračovat v díle Krista, jenž přišel na svět, aby vydal svědectví pravdě, aby spasil, ne soudil, aby sloužil, ne aby si nechal sloužit.“³⁴ V době rozmachu vědy a techniky jako by se někdy zapomínalo, co jsou základní hodnoty života. Člověk se stává jen číslem, prostředkem.³⁵ Na jednu stranu je zaměřena pozornost na uspokojení jeho potřeb, které se stupňují a jejich naplňování přechází do bezbřehého konzumismu, na straně druhé jsou tu lidé v bídě hmotné, ale hlavně duchovní. Hodnota rodinného života, stáří, lidí nemocných a postižených je popírána.³⁶ To vše je v naprostém opaku proti snahám a zaměření církve. „Člověk byl stvořen k obrazu Božímu, se schopností poznávat a milovat svého Stvořitele, a byl od něho ustanoven pánem nad veškerým pozemským tvorstvem, aby mu vládl a užíval ho k slávě Boží.“³⁷ „Co je člověk, že na něho pamatuješ, syn člověka, že se ho ujímáš? Jen maličko jsi ho omezil, že není roven Bohu, korunuješ ho slávou a důstojností. Svěřuješ mu vládu nad dílem svých rukou, všechno pod nohy mu kladeš.“ (Žl 8, 5 – 7) Pokud byl stvořen člověk k obrazu Božímu, byla mu propůjčena důstojnost, která ho povýšila nad všechno ostatní stvoření a nic a nikdo nemá právo tuto důstojnost jakýmkoliv způsobem umenšovat, jde o Boží dar. Zároveň je třeba pamatovat na to, že tato důstojnost je dána všem bez rozdílu a byla umocněna Kristovou vykupitelskou obětí. Proto je úkolem každého křesťana tuto důstojnost zachovávat a chránit, zároveň bojovat proti všem formám jejího pošlapávání. „Zvláště v dnešní době je to naléhavá povinnost, abychom se chovali naprosto ke každému člověku jako bližní.“³⁸ Kdo je náš bližní? Na to se ptali farizejové Ježíše a on jim odpověděl podobenstvím o milosrdném samaritánovi. (Lk 10, 29 – 37) V jeho závěru neodpovídá na otázku: „Kdo je můj bližní?“, ale ptá se, kdo ze zúčastněných se zachoval jako bližní. Pak vybízí tazatele, aby činili právě jako ten samaritán. To znamená, že se křesťané nemají ptát na to, kdo je jejich bližní, ale sami se

mají jako bližní chovat. "Tomu, s kým se potkáme, máme poskytnout účinnou službu, ať je to ode všech opuštěný stařec, ať nespravedlivě přehlížený pracující cizinec, ať vyhnanec, ať nemanželské dítě nezaslouženě trpící za hřích, kterého se nedopustilo, ať hladovějící, který se dovolává našeho svědomí."³⁸ Toto konání se odvolává na dluh vůči Kristově lásce. "Naše doba vyžaduje novou ochotu pomáhat bližnímu, který se nachází v nouzi."³⁹ I k tomu pak Bůh obdarovává schopnostmi pro tuto službu. Tak jsou jedni povoláni k přímé práci s nemocnými, či lidmi na okraji společnosti, jiní pak k organizování této pomoci, další potom k podporování těchto služeb finančními či jinými prostředky. Služba druhým spočívá i v prosazování zásad humanismu ve společnosti, v podpoře zákonů na obranu lidské důstojnosti. Je otázkou zodpovědného přístupu ke křesťním a bířmovacím závazkům každého křesťana, aby svoje hřivny nezakopal, ale rozmnožil v několikanásobný užitek. (Lk 19, 11 – 27)

7.4 Hlásání evangelia – *evangelizace*

Člověk zasažený Boží láskou, která podněcuje k poznání Krista, přirozeně pociťuje touhu tohoto Krista hlásat – evangelizovat, pomáhat druhým, aby i oni odpověděli na Boží volání vlastní vírou. Sám pak touží tuto víru prohlubovat a poznávat jednotlivé články této víry. Je naprosto logické, že ten, kdo poznal Ježíše Krista jako Pána a Spasitele a jako takového jej přijal do svého života, zakusil účinky Boží milosti, bude toužit sdělit toto své poznání ostatním lidem a bude si přát, aby i oni udělali živou zkušenost s Bohem. Sám Kristus k tomuto hlásání radostné zvěsti mnohokrát vybízí a ti, kteří se rozhodnou uposlechnout jeho výzvy, jsou obdarováni vším, co je potřeba k tomuto úkolu. Již výše jsme se zmínili o tom, že hlásání Krista se děje slovem, ale i příkladem vlastního života. Zastavme se nyní právě u hlásání slovem. Ten, kdo mluví o Bohu, o Kristu, jeho Synu, má tak činit v Duchu svatém, protože jedině ten dává promlouvat ta správná slova. „Až přijde Přímluvce, kterého vám pošlu od Otce, Duch pravdy, jenž od Otce vychází, ten o mně vydá svědectví.“ (J 15, 26) Hlásání evangelia se tak má stát službou Bohu a bližnímu, ne prostředkem slávy člověka.

Každý křesťan je tedy k této službě povolán a zároveň obdarován, každý však trochu jiným způsobem. Kněz je zprostředkovatelem Kristových slov a jeho učení, získává k tomu také potřebné vzdělání. Svátost kněžství mu propůjčuje právo vykládat smysl Písma a činit jej závazným. Laický křesťan sice nemá právo *homilie* – liturgického výkladu Písma, přesto není odkázán na jeho samotné čtení; i on o něm svým rozumem uvažuje, rozjímá a své poznatky předává dál, ty však nejsou závazné pro ostatní lidi. Je proto žádoucí, aby se žádný křesťan neomezil na četbu Písma a poslouchání kázání při bohoslužbách, ale sám se dále

vzdělával a všemožně rozvíjel a rozšiřoval své poznání op Bohu. V době nesvobody nebylomnoho možností dalšího vzdělávání laiků, dnes se však vedle studia teologie nabízí různé kurzy a přednášky, které mohou pomoci lepšímu chápání Písma a uvádění jeho slov do praxe. Na kvalitě znalostí a prožití toho, co hlásáme, totiž záleží úspěch celé evangelizace.

V dnešní době se málokdy setkáme s člověkem, který by se s pojmem *Bůh* nikdy nesetkal. Mnohdy však narazíme na to, že lidé mají velice pokrivený a zkreslený obraz o tom, co je to evangelium, o tom, co se píše v Bibli.⁴⁰ Nermalou zásluhu na tom mají nové náboženské či pseudonáboženské směry, které se sice o Bibli opírají, ale její obsah mají pozměněn.⁴¹ A protože to, co je v Bibli, má z titulu náboženské knihy i dnes velkou váhu, stává se její obsah argumentem k ospravedlnění svého způsobu života. Proto je třeba dbát na „čistotu“ evangelia, bránit zaměňování jeho obsahu a špatným výkladům.

7.5 Vyučování – katecheze

„Katecheze je výchova dětí, mládeže a dospělých ve víře, která v sobě zahrnuje obzvláště výuku křesťanského učení, podávanou zpravidla plynulým a soustavným způsobem, aby je uvedla do plnosti křesťanského života.“⁴² „Katecheze je těsně spojena s celým církevním životem. Závisí na ní podstatně nejen zeměpisné rozšíření církve a zvyšování počtu věřících, nýbrž též – mnohem více – vnitřní růst církve, její spolupráce s Božím plánem.“⁴³

Katecheze navazuje na evangelizaci. Ta vedla k víře, k přijetí Boha. Ten, kdo se rozhodl pro život v rodině – církvi – má být náležitě poučen, ba dokonce vychováván tak, aby pochopil a naplnil úkoly křesťana. Seznamuje se tedy i pomocí katecheze s tím, co všechno křesťanský život obnáší a k čemu zavazuje, co umožňuje a nabízí. Zde má laický křesťan široké pole působnosti.

Prvním místem katecheze je jeho vlastní rodina. Výchova dětí se má od počátku odehrávat v křesťanském duchu, aby nově zrozený člověk postupně vrůstal do Boží pravdy a ta se stala samozřejmou součástí jeho života.

Dalším místem, kde se může katecheze odehrávat a kde je možná účast laika, je farnost, její různá společenství a výuka náboženství na školách. I zde je velmi důležité kvalitní vzdělání katechetů, jejich neustálé formování a rozšiřování jejich vlastních obzorů. Katecheté tak mohou připravovat na svátosti, vyučovat a svým vzděláním sloužit uprostřed společenství ve farnosti. Podle nové legislativy mohou vést výuku předmětu Náboženství na školách a podle stupně vzdělání se podílet na výuce příbuzných předmětů, jako je např. Křesťanská etika.

7.6 Doprovázení bližních v těžkých situacích

„Žádný člověk není ostrov.“ (Thomas Merton)

Člověk je tvor společenský, je mu vlastní družení se s ostatními, vytváření vztahů na různých rovinách. Výsadou křesťana je fakt, že pro něj má zdroj vztahů nadpřirozený základ v lásce Ježíše Krista. Tato skutečnost jej uschopňuje milovat nejen ty, kteří jsou mu milí či nějakým způsobem prospěšní, ale i ty, kteří z lidského pohledu nejsou této lásky hodni. „Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kteří vás pronásledují.“... (Mt 5, 44) Tento příkaz lásky je třeba chápat ne jako nutně srdečný vztah ke každému, kdo mi ubližuje, (takového postoje není člověk vždy schopen), ale jako postoj odpuštění a přání dobra těmto lidem.

Věřící člověk má možnost do mezilidských vztahů promítnout svůj životní postoj víry, naděje a lásky. Tyto ctnosti jej zároveň uschopňují k tomu být nablízku těm, kdo se ocitli v tíživé životní situaci. Právě zde se od věřících laiků očekává účast na životě ostatních, protože právě oni bývají nejbližší dění, mají nejlepší přehled a také často nejlépe znají situaci a možnosti řešení. Pak je třeba umět situaci objektivně zhodnotit a pomoci buď sám nebo umět účinnou pomoc vyhledat. Schopnost operativně řešit problémy je jedním ze zdrojů důvěryhodnosti křesťana, který i tímto způsobem svědčí o Kristu a o církvi. Výhodou laika je jeho stav – zařazení do běžného života. „Nebudí strach tím, že je oficiální autoritou, ani tím, že je mnohokrát vzdělanější v teologii než jeho partneři, zná z vlastní zkušenosti řadu rodinných, pracovních a společenských situací, o nichž s ním lidé hovoří.“⁴⁴

8. Laik a jeho vztah k církvi

Křesťan je členem církve, a to církve univerzální a tzv. partikulární, to znamená místní. Partikulární církev není jedním z mnoha článků církve univerzální, ale je s ní spojena trvalým poutem, protože právě skrze partikulární církve se církev univerzální projevuje. Koncil tvrdí, že „díličí církve se vytvářejí podle obrazu všeobecné církve. V nich a z nich žije jedna a jediná katolická církev.“⁴⁵ Křesťané jsou vybízeni, aby pěstovali svůj vztah k církvi, aby vědomě prožívali svoji příslušnost k ní, aby nasazovali své síly pro službu své farnosti a diecéze, zároveň aby se nebáli jít za hranice místní církve, je-li to třeba. Laici mají právo účastnit se některých jednání představitelů jak místních církví, tak zasedání s širším záběrem. Jejich účast se tak může stát inspirací a povzbuzením pro jednající a je žádoucí jak na místní, tak regionální úrovni.

Nejčastějším působištěm laiků se stává jejich vlastní farnost. Na její úrovni se otevírá pole působnosti při práci s dětmi a mládeží, při přípravách na svátosti, v různých

farních společenstvích, v doprovázení starých a nemocných nebo v jiných potřebách, které mohou být specifické pro danou farnost. Zde je důležitá spolupráce s duchovním pastýřem dané farnosti i s ostatními laiky, činnými ve farnosti. Též je užitečné budovat vztahy na vyšší úrovni, v nichž je angažovanost laiků vítaná.

9. Laik a jeho duchovní zázemí

Věřící člověk jako součást rodiny křesťanů je jednak tím, kdo spoluvytváří duchovní zázemí, jednak tím, kdo v tomto zázemí žije a čerpá z jeho dober. Je třeba mít kde čerpat sílu pro službu, kde hledat útěchu a pomoc. Jako má být lidská rodina zázemím lidskosti jak pro dítě, tak pro dospělého člověka, tak má být rodina křesťanů duchovním zázemím a oporou každému, kdo o to bude stát. Církev je však velice široký pojem, proto je nutné hledat užší formu lidského společenství.

Potřebu zázemí může naplňovat několik možných institucí, pokud jsou prvotně zaměřeny na potřeby člověka.

První takovou institucí je rodina. Zde je však předpokladem duchovního zázemí fakt, do jaké míry jsou věřící i ostatní členové rodiny, jak dalece je možné sdílet se o duchovní hodnoty se svým partnerem, s dětmi, s rodiči. Je-li rodina plně funkční, pak to bývá ideální prostředí pro zrod povolání, pro plný duchovní rozvoj jednotlivce. Pakliže je však v této oblasti nějaký nedostatek, ať už je to absence dalších věřících nebo nepraktikovaná víra, musí věřící člověk hledat duchovní zázemí jinde.

Další takovou institucí je farnost. V jejím čele stojí kněz, duchovní autorita a záštita. Farnost je dána většinou územně a jejími členy se věřící stávají křtem. Podle místa, kde se farnost nachází, se může jednat o poměrně malou „rodinu“, ve které se všichni znají, nebo naopak o území tak rozsáhlé či zalidněné, že není možné jej vnímat jako společenství s možností tvorby vztahů s více lidmi.

Zodpovědnost farnosti je však zaměřena nejen na věřící, ale také na všechny ostatní občany, kteří do působnosti farnosti spadají.

V rámci farnosti často vznikají různá společenství, která sdružují lidi věkově či zájmově blízké. Jsou to například společenství birmovanců, manželská společenství, různá modlitební společenství, společenství rodin apod. Záleží na účelu, za kterým vznikly, zda se stávají zároveň i zázemím pro své členy. Některá společenství se totiž snaží tvořit a budovat vztahy,⁴⁸ jiná staví do popředí spíše společnou činnost,⁴⁹ třeba modlitbu. Obojí má své výhody i nevýhody. Výhodou společenství s rozvinutými vztahy je možnost poskytnutí jakéhosi

zázemí, nevýhodou možná uzavřenost do sebe a ovlivnitelnost vratkostí vztahů. Společenství vniklá čistě pro společnou činnost sice nebyvají oporou vztahovou, zato však mohou disponovat větší otevřeností pro nové členy. Záleží tedy na jednotlivci, co od daného společenství očekává a s jakým úmyslem do něj vstupuje.

Společenství nemusí vznikat jen v rámci farností, kritérium jejich vzniku může být různé – příslušnost či přidruženost k řeholní rodině, společně prožitý čas, apod. Vnitřní struktura společenství, jejich cíle a způsob jejich uskutečňování pak poskytují nebo neposkytují jisté zázemí svým členům.

Věřící se mohou sdružovat v různých hnutích, v jejichž čele může, ale nemusí, stát kněz. Jednotlivá hnutí mívají svůj cíl, svoji spiritualitu, která je jejich cestou ke spáse a nebyvají zpravidla vymezena územně. Členem hnutí se lidé stávají na základě vlastního zájmu.

9.1 Základy duchovního života laiků

Aby byla činnost laiků plodná a věrohodná, je třeba, aby jejich osobní život nesl známky hluboké duchovnosti. Kde je možné nalézt kořeny této skutečnosti?

1. ve svátostech

Svátosti jsou prameny nesmírné Boží milosti, potřebné pro každodenní život. V první řadě jsou však prostředkem, místem setkání s živým Bohem. Křest, biřmování a eucharistie včleňují člověka do společenství církve, uschopňují ho k životu podle Boží vůle a sjednocují s ostatními křesťany. Časté a upřímné přistupování ke svátosti smíření udržuje srdce člověka čisté a disponované ke slyšení Božího hlasu. Je schopné rozlišovat a má zvláštní citlivost pro věci Boží. Přijímání eucharistie člověka proměňuje zevnitř, protože setkání s živým Kristem nemůže nechat srdce člověka lhostejné k jeho hlasu.

Svátosti uschopňují člověka žít svatý život, vyhýbat se zlému a činit dobré. Doprovázejí jeho život všemi etapami, pomáhají růstu víry, přinášejí uzdravení (svátost nemocných) a utvrzují povolání (svátost manželství či kněžství).

2. V modlitbě

Modlitba je dalším místem, kde se člověk setkává se svým Pánem a Stvořitelem. Pravidelná modlitba je důkazem odhodlání hledat Boží vůli, touhy ji opravdu poznat a přijmout do svého života jako jeho vlastní program. Modlitba dává sílu překonávat překážky a odvalu pokračovat v dobrém díle.

„Úkon víry, naděje a lásky, které přikazuje první přikázání, se uskutečňuje v modlitbě. Povznesení ducha k Bohu je výrazem našeho klanění se Bohu: modlitba chval, díků,

přímluvy a prosby. Modlitba je nezbytnou podmínkou, abychom dokázali zachovávat Boží přikázání.⁵⁰ Jak říká evangelista Lukáš: „Je třeba se stále modlit a neochabovat.“ (Lk 18,1)

3. V četbě Písma svatého

Písmo svaté není jen záznamem dávných událostí, ale Božím slovem, které je platné vždy a promlouvá do každé doby. Zvláště knihy Nového zákona jsou i dnes inspirací pro každodenní život. Tak jako Ježíšova oběť se odehrává znovu při každé eucharistické bohoslužbě, tak Ježíšova slova platí i dnes a pro každého. Proto rozjímáním nad texty Bible přibližuje se člověk poznání Boha a jeho vůle.

4. V duchovní četbě

Kvalitní duchovní četba obohacuje život křesťana, je mu inspirací a povzbuzením, reaguje na otázky a podněcuje k přemýšlení nad křesťanskými hodnotami a jejich uváděním do praxe. To vše závisí na literárním žánru, ve kterém je kniha psaná.

S tím také souvisí nutnost neustále se vzdělávat a prohlubovat svoje znalosti z oblasti teologických věd.

10. Vzdělávání laiků

Jedině stále hlubší poznávání Boha může vést k naplnění jeho vůle. Kdo se jednou přiblíží pravdě, je puzen ji objevovat dále a hlouběji. Vzdělávání a výchova je nedílnou součástí života, je podmínkou pro správné začlenění se do společnosti, uplatnění, dosažení určitého postavení. Rozšiřuje obzory, odhaluje zákonitosti světa a připravuje na profesi, která zajišťuje hmotné podmínky člověka.

V duchovní oblasti tomu není jinak. Křesťanská výchova a další vzdělávání v duchovních věcech je podmínkou života, který přináší ovoce pro jedince i jeho okolí. Má-li být křesťan aktivním zvěstovatelem evangelia, je nutné, aby měl co možná nejhlubší poznání o tom, co předává dál. Jedině tak je jeho slovo věrohodné a účinné.

Zvláště pak laici, zastávající službu katechetů a těch, kdo uvádějí do křesťanského života např. při přípravách na svátosti, mají mít kvalitní vzdělání, aby byli opravdu kompetentní k výkonu této služby. Vedle osvojení si základů teologických věd je třeba mít poznatky i z oblasti pedagogiky, psychologie a jiných příbuzných disciplín, protože hlásat evangelium nelze předkládáním nekompromisních argumentů, ale praktickým uváděním víry v život těmi způsoby, které jsou přirozené pro výchovu a vzdělávání člověka.

Jaké jsou možnosti vzdělávání laiků v teologii, pomineme-li samostudium

a soukromou četbu?

Základní poznatky o Bohu a církvi, o křesťanském životě a jeho požadavcích mnoho lidí získává v hodinách náboženství, pokud je k tomu jako dítě veden nebo v katechumenátu při přípravě na křest, pakliže se duchovní život rodí na základě pozdější konverze. Zde však nelze jít tolik do hloubky a pojmout vše, co život z víry obsahuje.

V posledních letech vzrostla možnost navštěvovat katechetické kurzy, určené především těm, kdo mají zájem vyučovat náboženství na základních školách jako nepovinný předmět. V těchto kurzech se rozšiřují poznatky z biblistiky, liturgiky, církevních dějin či morální teologie.

Různé přednášky či semináře zaměřené na různá témata a určená pro specifické skupiny jako katechety, pastorační asistenty, varhaníky apod. jsou další možností vzdělávání. Jde o akce buď jednorázové nebo jen krátkodobé a většinou nevyžadují od účastníků jinou spolupráci, než aktivní naslouchání, proto bývají zvláště ve velkých městech poměrně hojně navštěvovány. Problémem je, že jsou zaměřeny spíše na člověka osobně a na jeho růst a neposkytují žádnou oficiální záruku v podobě písemného potvrzení, jako je tomu třeba u různých kurzů, proto je nelze brát jako právoplatný podklad pro pověření k nějaké činnosti.

Výborným zdrojem znalostí z oblasti teologických věd a zároveň možností k upevnění víry je studium na teologických fakultách. Výhody takového studia jsou nesporné, protože jedině zde je možno více proniknout do jednotlivých teologických disciplín. Zároveň to s sebou nese dva problémy: denní studium je jistě nejlepší variantou, avšak absolventi fakult hůře získávají takové uplatnění, které by je zároveň hmotně zabezpečilo.⁵¹ Studium distanční, tedy většinou při zaměstnání, nebývá tolik precizní, protože distanční studenti vedle studia pracují a ve většině případů se starají o rodinu. Pro ty ze vzdálenějších končin je to zároveň nemalá finanční zátěž. Zatímco jednorázové přednášky a semináře nemívají příliš vysoké nároky na posluchače co do aktivního zpracování témat a náročnost má tedy většinou vliv maximálně na jejich návštěvnost, proto je mohou absolvovat i lidé s menšími studijními předpoklady, vysokoškolské studium právem předpokládá aktivní přístup a studijní schopnosti.

Za veliký přínos lze považovat fakt, že studium teologie je dnes otevřeno právě i pro laiky, a to i pro ženy.

Průběh
↓

II ACS JAKO LAICI V DUCHU DONA BOSKA

1. Důležité okamžiky života Jana Boska

Jan Bosko, zakladatel Společnosti Františka Saleského – salesiánů a duchovní otec celé salesiánské rodiny žil v 19.století v Itálii. V jeho životě lze vyznačovat několik momentů, které můžeme považovat za klíčové pro jeho životní filosofii a zásady.

Ztráta otce

Již jako čtyřletý ztratil Jan Bosko svého otce, jeho matka Markéta už se nikdy neprovdala. Tato zkušenost formovala jeho soucit se sirotky, každému chlapci se snažil být otcem. Mnohdy se nejednalo pouze o otcovství duchovní jakožto kněze, ale dokázal vytvořit zázemí rodiny a zabezpečení i postránce hmotné a čistě lidské, když zajišťoval naplnění běžných potřeb svých chlapců.

Výchova matky Markéty

Matka Markéta založila svoji výchovu na vlídnosti a vedení k víře a vztahu k Bohu. Rozmluvy o Bohu jako Otci, který všechno vidí, o zodpovědnosti před Pánem byly účinnější než jakékoli hrozby a tělesné tresty.⁵³ Tento princip od ní Don Bosko přijal a praktikoval v oratoři.

Podmínky ke studiu

Don Bosko pocházel z chudé rodiny a jeho cesta ke kněžství nebyla snadná, protože studium bylo finančně náročné. Musel si proto na něj vydělávat a tuto práci skloubit s učením tak, aby nezanedbával své povinnosti. Tak se naučil základům mnoha řemesel, jako krejčovství, knihařství, práci na poli, hrál také na varhany apod. Takto nabyté zkušenosti pak zúročil při stavbě prvních dílen pro chlapce v oratoři.

Motivace ke kněžství

Když Jan Bosko odcházel studovat do Turína, prosila jej matka Markéta, aby zůstal věrný kněžskému povolání a následoval Krista v chudobě. Zajisté si nepřála, aby její syn strádal, ale měla na mysli nebezpečí bohatství, které otupuje smysl pro věci Boží. Proto Janovi řekla, že nepřekročí jeho práh, pokud bude bohatým knězem. V tehdejší době totiž kněžský stav znamenal pro některé kandidáty jakési zajištění života a jeho standardu, a to se někdy stávalo hlavním důvodem pro vstup do semináře. Při svých studiích se pak Jan Bosko setkal s různými nešvary seminaristů, kdy byla ohrožena čistota jejich srdce a smýšlení.⁵⁴

Jan se nikdy bohatým nestal, naopak, rozdal se pro chlapce a celé dílo salesiánů do poslední liry.

Počátky kněžského života

Po vysvěcení na kněze měl Don Bosko několik možností, kde začít působit. Na

radu kněze Cafassa však zůstal dva roky v Ústavu pro doškolení kněží, kde nejenže absolvoval různé přednášky, ale také se dostal mezi lidi na okraji společnosti, ke kterým přicházel spolu s donem Cafassem, aby jim sloužil svátostí smíření, eucharistií, ale také vlídným slovem, útěchou své přítomnosti a účasti na jejich údělu. Ve věznicích se setkal s mnoha mladými lidmi, kteří se sem dostali spíše kvůli své bídě, která je dohnala ke krádežím, než za těžké zločiny. Tito lidé se po propuštění často ocitali bez prostředků, protože se jich vlastní rodina zřekla a zaměstnavatelé o ně nestáli. A tak byli opět nuceni obstarávat si obživu protizákonně.

Don Bosko pochopil, že je třeba se těchto chlapců ujímat a přetrhnout tento “začarovaný kruh,” zároveň však předcházet tomu, aby se do něj vůbec dostali. To bylo jedním z impulsů, které jej přiměly k práci s chlapci.

Jistě bylo mnoho dalších okamžiků a skutečností, které podstatně ovlivnily život Dona Boska. Můžeme sem počítat různé osobnosti, jeho duchovními vůdci počínaje, dobrodinci a samotným papežem konče. Určitou roli jistě sehrály i sny a vize, které Dona Boska provázely od dětství a které měly prorocký charakter. Výše uvedené momenty však mohou názorně posloužit k utvoření si obrazu o tom, co bylo pro život Dona Boska určujícím.

2. Výchovný systém Dona Boska

Jsou dva základní výchovné modely: represivní a preventivní.

Represivní zahrnuje systém odměn a trestů, které se uplatňují až na základě vykonání nějakého činu. Vychovatelé seznámí svěřence s pravidly a potom jen dohlíží na jejich dodržování. Jejich přístup je neosobní, nevzniká zde vztah. K osobnímu setkání zpravidla dochází jen při udílení trestu. Motivací k dobrému chování je strach.

Preventivní systém je naopak postaven na vzájemném vztahu vychovatele a jeho svěřence. Tento vztah se stává vnitřní motivací, vedoucí k dobrému chování a snaze o celkový růst. Vychovatel je stále přítomen mezi dětmi, je duší jejich aktivit a tak předchází přestupkům.

Celý výchovný systém Dona Boska se opírá o *rozum, náboženství a laskavost*.⁵⁵

Srdce a rozum - Láska není lacinou “hrou na city”. Představuje střízlivý vztah, který je sice velmi osobní, ale bez přehnaných gest, sentimentality a změkčilosti. Není to nějaká tajemná důvěrnost, která může vést k preferenci jedněch na úkor druhých. Srdce má korigovat rozum. Sv. František Saleský řekl: “Svaté je to, co je rozumné.” “Rozum a duchovní život uchrání lidskou lásku před výkyvy, před nízkostí, před pudovostí. Otcovskou

lásku a srdečnost Dona Boska nesmíme zaměňovat za laciné tátovství bez duchovní a náboženské náplně.”⁵⁶

Náboženství - Donu Boskovi šlo u každého člověka především o spásu duše. Výstižně to vyjadřuje jeho heslo: “Da mihi animas, coetera tolle - Dej mi duše, ostatní si vezmi”. Podstatou výchovy je ukazovat mladým cestu k Bohu. Jako opora mladé duše je zdůrazňována častá svatá zpověď a svaté přijímání. Jednou za měsíc se pak vykonávalo tzv. “cvičení šťastné smrti”, které nemá být zastrahováním, ale snahou o uvědomění si konečnosti života a úsilím o připravenost na nečekaný příchod Pána života a smrti.

Laskavost - Bůh je láska sama a každý člověk je Bohem nezměrně milován. Z toho plyne důstojnost každého člověka. Salesián proto přistupuje k druhému s láskou, úctou, otevřeností a přijetím, jako Bůh přistupuje k nám. “Jeho náklonnost se projevuje jako láska otce, bratra a přítele, schopného vyvolat v druhém přátelskou odezvu.”⁵⁷

Boskův preventivní systém je aktuální pro každou dobu, a i když se podmínky v mnoha ohledech změnilly a s nimi i způsoby a možnosti jeho aplikace, základní pravidla a osobní ideál, shrnutý pod název Salesiánský duch, zůstávají stejná. Jeho základem je pastorační láska vyznačující se mladistvým dynamismem. Vzorem je sám Kristus, následovány jsou tyto konkrétní rysy: - vděčnost Bohu Otci za dar Božího povolání pro každého

- přednostní zájem o malé a chudé
- horlivost v kázání
- postoj dobrého Pastýře, který získává srdce mírností a sebedarováním
- touha spojit učedníky v jedno bratrské společenství

Salesián pak usiluje o tyto vlastnosti:

Spojení s Bohem - uskutečňuje se v každodenním rozhovoru s živým Kristem.

Láska ke Kristu vede k lásce k Církvi - Poslušnost vůči papeži jako zástupci Krista na zemi, vůči představeným a církevním autoritám jako zprostředkovatelům Boží vůle a spolupráce s nimi je zdrojem požehnání.

Zaujetí pro mládež se řídí heslem zakladatele: “Stačí, že jste mladí, abych vás měl hodně rád.”

Aby celá snaha o evangelizaci mládeže měla smysl a přinášela ovoce, je nutné samozřejmě počítat s obětí času, schopností i prostředků, zdraví a vlastně celého života.

Salesiánská přívětivost vychází z Boží lásky, která předchází každého člověka.

Rodinný duch má vládnout v každém domě, v každém společenství. Rodinu vytváří ovzduší přijetí, lásky a pocitu zodpovědnosti za společné dobro. Vztahy stojí na srdci, ne na vnějších předpisech, potřeba o vše se dělit je výsledkem zážitku důvěry a odpuštění.

Optimismus vychází z víry v dobrý základ člověka, optimistického pohledu na svět a přijetí dobrých věcí, zvláště, co se týká mládeže. Salesián není naivní člověk, má smysl pro realitu, ale vědomí Boží všemohoucnosti a nekonečné lásky k člověku mu dovoluje denně se setkávat s krásou života, nacházet dobré stránky ve zdánlivě nepříznivých okolnostech a hledět s nadějí do budoucnosti v těžkých situacích.

Radost pramenící z hlásání evangelia jako radostné zvěsti a smysl pro svátečnost života vede k naplnění hesla: „Služme Hospodinu se svatou radostí!”⁵⁸

Práce a střídmost je podmínkou efektivního budování Božího království. Vyhledávání pohodlí a příjemnosti života vedou k duchovní smrti. Salesián nevede úmyslný asketický život, Don Bosko nezaváděl žádné zvláštní posty a sebezápory, protože naplno prožívané křesťanství samo denně přináší bezpočet příležitostí k sebezáporům, přijímání těžkostí a odříkání. Stejně tak se ale nevyhýbá příjemným věcem, přímo je však nevyhledává, ale přijímá je jako dar. Umírněnost posiluje sebeovládání a pomáhá zachovat si jasnou mysl.

Tvořivost a pružnost umožňují pohotově reagovat na znamení doby, přizpůsobovat se podmínkám a aktualizovat program svého působení. Důvěra v Boží prozřetelnost dovoluje podnikat i zdánlivě nerozumné věci.

3. Salesiánský spolupracovník jako angažovaný laik žijící v duchu

Dona Boska

Podíváme-li se na dokumenty o laicích všeobecně a do Pravidel apoštolátního života Sdružení salesiánských spolupracovníků, zjistíme, že se nejen nepopírají, ale naopak doplňují a rozšiřují. Následující část obsahuje rozbor jednotlivých článků Pravidel a poukazuje na výše uvedený vztah teorie a příkladu praxe.

Don Bosko si velice přál, aby vedle řeholníků a řeholnic v rámci salesiánské rodiny existovali i laici, kteří by v témže duchu pracovali s mládeží a s lidovými vrstvami obyvatelstva. Tato jeho touha byla naplněna v roce 1876, kdy papež Pius IX. oficiálně schválil Sdružení salesiánských spolupracovníků a jejich první Pravidla. V nich Don Bosko načrtl, jak mají Spolupracovníci žít: „Mají to být Kristovi učedníci, kteří si hluboce uvědomují, jak zavazující hodnotu dostali, když byli pokřtěni. Mají odhodlaně usilovat o to, aby nesli do budoucnosti totéž evangelní nadšení a stejnou apoštolátní horlivost, s níž Don Bosko, jako první zodpovědný za nové charisma Ducha svatého, uvedl v církvi v život nadějně hnutí mládeže a lidových vrstev.”⁵⁹

3.1 Kdo je Salesiánský spolupracovník?

Je to katolický křesťan, jehož si Bůh povolal k cestě života v salesiánském duchu a který na toto volání odpověděl podle své svobody a víry v toho, jež ho tímto povoláním obdaroval. Může to být křesťan – laik, ale také diecézní kněz či jáhen. Toto své povolání naplňuje ve svém prostředí, do něhož byl zasazen. Děje se tak tímto způsobem:

„- formou bratrské spolupráce se zapojuje do téhož poslání jako SDB mezi mládeží a lidovými vrstvami

- prožívá společenství s ostatními členy salesiánské rodiny
- pracuje pro dobro církve a občanské společnosti
- pracuje a žije způsobem, který odpovídá jeho vlastním podmínkám a konkrétním možnostem⁶⁰

Spolupracovník tedy plně patří do salesiánské rodiny, i když jej nevážou řeholní sliby chudoby, čistoty a poslušnosti. Pojítkem s ostatními členy této rodiny je apoštolát v témže salesiánském duchu a prožívání bratrství s ostatními v jednom společenství. Děje se tak způsobem nejvhodnějším pro každého jednotlivce, aby se tak naplňovalo jeho osobní povolání, zároveň však aby to prospívalo Sdružení i celé Salesiánské rodině.

Spolupracovník kněz je omezen svým stavem a daným způsobem života. Jeho způsob naplnění salesiánského povolání je dán pastoračním zaměřením na mládež a lidové vrstvy.

Spolupracovník laik má širší pole působnosti. Pro zaměření této práce na apoštolát Spolupracovníků laiků se budeme dále zabývat právě těmito Spolupracovníky.

Kapitola II Pravidel Sdružení salesiánských spolupracovníků se zabývá právě apoštolátem Spolupracovníků, všímá si všech oblastí, kam je možné zaměřit svoje působení. Text Pravidel se odvolává na církevní dokumenty, zvláště na konstituci *Lumen gentium*, *Gaudium et spes*, na dekret *Ad gentes* a *Apostolicam actuositatem*.

3.2 Apoštolát životem ve světě

Salesiánský spolupracovník naplňuje své povolání tam, kde je jeho místo v životě - v rodině, ve farnosti, v zaměstnání tím, že plní svědomitě své každodenní povinnosti, svým životem hlásá radostnou zvěst evangelia a žije ideál lásky k Bohu a bližním. Inspirací je mu salesiánský duch a jeho přednostní starostí je zájem o mládež.

3.2.1 Rodina

„Každý spolupracovník si váží hodnot, které představuje rodina a se členy vlastní rodiny vytváří „domácí církev“. Přispívá k lidskému a křesťanskému růstu jejich členů tím, že podporuje dialog, vzájemnou lásku a společnou modlitbu. Pečuje o dobré vztahy s příbuznými a věnuje zvláštní pozornost nejmladším a starým. Je velkorysý a pohostinný, přispívá všem, kdo potřebují pomoc a ochotně spolupracuje s jinými rodinami.“⁶¹

Rodina je jednou ze základních hodnot lidské společnosti, přestože je její role v poslední době stále více zpochybňována.⁶² Rodina je prvním společenstvím, ve kterém se člověk setkává s ostatními lidmi, se základními lidskými rolemi, s hodnotovým systémem. Zde se rodí vědomí vlastního já, postoj k sobě, k lidem, k Bohu. Je proto velmi potřebné o tuto „kolébku osobnosti“ pečovat po všech stranách, protože není snadné vytvořit rodinná pravidla, stupnici hodnot a tyto hodnoty hájit a naplňovat. Dnešní rodina je vystavena silnému tlaku okolí. Základním prvkem, který rodinu ovlivňuje je vztah manželů k sobě navzájem, pak k dětem a dále ke svému okolí. Jistou roli zde hraje i to, jakou výchovou prošli sami rodiče, jak silné zázemí oni sami mohli zažít. Dalším faktorem je bezpochyby finanční situace rodiny, její postavení v místě bydliště, zaměstnání jednotlivých členů. Ve všech těchto směrech jsou na rodinu jako celek i na jednotlivé členy kladeny vysoké nároky, jimž může být obtížné dostát. Formulace Pravidel dokumentu *Gaudium et spes* však nemá být nemilosrdně zdviženým ukazovákem, ale ideálem, kterému se Spolupracovník snaží přiblížit.

Rodina má vedle funkce biologické a zabezpečovací také podstatnou funkci duchovní. Bazální důvěra, kterou dítě získává v prvních dnech a měsících v neustálém kontaktu s matkou, je základem postoje důvěry vůči jiným lidem a vůči Bohu. Obraz otce se pak promítá do lidských představ Boha – Otce a podstatně ovlivňuje vztah člověka k Bohu. Pokud je otec v rodině symbolem tvrdosti a nebo pokud v rodině zcela chybí, je složité napravit a utvořit si zdravý vztah k Bohu. Rodina se všemi vztahy, ať úzkými nebo vztahy v širší rodině je opravdu jakousi malou církví. Otec jako hlava rodiny a matka jako její srdce jsou nositeli a předavateli hodnot. V křesťanské rodině se člověk učí komunikaci na rovině horizontální i vertikální, poprvé se setkává se všemi funkcemi a rolemi církve. Od malička je svědkem víry ostatních členů rodiny, je vyučován jejím pravdám, spolu s ostatními slaví tajemství svátostí a prožívá liturgii, vidí a zapojuje se do péče o malé či staré členy rodiny, kteří jsou odkázáni na jejich pomoc. Má-li tu vzácnou možnost tvořit a zažívat společenství i s ostatními rodinami, zjišťuje, že víra není věcí soukromou a výjimečnou, že to není handicap, ale získává tak sebevědomí a odvahu být sám sebou i v prostředí nevěřících. Stává se svědkem víry v jiných kolektivech.

3.2.2 Manželství

„Spolupracovník žijící v manželství čerpá ze svátosti manželské lásky sílu k nadšenému plnění manželského a rodičovského poslání:

- jako svědek víry se snaží vytvářet hluboké manželské společenství
- jako spolupracovník Boží stvořitelské lásky odpovědně a velkodušně přijímá a předává život
- uvědomuje si, že rodiče jsou první a hlavní vychovatelé dětí, a proto o rozvoj dětí pečuje příkladem i slovem. (...)“⁶³

Manželství je svátostí, ve které se dva lidé stávají jedním člověkem, z pohledu na sebe navzájem vyrůstá jeden pohled společným směrem. Manželská láska je naprostým sebedarováním jednoho druhému, je to obraz Krista a církve, jeho nevěsty.

Manželství má dva úkoly: je místem dobra pro manžele navzájem a místem pro předávání života. Manželé jsou pozváni ke spolupráci na Božím stvořitelském díle, což předpokládá velkou dávku zodpovědnosti. Nejde totiž o to jen život předat, ale umět se o něj náležitě postarat a připravit mu potřebné podmínky pro jeho zdravý růst. Je třeba skloubit rozumnost a velkodušnost jako opak lehkovážnosti a sobectví, dvou extrémů, do kterých se člověk může při plánování rodiny dostat.

Manželství předpokládá otevřenost pro rodičovství. Jako jsme uvedli výše, nejde

jen o hmotné zabezpečení, ale také o vytvoření duševního a duchovního zázemí. V něm se děti učí objevovat své osobní povolání, následovat ho a stávat se tak apoštoly tam, kam je Bůh zavolá.

Ne vždy je naplněn ideální stav, totiž že oba manželé jsou salesiány. Tato skutečnost byla dříve pro manžele podmínkou, aby se nenarušila manželská jednota, dnes je možné vstoupit do Sdružení bez partnera. Přesto mají jeden druhého podporovat a pomáhat vzájemně si být dobrými manželi.

3.2.3 Snoubenci

Doba snoubenectví je důležitá pro přípravu na svátost manželství, budoucí manželé se mají učit sdílet příslušné hodnoty, vzájemně se poznávat a přijímat se.

3.2.4 Spolupracovník v zaměstnání a ve všedním životě

„Spolupracovník pokračuje v Božím stvořitelském díle a svědčí o Kristu při práci, při studiu a ve volném čase:

- svým čestným, pracovitým a důsledným životem
- svou solidní odborností
- bratrským sdílením radostí, bolestí a spravedlivých požadavků s lidmi kolem sebe
- velkomyslnou ochotou ke službě bližní“⁶⁴

Práce, studium, volný čas jsou oblasti každodenního života, ve kterých je každý křesťan povolán k budování Božího království. Pro spolupracovníka je zde zahrnuto vše, co život přináší v každém věku a postavení. Jeho zájem se soustřeďuje na vztahy v jeho okolí, na nejbližší lidi. Jako křesťan přijal spolupracovník úkol být Kristovým svědkem, přitom však jedná se salesiánskou citlivostí v duchu Dona Boska.

Don Bosko chtěl z chlapců v oratoři vychovat dobré křesťany a poctivé občany. Tyto vlastnosti provází všechny oblasti života v každé jeho etapě. Mladí lidé jsou zváni k poctivému a důslednému studiu, kterému D. Bosko vždy přikládal velký význam, aby na jeho základě uměli být užiteční v zaměstnání svojí perfektní připraveností. Nelze mít jen dobrý úmysl, je třeba přidat odbornost, na jejímž základě roste důvěryhodnost člověka. Bratrské sdílení radostí i bolestí předpokládá navazování vztahů spolupracovníka s lidmi v jeho nejbližším okolí. V těchto vztazích se zdůrazňuje citlivost, umění naslouchat a ochota k pomoci v salesiánském duchu.

V prostředí otevřenosti se rodí vztahy, z nichž čerpají spolupracovníci i jejich bližní sílu a odvahu pokračovat v započatém díle. Bůh utvořil člověka pro společenství, proto

se má spolupracovník snažit vytvářet takové ovzduší, při němž by přátelství mohla růst a být ku prospěchu všech. Zvláště na pracovištích je tento fakt velmi důležitý i pro úspěšnost společného díla. Práce má být nejen prostředkem k hmotnému zabezpečení, ale i místem naplnění svého povolání, které je důležité pro psychickou rovnováhu člověka. Práce v prostředí nelásky, přehnané rivality a nelidských podmínek člověka nepovznáší, ale ubíjí do lhostejnosti a rezignace. V takovém prostředí není možný rozvoj lidské osobnosti. Spolupracovník by se svým přístupem k práci i lidem kolem sebe měl podle svých možností snažit takové prostředí změnit svojí přívětivostí, trpělivostí a optimismem, zároveň však zdravou asertivitou s vědomím lidské důstojnosti při řešení objektivních problémů. Je to náročný úkol, protože to vyžaduje zdravou dávku odvahy a ráznosti, když jde o to zasadit se o práva druhých. Má se tak dít ve jménu dobra bližních, ne svojí oslavy. Pak má takové počínání smysl a je často velmi účinné.

Volný čas je cennou devizou, kterou člověk disponuje a která je mu dána k jeho prospěchu. Je otázkou zodpovědnosti každého jednotlivce, jak s tímto darem naloží a zda mu bude opravdu k dobru. Spolupracovník má i zde pamatovat na zásady Dona Boska, který velmi dbal na to, aby měli chlapci zdravou náplň volného času. Chtěl, aby se volný čas stal obveselením a zdrojem radosti. Nevadily mu hlučné zábavy, jeho jediným přáním bylo, aby chlapci nehřešili. U svých spolupracovníků, kteří mu pomáhali v oratoři také podporoval radostnost. Přestože sám byl velmi zaměstnaný a jeho salesiáni v oratořích také, nepodceňoval význam odpočinku. Jeho známou větou sice bylo heslo: „Odpočineme si až v nebi“, ale svým chlapcům doporučoval odpočinek a zdravý spánek. Je důležitým úkolem každého Spolupracovníka, aby se naučil hospodárně nakládat se svým časem a k této hospodárnosti vychovával i své děti a ty, kteří jsou mu svěřeni.

3.2.5 Spolupracovník jako člen občanské společnosti

„Spolupracovník věrný evangeliu a pokynům církve

- formuje své svědomí, aby správně viděl svou odpovědnou účast na společenském životě v oblasti kultury, hospodářství a politiky
- odmítá vše, co budí a živí nespravedlnost a útlak, co vede k vyřazení na okraj společnosti a k násilí, a odvážně se pokouší odstranit příčiny těchto jevů
- snaží se ozdravit a obnovit smýšlení a mravy, zákony a uspořádání prostředí, ve kterém žije a pracuje, aby odpovídalo požadavkům evangelní svobody, spravedlnosti a bratrství
- začleňuje se podle vlastních schopností a možností do kulturních, odborových a společensko – politických struktur, aby mohl účinněji působit.“⁶⁵

Sdružení Salesiánských spolupracovníků je samo o sobe nepolitické. Podléhá církvi, jejíž hodnoty má hájit, nemůže se tedy postavit v politice na něčí stranu - církev přesahuje politické strany, jejím "programem" je modlitba "Otče náš". Zakladatel Salesiánské rodiny nikdy toto sdružení nezaměřoval politicky, a když byl někdy tázán, na čí straně stojí, zůstával věrný papeži a „politice Otčenáše“. Jeho rozhodnutí se ukázalo moudrým nejen v jeho době, kdy byla politická situace v Itálii velmi nestabilní a nejistá, ale i dnes, kdy to není o mnoho lepší.⁶⁶ Dal jasně najevo, že salesiáni nejsou organizací politickou, ale ryze církevní.

Tak ani Sdružení ACS se jako celek nezapojuje do stranické politiky. Podporuje různé organizace a jejich díla, ale jinými, než politickými cestami.⁶⁷ Objektem zájmu je mládež, rodina, chudí lidé, obrana spravedlnosti a šíření míru. Přesto může a má Spolupracovník jako jednotlivec aktivně zasahovat do společenského a politického dění:

1) Má formovat své svědomí - znamená to také informovat se a vzdělávat se v tom, jak se může jako křesťan aktivně a účinně podílet na utváření sociálního prostředí a uskutečňování zásad sociálního učení církve.

2) Znat situaci, vidět nespravedlnost je podmínkou k dalšímu kroku - k boji proti nim. Je třeba nespravedlivé situace nejen vidět, ale i umět je pojmenovat, mluvit o nich a odmítat je.

3) Změna situace může nastat účinně jen tehdy, změní-li se postoje a smýšlení společnosti. Tato změna však není možná okamžitě, je třeba dlouhodobě působit na výchovu, která prosazuje lidskou důstojnost. Jen lidé, u nichž je zakořeněna úcta k životu a vyšším hodnotám jsou schopni měnit zákony a struktury společnosti tak, aby odpovídaly křesťanskému smýšlení, ve kterém je člověk Božím obrazem.

4) Předešlé tři kroky ústí do posledního - zapojení se aktivně do spolků a organizací, které se snaží ovlivnit veřejné mínění a podmínky sociální spravedlnosti.

Sdružení ACS informuje a podněcuje své členy, aby se podíleli na výše uvedených úkolech. Samo Sdružení vhodnými formami přispívá k větší citlivosti společnosti a odstraňování nespravedlností. "Může to dělat ve spojení s jinými katolickými skupinami a hnutími, jež mají charitativní nebo apoštolské cíle a případně i s nekřesťanskými skupinami, pokud se lze vyhnout jakémukoliv ideologickému nebo stranickému kompromisu."⁶⁸

Spolupracovník má za úkol formovat své svědomí, to znamená pracovat na svém vnímání a rozlišování dobra a zla. Nejde jen o zlo patrné na první pohled, ale i o zlo skryté v nespravedlivých řádech společnosti. K tomu je nutné seznamovat se s učením církve, které se týká sociální a kulturní oblasti, aby dovedli rozeznat a správně zhodnotit situaci a potřeby doby.

Zodpovědný křesťan má využívat práva na obranu proti manipulaci a nespravedlnosti. Po správném zhodnocení situace má spolupracovník hledat vhodné cesty k odstranění zla. Přestože samo sdružení je apolitické, jednotliví členové se mohou v politice angažovat, a to vždy tak, aby to bylo v souladu s evangeliem. V rámci svých možností a odborných znalostí se mohou a mají zapojovat do zprávy veřejného života na všech úrovních od obecní až po státní.

3.2.6 Spolupracovník podle Ježíšových blahoslavenství

„Duch blahoslavenství proniká životní styl Spolupracovníka.“⁶⁹ Zavazuje jej, aby duchem evangelia ovlivňoval kulturu a společenský život.

Proto spolupracovník:

- užívá své svobody v souladu s Božím plánem stvoření, který ho vede, aby si vážil hodnoty a vlastní autonomie pozemských skutečností a stále je zaměřoval ke službě lidem
- spravuje svůj majetek v duchu evangelní chudoby se smyslem pro jednoduchost a pro velkorysé sdílení s druhými. Varuje se jakékoli okázalosti a posuzuje majetek podle křesťanského pojetí jeho společenské prospěšnosti
- prožívá svou sexualitu podle evangelní pojetí čistoty. To jej povzbuzuje, aby se choval jemně a vedl v celibátu či v manželství vyrovnaný radostný život založený na lásce
- V prospěchářském, násilnickém a rozděleném světě dosvědčuje prvenství ducha a věří v plodnost utrpení; je přesvědčen, že nenásilí je kvasem míru a že odpuštění buduje bratrské vztahy.⁷⁰

Základní směrnicí pro život křesťana je Desatero jako dobrá rada od Boha lidem. Ježíš ji však poněkud rozšiřuje v podobě blahoslavenství, kde je zároveň vyřčeno i to, co čeká ty, kteří budou podle nich žít, to znamená konkrétní podoba jednotlivých blahoslavenství. Desatero je jakýmsi základním rámcem, kdežto blahoslavenství konkretizuje a zjemňuje požadavky na duchovní život. Blahoslavenství jsou výzvou pro obnovení hodnot čistoty, tichosti, pokoje a chudoby. Jejich naplnění je obtížné, protože ani křesťané nejsou uchráněni pokušení tohoto světa, jsou denně pod tlakem zvyšujících se nároků a složitosti života. Morální normy jsou mnohdy natolik zkresleny a posunuty za své původní hranice,⁷¹ že je složité správně rozlišovat a volit, co je správné.

Spolupracovník je jen tehdy schopen předávat křesťanské hodnoty, když jsou jemu samotnému vnitřně vlastní. Duch blahoslavenství je součástí duchovního života laiků, který je však napájen Boží milostí: „Boží láska, která je vylita do našich srdcí skrze Ducha svatého, činí laiky schopnými ve svém životě vskutku projevat ducha blahoslavenství.

Protože následují chudého Ježíše... napodobují pokorného Ježíše...jsou vždy připraveni všechno opustit pro Krista a trpět pronásledování pro spravedlnost...⁷²

Jde tu tedy nejen o určité akce, kterými se sleduje cíl výchovy a zaměření na Boha, ale především o osobní příklad každodenního života. To, jak spolupracovník nakládá se svobodou, s majetkem, s darem sexuality, jak umí odpouštět, šířit pokoj jsou důležitými ukazateli cesty pro okolí.

Evangelní rady *čistota, chudoba a poslušnost* nejsou tedy vyhrazeny pouze kněžím a řeholníkům, ale všem laikům.⁷³ Jejich uskutečňování se však děje takovým způsobem a v takové míře, jak je umožňuje ten který stav. "Jedná se o *evangelizaci* vlastní svobody, vlastního těla a srdce, vztahu k dobrům tohoto světa tak, aby všechno sloužilo pravé lásce."⁷⁴

Křesťan by měl být tím prvním, kdo tyto hodnoty evangelních rad správně rozlišuje, chrání a zároveň ve svém osobním životě prožívá tak, aby jejich svědectví slova i života bylo ukazatelem pro ostatní lidi v okolí. Spolupracovník se tak životem podle evangelních rad disponuje k přinášení věrohodného svědectví světu.

Dar sexuality spravuje Spolupracovník s úctou k životu, k jehož předávání je povolán Bohem, Pánem života a smrti. Má jej rozvinout podle životního povolání, kterého se mu dostalo, nejen v hodnotu tělesnou, ale také duchovní. Manželská láska má být vrcholným sebedarováním, kde není místo pro sobecké zájmy, ale kde je na prvním místě dobro toho druhého. Spolupracovník žijící v celibátu je povolán proměnit tuto hodnotu v duchovní dobro, plynoucí z naprostého odevzdání těla do služeb Bohu.

3.2.7 Spolupracovník a jeho apoštolátní zaměření

Stejně jako salesiáni Dona Boska a Dcery Panny Marie Pomocnice se Spolupracovníci zaměřují především na mládež, lidové vrstvy a misijní oblasti.

Don Boskova starost se soustředila současně na hmotnou i duchovní stránku chlapců.

3.2.7.1 Mládež

Chudoba dnešní mládeže je dvojí: hmotná – zvláště v rozvojových zemích a sociální, citová a duchovní – ta převažuje paradoxně ve státech vyspělých. V takových oblastech mnoho dětí vyrůstá v neúplných rodinách, chybí jim tak zdravé modely role muže a ženy.⁷⁵ Citové zázemí je mnohdy chudé, protože spousta rodičů prostě lásku předat neumí, jiní na to ani nemají čas v důsledku zatížení prací. Veškerou svoji péči zužují na hmotné zabezpečení svých potomků a peníze se stávají prostředkem ke koupi vztahů. Pojem duchovní

Zároveň

hodnoty není v některých rodinách znám vůbec, protože hlavním vychovatelem dětí se stala místo rodičů televize a v ní pořady, které rozhodně nenesou ani známky hodnotnosti. A tak se dnes denně setkáváme s dětmi a mladými lidmi, kteří mají sice mobilní telefon, do školy jezdí taxíkem, oblečení nosí jediné značkové, ale ze školy nechodí domů, ale do hospody, protože jediné tam se s nimi někdo baví, volný čas prosedí u počítače místo u knížky, místo kvalitních vztahů dávají přednost anonymnímu chatování, kde nemusí být sami sebou. V touze po někom, kdo jim rozumí, po osamostatnění a dokázání si vlastní dospělosti často sahají k nebezpečným hrám se životem v podobě drog či bezbřehého sexu.⁷⁶

Je otázkou, jak lze pomoci mládeži, která ztrácí naději na smysl života. (Je zoufalé, kolik mladých lidí naprosto nemá představy o své budoucnosti, mnozí s ní ani nepočítají!⁷⁷) V určitém věku lze mladým nabídnout kvalitní naplnění volného času pomocí různých zájmových kroužků, děti jsou vděčné za každou pozornost, kterou jim druhý věnuje.

S příchodem puberty se však mnohdy dostavuje jakási apatie a nezájem o cokoli a je těžké mladé lidi zaujmout a pro něco nadchnout. Tento stav je možná přirozený a potkává i mladé lidi z rodin fungujících, tam však nemusí dojít k neblahým následkům, pokud mladý člověk cítí ve své rodině oporu a pochopení. Kde tato opora chybí, může se zrodit nebezpečné znechucení životem.

Spolupracovník, který se cítí být povolán právě k práci s mládeží, musí usilovat o pozitivní přístup k životu a být optimistou. Jeho optimismus však nepramení z naivity a lehkomyšlnosti, ale z radosti, která je plodem života ve světle Kristova vykoupení. Jedině spolupracovník plný naděje a víry má možnost oslovit druhého a neděje se tak mnohdy slovy jako spíše osobním příkladem. Záleží na prostředí, ve kterém se spolupracovník pohybuje, a na možnostech, které se mu v práci s mládeží nabízejí. Jiné situace vyvstávají ve městech, jiné na vesnicích. Také geografická poloha hraje jistou roli – jiné základy má mládež v severních Čechách, jiné na jižní Moravě. Ať už to jsou hromadné akce či osobní setkání místem spolupracovníkova zapojení, princip laskavosti, která každého předchází, je ve všech dobách stejný.

Don Boskův preventivní systém práce s mládeží je dnes třeba aplikovat metodami přizpůsobenými době, jeho podstata však změn nedošla. Dnes sice děti tolik neodcházejí v nízkém věku z domova za prací, aby si zajistily živobytí, nemusí krást chleba, aby neumřely hladem, vlídnost a přijetí však potřebují úplně stejně jako v devatenáctém století. Na toho, kdo se do nelehké práce s mládeží dá, je kladen nárok nejen odborné způsobilosti, ale především křesťanské zralosti a takového přístupu, který je plný lidství. Vědět, co mám dělat, ještě s sebou nese schopnost to účinně uplatnit. K tomu je třeba vlastností jako je trpělivost,

laskavost, ochota naslouchat, odvaha, optimismus.

Don Bosko se velmi záhy po zahájení pastoračního působení věnoval chlapcům, kteří chodili do zaměstnání. Zajímal se o jejich pracovní podmínky, jednal se zaměstnavateli a dohlížel na dodržování pracovních smluv. V dnešní době se nezaměstnanost netýká pouze absolventů škol, ale všech věkových skupin obyvatelstva. Absolventi nemají se světem práce zkušenosti, ale bývají ještě plní nadšení a sil a jsou schopni se přizpůsobit. U lidí starších narážíme na problém menších možností a ochoty k rekvalifikaci.

Spolupracovník se zajímá především o mládež, v tomto případě o mládež vstupující do světa práce. Podle možností se snaží mladé na tento důležitý moment připravit a dále je vést, aby se vyvarovali chyb z nedostatku zkušeností či z neznalosti zákonů. Důležitým prvkem vedení je správná motivace k práci a k zodpovědnému přístupu ke svým povinnostem. Dospělý člověk má být vzorem postoje k práci a k plnění každodenních úkolů.

Výbornou příležitost k působení v této oblasti mají vedle rodičů především učitelé a vychovatelé na školách. Mají možnost objevovat a podporovat schopnosti a dovednosti žáků a na základě toho jim pomáhat najít správné zaměření a posléze uplatnění. Žáci a studenti se potřebují učit kritickému pohledu na svět a sebe sama, učit se zacházet se svými schopnostmi, používat osvojené znalosti a získávat tak zdravé sebevědomí a perspektivu do budoucnosti. Potřebují pomoc nejen při volbě povolání, ale i přípravu na jednání s úřady, agenturami, se zaměstnavatelem.

Protože je v dnešní době zvlášť mezi mladými rozšířen trend jít „cestou nejmenšího odporu“, to znamená touha vydělat mnoho peněz při co nejmenší námaze, je třeba věnovat se zvlášť i těm, kteří vykazují nadání ke studiu, či povolání k apoštolátu, aby tyto dary byly dostatečně zhodnoceny a nezůstaly „zakopanými hřivnami.“

3.2.7.2 Rodina

Na rozdíl od Salesiánů Dona Boska a Dcer Panny Marie Pomocnice, které žijí celibátním způsobem života, má Spolupracovník jedinečnou šanci na své vlastní rodině budovat příklad rodinného zázemí a zdravého základu společnosti a bojovat za ochranu a podporu této hodnoty.

3.2.7.3 Lidové vrstvy

Péči potřebují zajisté všechny vrstvy obyvatelstva, o to se Bůh stará tím, že rozdává charismata tak, aby nikdo nepřišel zkrátka. Podle těchto charismat pak pracují i různé řeholní rodiny. Don Bosko se tak zaměřoval na lidi obyčejné a prosté. Spolupracovník

jednající v jeho duchu upíná pozornost přednostně na lidové vrstvy, „protože jsou často bez ochrany z ideologického hlediska a vyžadují nejvíce pomoci pro svůj lidský růst a náboženské vzdělání.“⁷⁸

3.2.7.4 Misie

Ještě za života Dona Boska se salesiánská rodina rozšířila i do misijních území a brzy nato byli k tomuto dílu přizváni i členové ACS. Toto poslání je aktuální i dnes a Spolupracovníci jsou voláni k účasti na misijních aktivitách církve.

3.2.8 Křesťanská výchova jako úkol svěřený Bohem

„ - každému spolupracovníkovi neustále leží na srdci výchova a evangelizace, které shrnuto slovy Dona Boska znamenají: vychovávat „pocitivé občany, dobré křesťany a jednou šťastné obyvatele nebe“. Je si přitom dobře vědom, že je sám stále na cestě k větší lidské a křesťanské zralosti.

- S mladými lidmi sdílí zálibu v pravých hodnotách, jako jsou pravda, svoboda, spravedlnost, smysl pro společné dobro a pro službu
- Vychovává je, aby se ve víře a ve svátostech setkávali se zmrtvýchvstalým Kristem, a tak aby v něm nalézali smysl života a vyrůstali jako noví lidé. Spolupracuje s nimi v jejich úsilí objevit, k jakému způsobu účasti na poslání církve a na obnově společnosti jsou osobně povoláni.“⁷⁹

Dospělý křesťan si je vědom bohatství, kterého se mu skrze víru dostalo, a o toto bohatství se chce dělit s ostatními a předávat ho i dalším generacím. V tom spočívá křesťanská výchova: předávat poklad víry tak, aby se stala bližním smyslem a cestou života. Je třeba zdůraznit, že nikdo není za svého života schopen plně proniknout tajemství víry, proto je každý nejen vychovatelem, ale sám tím vychovávaným, protože ani pro něj cesta neskončila. Křesťané si tak jsou vzájemně průvodci a učitelé. S tímto vědomím je třeba přistupovat k výchově mládeže. Nikdo nemá právo povyšovat se nad druhé, byť by byl profesně kvalifikovanější, moudřejší, silnější, starší... všechny tyto devizy jsou zároveň úkolem. Zaslouží si od ostatních úctu, mají ji však přijímat s pokorou a vědomím zodpovědnosti za ostatní, ke kterým jsou posláni, aby je obohacovali o to, co sami poznali.

Vychovatel či učitel je tedy někým, kdo provází mladé a provádí je jednotlivými životními situacemi a úskalími. Má jim pomáhat na cestě k moudrosti, v objevování pravých lidských hodnot. Není postaven „nad“ své svěřence, ale doprostřed nich, aby spolu s nimi kráčet životem, prožíval jejich starosti, a tak rozuměl jejich potřebám. Jeho výchova se neděje

na základě pouhého poučování, ale láskyplného uvádění do zákonitosti světa. Každý věk vyžaduje jiný způsob výchovy, a to jak věk vychovávaného, tak vychovatele. Jinak je třeba jednat s malými dětmi, jinak s dospívajícími a opět jinak s těmi, kteří se již mohou počítat mezi dospělé, přece však stále potřebují pomoc. Jiný způsob práce bude mít mladý učitel a jiný ten, kdo se výchově věnuje již řadu let. Společné však je všem skupinám to, co je jejich cílem a jaký je jejich hlavní prostředek výchovy, totiž láska a úcta k bližnímu.

Láskou se nemyslí citová náklonnost, která je vratká a prchavá, ale je to životní postoj, vycházející z vědomí, že Kristus byl první, kdo nás miloval a nám zanechal největší přikázání lásky.

Úcta je jeden z předpokladů správného přístupu k druhému. Není až tak velký problém vypěstovat si úctu k dospělému, je však třeba budovat si tento postoj již k dětem. Může se to zdát samozřejmostí, v praxi však často narážíme na opak. Stačí se podívat do škol, převážně základních. Chování některých učitelů vykazuje známky povýšenosti nad ty, kteří jsou „jen“ dětmi, tudíž jsou jim plně podřízeni a povinnováni slepou poslušností. Nádherný příklad úcty k druhému dala jedna starší učitelka, která se i k prvňáčkům chovala neuvěřitelně laskavě. Když se jí po letech její bývalí žáci ptali, co jí k takovému jednání vedlo, odpověděla: „Víte, byli jste sice malí, ale já jsem snažila ve vás vidět pana doktora, pana stavitele, švadlenu, mámy a táty, kteří z vás nakonec vyrostli...“ Děti jsou vtělenou nadějí do budoucna, s každým novým dítětem Bůh říká „ano“ lidstvu. Má-li člověk před očima tento fakt, pak je pro něj snazší přenést se přes problémy výchovy a překonat pocit marnosti, který se zákonitě dostavuje tam, kde není hned vidět výsledek lidského snažení. Pro vychovatele je tato práce jakýmsi krokem do prázdna, kde nezbyvá než věřit, že Bůh si použije lidskou snahu a nedostatky promění v dobro.

3.3 Spolupracovník v rámci Salesiánské rodiny

Kapitola III Pravidel se věnuje vztahům uvnitř Sdružení ACS i vztahům mezi jednotlivými složkami Salesiánské rodiny.

Spolupracovník si má uvědomovat, že svojí příslušností do Sdružení ACS patří do celé Salesiánské rodiny, má totéž původní povolání k životu v duchu Dona Boska jako Salesiáni (SDB) či Dcery Panny Marie Pomocnice (FMA) a ostatní složky Salesiánské rodiny.

Protože jeho apoštolátní zaměření je totéž, ba někdy má i více možností k jeho naplňování, je nanejvýš dobré udržovat vztahy a spolupráci s ostatními službami salesiánské rodiny, zvláště se SDB a FMA.

3.3.1 Informovanost a spolupráce

Prvním krokem k této spolupráci je vzájemné poznání a informovanost. V některých místech se bohužel stává, že zde jednotlivé složky pracují, aniž by o sobě věděli.⁸⁰ Všeobecná znalost díla ostatních článků Rodiny bývá někdy nedostačující. Je na iniciativě jednotlivých složek a jejich společenství, zda se dovedou sblížit, zda o to projeví zájem a najdou cest ke spolupráci. Informovanost o možnostech toho druhého je prvním krokem ke společnému dílu, či oboustranné výměně zkušeností a nejrůznější podpoře.

K takovému poznání mohou sloužit nejen osobní vztahy jednotlivců, ale hlavně společné akce, jako jsou Dny salesiánské spirituality, kdy se jednotlivé složky Salesiánské rodiny setkávají na společném programu.

Druhým krokem pak už je vzájemná duchovní a formační podpora. Zvláště Salesiáni a Dcery disponují poklady svátostí či hlubšího duchovního zázemí, které mohou poskytnout ostatním. Tak se kněží salesiáni angažují jako exercitátoři, formátoři, účastní se setkání Spolupracovníků a slouží jim svátostmi.

Někdy se také nabízí možnost společného díla, nebo alespoň účasti na něm. Mohou to být díla trvalého či krátkodobého rázu jako např. salesiánská škola či letní prázdninový tábor, kde má každý takovou roli, která odpovídá jeho poslání a možnostem.

Salesiánské komunity jsou vybízeny k podpoře formace ACS a zároveň k šíření znalosti tohoto povolání mezi mládeží a dospělými křesťany.

3.3.2 Hlavní představený

Hlavní představený Společnosti sv. Františka Salesiánského je jako nástupce Dona Boska otcem celé salesiánské rodiny a tím pádem představeným i Sdružení ACS, pro které je nejvyšší autoritou. Zaručuje tak, že Sdružení zůstane věrné odkazu Dona Boska a bude jej dále rozvíjet. Jeho starostí je péče o jednotu Salesiánské rodiny i jednotlivých složek a spolupráce mezi nimi.

V této práci pomáhá hlavnímu představenému světová rada Spolupracovníků, salesiánští inspektoři a místní ředitelé.

Na rozdíl od Dcer, které mají svoji hlavní představenou, podléhají spolupracovníci představenému Salesiánů. Jeho úřad je podle vzoru zakladatele prochnut láskou, otcovským přístupem, mírností a dobrotou. Představený si musí být dobře vědom odlišností jednotlivých složek Salesiánské rodiny, snažit se je respektovat a zároveň udržovat v živé existenci to, co je spojuje. Ve vztahu ke Sdružení zde existují čtyři nejdůležitější odpovědnosti:

- „Zaručovat, aby Sdružení zůstalo věrné záměru zakladatele, salesiánskému poslání

a salesiánskému duchu.

- Podporovat růst v kvalitě i počtu, nenechat Sdružení stagnovat, ale vhodně podněcovat.
- Dbát o vnitřní jednotu a mít přítom na paměti, že Sdružení má světový charakter.
- Pečovat o jeho spojení a spolupráci s ostatními skupinami.“⁸¹

Vztah mezi představeným a Spolupracovníky není jednostranný, probíhá zde vzájemný dialog skrze zodpovědné osoby v rámci struktury Sdružení.

Spolupracovníci jsou povzbuzováni k upřímné lásce k hlavnímu představenému a k věrnosti jeho směrnicím a pokynům. Věří, že skrze něj promlouvá Bůh, který ke každému svěřenému úřadu udílí dostatek darů Ducha svatého.

3.4 Salesiánský duch

Kapitola IV Pravidel mluví o podstatě salesiánského smýšlení a jednání.

Salesiánský duch je základem spirituality Salesiánské rodiny, vyjadřuje postoje, způsoby, požadavky na duchovní život jejich členů. Tak jako je důležité mluvit o formě apoštolátu, o spolupráci, o podmínkách činnosti, je stejně, ba snad ještě důležitější mluvit o vnitřních podmínkách salesiána a o tom, co se odehrává v jeho srdci a myslí, jakým způsobem se formuje, co tvoří základ jeho křesťanského a salesiánského života, jak se disponuje pro jeho uskutečňování, kde čerpá sílu, inspiraci . . .

3.4.1 Odkaz Dona Boska

Salesiánským duchem je nazýván způsob života Dona Boska s jeho specifickými postoji a přístupy, které vštěpoval svým chlapcům a později salesiánům. Toto prožívání evangelia je charakteristické svým způsobem přítomnosti a činnosti ve světě, vztahy vůči lidem i Bohu. Tento způsob života je vnímán jako dar církvi, který má být rozvíjen a má nést své bohaté plody stejně jako to bylo u Dona Boska. On byl prvním, kdo žil takovýmto způsobem pod vlivem Ducha Svatého. Dal se mu naprosto k dispozici, a tak jím byl prodchnut každý okamžik jeho pozemského života. Don Bosko nevymýšlel žádné nové způsoby, neteoretizoval, jen se nechal vést Bohem k naplnění požadavků evangelia zvláštním způsobem smýšlení a činnosti. Velký význam při tvorbě těchto postojů měla výchova, které se mu dostalo od matky Markéty. Její výchova byla založena na víře a rozumu. Tato prostá žena dovedla vštípit svým dětem čistou víru v dobrého Boha a vzbudit v nich touhu po důvěrném vztahu s Ježíšem a Pannou Marií. Její výchova nebyla násilná, ale plná laskavé spravedlnosti.

Tyto postoje převzal Don Bosko a dále je předával svým bratřím a sestřím. Byl mimořádně obdarován ctnostmi víry, naděje a lásky. Jeho způsob života byl a je vzorem pro

ostatní právě pro svoji opravdovost a živost v každém okamžiku. Salesiáni (a tedy i Spolupracovníci) jsou voláni ke sdílení tohoto dědictví a jeho žití. Mimořádnost obdarování Dona Boska není pro jeho následovníky limitem, ale nadějí. Bůh obdarovává každého, kdo se v jeho jménu snaží o dobré dílo. Čím větší je jejich snaha o každodenní opravdové prožívání salesiánského ducha, tím víc požehnání přichází pro ty, kdo takto žijí i pro jejich okolí.

3.4.2 Angažovaná víra

Je bezpochyby, že Don Bosko jednal pod vlivem Ducha svatého. Spolupracovník se může spolehnout na příslibení, že i s ním bude pracovat Duch svatý. Už jen samotné povolání k životu ve Sdružení je důsledkem působení Ducha. Tím, že se Spolupracovník seznamuje s dílem Dona Boska, poznává jeho principy, a po zralé úvaze odpovídá na toto volání, i on má podíl na charismatu, které bylo dáno Donu Boskovi. To, co způsobil Duch svatý v něm, působí v míře přiměřené i v těch, kteří jsou povoláni k životu v Salesiánské rodině. Toto povolání sjednocuje Spolupracovníky s jejich zakladatelem i mezi nimi navzájem.

Již na samotném počátku díla byl Don Bosko obklopen lidmi, kteří s ním nějakým způsobem spolupracovali. Byly to kněží, kteří mu pomáhali výukou katechizmu, s vysluhováním svátostí, jeho matka Markéta a ostatní ženy, které se starali o praktickou stránku oratoře, a další lidé, kteří mu pomáhali finančně či materiálně. Zvláště ti, kteří s ním byli denně ve styku, měli možnost přijmout za svůj styl salesiánského ducha.

Don Bosko vynikal hlubokou vírou, která byla základem jeho intenzivního vztahu ke Svaté Trojici a k Panně Marii.

Bůh byl pro něj Otec, který zahrnuje svět svojí láskou, a proto mu posílá Vykupitele, svého Syna, který zachraňuje svojí smrtí každého člověka. Svým vtělením povyšuje jeho důstojnost a svým zmrtvýchvstáním dává smysl veškerému lidskému snažení i utrpení. Člověku přislíbil svoji přítomnost v dějinách slovy: „Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto času.“ (Mt 28, 20) Jako znamení posílá svého Ducha těm, kteří jsou ochotni následovat Boží volání ke svatosti. Živé spojení Spolupracovníka s životem Nejsvětější Trojice je základem jeho duchovního života.

V Panně Marii viděl Don Bosko pečující matku, oddanou služebnici Páně. Ona první byla spolupracovnicí Boha na díle spásy tím, že přijala celým svým životem plán vykoupení a dala se cele jeho uskutečnění. Nevynikala žádnými okázalými gesty, ale v naprosté důvěře v Boží prozřetelnost žila své povolání pokornou službou nenápadného života. Don Bosko se k Panně Marii utíkal jako k Pomocnici křesťanů, plně důvěřoval v její

přímluvu a jí svěřil do ochrany celé své dílo.

Další velkou Boží Spolupracovnicí se stala sama církev, kterou Kristus založil na svých apoštolech spolu s Pannou Marií. Církev je Kristovo dílo, jehož je Spolupracovník živou součástí.

Jako součást Kristova díla – Církve je každý křesťan pozván ke spolupráci na Božím díle spásy. Pro Salesiánskou společnost platí toto pozvání obecně, zároveň však ve smyslu salesiánského povolání. Cílem Spolupracovníkova snažení je záchrana světa pro Boží království. To je pro něj motivací k horlivému apoštolátu.

3.4.3 Apoštolská láska

Základním principem Salesiánského ducha je apoštolská neboli „pastorační“ láska. Jejím cílem je zprostředkovat mládeži "milosrdnou lásku Boha Otce, spásnou lásku Krista Pastýře a oheň Ducha, který obnovuje zemi."⁸² Za patrona a vzor díla si Don Bosko vzal sv. Františka Saleského, který vynikal přívětivostí a apoštolskou horlivostí. Pro salesiánský žijícího člověka je pastýřská láska středem veškeré jeho snahy, uplatňuje ji podle vzoru Don Boskovy lásky k mládeži. Jeho láska k potřebným byla více než lidská. Dokladem toho je jeho heslo: „Dej mi duše, ostatní si vezmi.“⁸³ Pro spásu duše dovedl obětovat vše a skrze jeho lásku se pak dostalo záchrany nespočtu duší.

Tato láska však není přirozenou vlastností člověka. Člověk je příliš narušen a nakloněn ke zlému. Bůh však překonává a uzdravuje lidskou nedokonalost a dává darem tuto lásku. „A naděje neklame, neboť Boží láska je vlita do našich srdcí skrze Ducha svatého, který nám byl dán. (Řím 5,5) Tuto vlitou lásku má Spolupracovník praktikovat opírajíce se o Boží věrnost, která dává sílu všem, kdo se přiznají k tomuto daru.

Tato láska má dva směry, kterými je vedena – prvním je láska k Bohu, prameni veškeré lásky. Je to odpověď na Boží lásku k člověku. Z té pak vyplývá druhý směr – láska k mládeži.

3.4.4 Optimismus a realismus

Spolupracovník žije uprostřed světa, není izolován od jeho dobra ani problémů. Přijímá a zpracovává každodenní události a vyvozuje z nich závěry. Jeho pohled na svět se má dít pod úhlem víry ve skutečnost, že svět jako Boží dílo je dobré, a proto je třeba dobro umět vidět a podporovat. Základním postojem Spolupracovníka je „optimismus“ vůči dobru. Nejde zde o idealismus, ale o reálné rozlišování dobrého a zlého a jejich kořeny. Ve světle víry je snadnější vidět budoucnost pozitivně a věřit v konečné vítězství dobra. Člověk je dnes

zahlcován informacemi a přestává vidět dobro a krásu a věřit v jejich existenci v každém člověku. Proto se v současnosti ze společnosti vytrácí radost a naděje a převládá spíše skepse a nedůvěra.

Spolupracovník si je dobře vědom existence zla ve světě. Tím, že se ho snaží pojmenovat a hledat jeho kořeny, vytváří mu jakési hranice. Nejvíce vlivu má zlo tehdy, když je popíráno a když vzbuzuje strach. Křesťan si je však vědom Kristova vítězství nad zlem, proto se ho nemusí obávat, ale může proti němu aktivně bojovat. Neměl by se nechat odradit neúspěchem nebo přemírou zla, které kolem sebe vidí, ale vytrvat v odhodlanosti „být kvasem“, který postupně proniká okolí a přetváří v dobré.

Tento postoj není samozřejmý a je někdy náročné nenechat se odradit. Je to jakýsi úkol na celý život, který předpokládá vůli chtít vidět věci v jejich pozitivním světle. Vyžaduje to soustavnou práci na sobě samém. Souvisí tak s celkovým životním stylem člověka, s jeho duševní hygienou, s uměním zorganizovat si čas, vytvářet si sociální síť vztahů.

3.4.5 Styl činnosti

Po vzoru Dona Boska má spolupracovník usilovat o horlivost ve své činnosti, být tvořivý a neúnavný. Nejde však o práci pro ni samotnou, ale je to výsledek vnitřního života, který ústí do praktického apoštolátu. Jak bylo již dříve uvedeno, snaží se rozpoznávat potřeby a znamení doby a pružně na ně reagovat, přizpůsobovat své činnosti aktuálnímu dění a ochotně a velkoryse dávat k dispozici své síly. Je ochoten přijímat i neúspěch a překážky jako příspěví ke Kristově oběti. Učí se odřikání a tvrdé námaze, přijímá nepohodlí a mnohdy i nepochopení. Don Bosko nikdy na svých chlapcích nevyžadoval zvláštní posty a sebezapírání nebo různé formy umrtvování. Říkal, že každodenní plnění svých povinností a věrnost svým úkolům s sebou přinášejí dostatek příležitostí k askezi a není třeba vyhledávat jiné prostředky k dosažení svatosti.

3.4.6 Salesiánská radost a rodinný duch

Radost Spolupracovníka není povrchní veselí. To podléhá změnám situace, nálady. Pravá salesiánská radost je vnitřní naladění člověka, který prožívá skutečnost, že žije pod Božím láskyplným pohledem, v naději na věčný život. Jeho radost vyvěrá z prožívaného společenství s Kristem a Pannou Marií, nastavuje lidský pohled na svět. Radostný člověk může prožívat smutek, ne však beznadě. Nenechá se ochromit zlem okolo, protože věří v Boží vítězství. Radost proniká celou lidskou bytostí a odráží se tak i v jednání člověka, v jeho gestech a řeči. Radostný člověk je výzvou pro své okolí a nadějným prvkem pro mladé

lidí, kteří mnohdy těžko hledají zdroj pozitivních věcí.

Rodinný duch může vládnout jedině tam, kde je funkční komunikace. Je přirozené, že mezi lidmi dochází ke konfliktům, zvláště tam, kde je různost názorů, kde se střetávají různé možnosti řešení problémů apod. Je navíc plodné, pokud jsou konflikty řešeny konstruktivně. Tomu je třeba se učit, přispívá to k vyjasňování a průhlednosti vztahů. V klidu vedený dialog vztah posiluje, ještě více jej pak ovlivňuje prožité odpuštění.

Pro mládež je důležité, aby se s takovým prostředím setkávala, protože ne každá rodina je schopna jej poskytnout v takové míře, v jaké je to třeba. Pro mladého člověka je důležitý kontakt a zážitek přijetí, otevřenost a naslouchání.

Spolupracovník má v sobě budovat postoj přijetí toho druhého. Tak jako nás Bůh předchází svojí láskou, má spolupracovník předcházet láskou ty, kteří se s ním setkávají. Má být první, kdo nabízí otevřenou náruč, kdo se o druhého zajímá. Tento přístup neuplatňuje pouze u svých svěřenců, ale jedná tak i se svými spolubratry a spolupracovníky.

Srdečnost je schopnost mít otevřené srdce připravené k přijetí druhých.

Přívětivost je důsledkem srdečnosti, přívětivý člověk s vlídností jedná s druhým, snaží se o vedení konstruktivního dialogu. Nejde však o zavádění vztahů, které jednoho před ostatními upřednostňují. Don Bosko varoval před takovými důvěrnostmi, které by směřovaly k vybočování a sváděly by k nerovnému jednání. Není snadné udržet si stejný princip přístupu k lidem a přitom s každým jednat podle jeho individuálních potřeb. Musí však existovat hranice, kde se láska dostává do konfliktu s nadržováním nebo dokonce s morálními problémy. Zde už nejde o čistou lásku k bližnímu, ale o sobecké využití druhého pro své potřeby. Čistá láska miluje druhého pro něj samého a pro jeho dobro.

3.4.7 Modlitba

Modlitba jako spojení s Ježíšem je podstatnou součástí Spolupracovníkova života. Jedině přes toto spojení dostává celý jeho život hluboký smysl a duchovní ráz. Modlitba člověka přetváří zevnitř, posvěcuje jej i celé jeho okolí, udržuje živý kontakt s Bohem, zdrojem lásky.

Modlitba chvály a díků uvádí člověka do uvědomění si Boží přítomnosti. V pokorném klanění se ocitá v láskyplné Boží náručí, v „přebývání“ s Pánem. Vyznání hříchů a prosba o odpuštění očišťuje srdce pro Boží slovo, pro čistotu proseb.

Salesiánský ráz modlitby zahrnuje v sobě čtyři prvky:

prostota: modlitba nesmí být složitá, vumělkovaná, zbytečně dlouhá a přehnaně emotivní,

důvěřivost: s důvěrou dítěte přichází spolupracovník k Bohu Otci se svými radostmi i starostmi,

živost: podle přání Dona Boska mají být modlitby krásné, živé a rozmanité,

radostnost: tak jako má radost pronikat celým životem člověka, má být obsažena i v modlitbě. Setkání s Kristem Vykupitelem by mělo být zdrojem radosti, která převažuje i těžké oblasti života.

Modlitba s těmito prvky je obsažena v životě Spolupracovníka, který k ní vede i mládež a ty, na něž je zaměřeno jeho apoštolské úsilí. Zvláště v mladém věku je člověk citlivý právě pro tyto prvky a je vnitřně nastaven pro způsob modlitby.

Modlitba pak není věcí soukromou, dobrem jen pro jednotlivce. Do své modlitby Spolupracovník zahrnuje nejen své potřeby, ale i svoji rodinu, farnost, společenství, církve a celý svět.

Modlitba jako setkání s Bohem se může odehrávat mnohými způsoby – osobní modlitbou, četbou Písma svatého, slavením slavností, liturgickou modlitbou, společnými pobožnostmi . . . Pravidla se některými z těchto způsobů zabývají blíže.

3.4.7.1 Písmo svaté

Písmo svaté patří k duchovním zdrojům, které církev nabízí. Spolupracovník je vybízen k denní četbě Písma svatého a jeho rozjímání, pokud je to v jeho možnostech. Skrze Písmo svaté promlouvá Bůh k člověku a člověk má být v postoji naslouchajícího. K tomuto postoji člověk dozrává postupně, upevňuje a prohlubuje jej, učí se modlitbě s Písmem. K tomu je třeba odhodlání udělat si dostatek volného času, vytvořit si prostředí a podmínky.

3.4.7.2 Osobní modlitba

V osobní modlitbu může vyústit četba Bible, je však možné ji praktikovat mnoha způsoby.

Doporučována je pravidelná denní chvíle, kdy se člověk zastaví a ztiší pro intenzivnější modlitbu. Každé rozhodování, řešení potíží, těžké i radostné chvíle je možné provázet modlitbou dle možností delší či střelnou. Důležitá je touha žít v neustálém spojení s Bohem, tato touha dokáže být tvořivá a vynalézavá a skrze ni nachází člověk neustálé nové příležitosti k modlitbě.

3.4.7.3 Eucharistie, svátost smíření

Mezi svátostmi Don Bosko vyzdvihuje obzvlášť svátost oltářní a svátost smíření.

Viděl v nich zdroj nesmírného bohatství, proto nabádal jak všechny Salesiány, tak hochy, aby k těmto svátostem přistupovali často a pravidelně. Neměl se z nich stát zvyk a rutina. V tu chvíli by častým přistupováním ztratily svoji hodnotu a jejich přijetí by bylo spíš neúčinné než posvěcující.

Po reformě II. Vatikánského koncilu mají křesťane více možností přistupovat ke svátosti oltářní a Spolupracovník má tuto možnost osobního setkání s Kristem hojně využívat, je třeba však mít na paměti varování před zevšedněním. Musí si stále uvědomovat hloubku milostí, jež jsou mu nabízeny a snažit se je stále znova prožívat jako zpřítomnění Kristovy oběti.

Časté a opravdové přistupování ke svátosti smíření nedovoluje duchovně ustrnout, ale napomáhá neustávajícímu procesu obrácení a růstu.

3.4.7.4 Měsíční usebrání a duchovní obnovy

Spolupracovník si podle Pravidel každý měsíc vyhradí chvíli na usebrání a ztišení. Zpravidla tak činí ve společenství Spolupracovníků do kterého patří či jiném, nemůže-li se účastnit setkání vlastního společenství. Při těchto měsíčních ústraních se ovoří o duchovních věcech, členové sdílejí své strasti i radosti. Náplní je také formace, kdy se hovoří o duchovních tématech a prostředcích k prohlubování duchovního života. Spolupracovníci se zabývají také děním ve Sdružení, modlí se a praktikují cvičení šťastné smrti. Je-li přítomen kněz, slaví se svátost smíření a eucharistie.

Tato měsíční setkání poskytují Spolupracovníkovi možnost zastavit se uprostřed každodenního shonu, setkat se s ostatními bratry a sestrami, ztišit se a zpytovat svědomí, načerpat novou sílu a inspiraci, prožít společenství s Kristem a s druhými. Pravidelnost těchto zastavení má svůj význam, dává životu řád a jistotu.

Dále je spolupracovníkům doporučena delší duchovní obnova, zvláště v době adventní a postní. Zde je větší prostor pro vnitřní usebrání a modlitbu. Přednášky na duchovní témata jsou podnětem k obrácení, hledání a znovunalezení pravé cesty ke spáse.

Jednou ročně jsou doporučovány exercicie, několikadenní ztišení se před Pánem. Není striktně dáno, že exercitátorem musí být salesián, ale je to nanejvýš vhodné, protože i zde je kladen důraz na prožívání a prohlubování salesiánského ducha, jednotlivé přednášky a rozjímání se mohou přímo dotýkat problematiky života Spolupracovníků.

Exercicie nejsou společnou dovolenou, ale něco daleko většího. Ačkoliv se jedná o duchovní život každého jednotlivce, čerpá z jeho plodů celé společenství, které jako rodina prožívá obrodu a nový začátek.

Duchovní život tedy není záležitostí pouze osobní a soukromou, ale je věcí celého společenství. Spolupracovník pak nese zodpovědnost nejen sám za sebe, ale i za druhé a s tímto vědomím by měl přistupovat k darům, které mu církev nabízí.

3.4.7.5 Hlavní pobožnosti

Duchovní život Spolupracovníka se odehrává mimo jiné i na rovině vztahů se svatými. K nim se obrací s prosbou a přímluvou o pomoc. Jejich život si staví před oči jako vzor následování Krista a hledá u nich inspiraci a radu.

Mezi svatými stojí na prvním místě Panna Maria. Don Bosko se k ní obracel jako k Matce církve a Pomocnici křesťanů. Panna Maria byla od počátku u zrodu Kongregace a Don Bosko ji právem považoval za Matku Salesiánské rodiny. Z jeho životopisu se dovídáme o mnohé její přímé pomoci po prosbách samotného Dona Boska.

Spolupracovník je tedy jedním z jejích dětí a přichází k ní s postojem hluboké důvěry syna či dcery. Při různých příležitostech vyzývá Matku Boží, především však ve zvláštních potřebách milosti a ochrany. V salesiánské rodině je rozšířeno zvolání: „Maria, Pomocnice křesťanů, oroduj za nás.“

Mezi mariánskými svátky jsou vyzdvížena dvě data: 8. prosinec (Neposkvrněné Početí) a 24. květen (Panna Marie Pomocnice).

Oslava Matky Boží vyrůstá z lásky k ní, láska pak z poznání. Spolupracovník rozejímá o Mariině životě a své svěřence vede k poznání a lásce k Panně Marii.

Vedle Panny Marie je zvláštní pozornost věnována také sv. Josefovi. Tak jako se láskyplně staral o Ježíše v jeho dětství a pečoval o něj jako otec, tak teď svojí přímluvou pečuje o církev a je vyzván jako patron všeobecné církve. Don Bosko jej zároveň určil patronem celé Salesiánské rodiny. Svým chlapcům vštěpoval úctu a lásku k sv. Josefovi jako patronu dělníků, církve a ochránce šťastné smrti.

Dalším patronem salesiánů je sv. František Saleský, vzor vlídnosti a pastýřské horlivosti, po němž Don Bosko pojmenoval novou kongregaci.

Don Bosko není patronem Salesiánské rodiny, ale otcem zakladatelem a patří přirozeně mezi svaté, které salesiáni vyzývají. Salesiáni se však nemají omezovat jen na modlitby, ale mají se co nejvíce seznamovat s jeho životopisem a odkazem, aby tak u něj čerpali sílu k následování jeho příkladu.

Mezi ostatními svatými a blahoslavenými je dále vyzývána sv. Marie Dominika Mazarelová, zakladatelka ženské větve Salesiánské rodiny – Dcer Panny Marie Pomocnice, a Dominik Savio, mladý oratorián, který přes svůj nízký věk dosáhl svatosti cestou zbožného,

horlivého a radostného života.

Ostatní svatí z řad salesiánů jak Jan Cagliero a blahoslavený Michal Rua patří do pokladu církve, za které děti Dona Boska dostávají mnohé dary a pro jejich přímluvy.

3.5 Členství ve Sdružení ACS a formace

Podle Boží vůle se Sdružení ACS rozrůstá po celém světě a pomáhá tam, kde je jeho působení třeba. Bůh stále povolává nové „dělníky na vinici Páně“.

Pro vstup a členství ve Sdružení ACS jsou dána pravidla, týkající se podmínek vstupu, formace, odpovědnosti za formaci a věrnosti přijatým závazkům.

3.5.1 Vstup do Sdružení ACS

Salesiánským spolupracovníkem se člověk stává na základě svobodného rozhodnutí, svobodné odpovědi na Boží volání k tomuto způsobu života. Toto rozhodnutí nepřichází naráz, ale je výsledkem dozrávání na základě poznání.

Členem Sdružení Salesiánských spolupracovníků se může věřící katolík, který dosáhl osmnácti let a řádně připravě svobodně požádal o přijetí do tohoto společenství.

3.5.1.1 Příprava

Jak dojde k onomu svobodnému rozhodnutí ke vstupu do Sdružení ACS? Nejdůležitější roli zde hraje Duch svatý. V každé době si Bůh povolává člověka, aby Mu sloužil rozličnými způsoby. Tak povolává i nové Salesiánské spolupracovníky. Záleží však na otevřenosti lidského srdce, zda toto volání zaslechne a přijme za své.

Cest jak poznat salesiánskou rodinu je mnoho: od osobního setkání s některým členem, přes rozličná díla až po různá sdělení v médiích. Někdy je třeba hlouběji poznat více možností zasvěceného života, jindy je situace nastolena jednoznačně již od prvopočátku.

Je velmi moudré postupovat pomalu a obezřetně, aby se nic neuspěchalo a případný vstup nebyl spíše na škodu dotyčnému jedinci i celému společenství. Proto první fází je seznamování se životem a fungováním Sdružení ACS. Zde se ještě nejedná o žádný závazek. „Hledajícímu“ je poskytnut prostor pro získávání zkušeností s touto „rodinou“, pro jejich zkoumání a tříbení názorů. Jsou mu nabídnuta veškerá dobra tak, aby mohl naplno poznat, co všechno členství člověku přináší. Zároveň sám zkoumá svůj dosavadní duchovní život, porovnává jej s praxí a požadavky kladenými Sdružením a zvažuje, do jaké míry je schopen a hlavně ochoten tyto požadavky naplnit, protože členství předpokládá odhodlání a snahu budovat svůj vztah k Bohu a rozvíjet život s Ním.

Další oblastí zkoumání a rozlišování je dílo Sdružení v salesiánském duchu, tedy to, zda a jak toto dílo oslovuje i mě osobně, zda se cítím volán k tomuto způsobu služby, co všechno jsem ochoten pro to obětovat, změnit, jaké mám předpoklady či naopak nedostatky.

V neposlední řadě je tu samotný život jednotlivých společenství. Každé místní společenství je jiné, protože žije v jiných podmínkách, tvoří jej jiní lidé, existují v nich různé vztahy a vazby. Dá se tedy říct, že jistým dílem záleží i na onom místním společenství, se kterým je kandidát v kontaktu, jak jeho život zapůsobí, zaujme, osloví, povzbudí či nadchne k následování. Většinou totiž není mnoho možností výběru, ke kterému společenství se přidat. Na druhou stranu je třeba si uvědomit, zda jsem ochoten a schopen vůbec existovat v takovém druhu společenství nezávisle na tom, jací konkrétní lidé ty jednotlivé rodiny tvoří.

Všechna tato kritéria pak je třeba uvést do souladu s vnitřním poznáním svého osobního povolání. Ne každý, kdo sympatizuje se salesiánským dílem je povolán se na něm účastnit. Konečné rozhodnutí se odehrává v nitru člověka. Avšak není to člověk sám, kdo se přidává k tomuto dílu, jeho ano je odpovědí na Boží volání, které jej předchází.

Po počátečním pozorování a seznamování se se Sdružením může přijít první žádost o přijetí do tohoto Sdružení, po níž žadatel vstupuje do období aspirantátu, hlubšího pronikání do salesiánské spirituality.

3.5.1.2 Slib

Po období aspirantátu následuje vstup do Sdružení, a to slibem, ve kterém je vyjádřena touha naplnit svůj křestní závazek podle Pravidel Sdružení ACS. Slib obsahuje klanění a dík Bohu za dar povolání do církve a salesiánské rodiny a touhu vyjádřit svoji lásku jako odpověď na lásku Boží. Následují body, do kterých je rozveden slib uskutečňování salesiánského povolání. Celý slib je uzavřen modlitbou - prosbou o sílu Ducha svatého, o přímluvu Panny Marie a salesiánských ochránců a světců a o pomoc bratří a sester.

Přestože se nejedná o řeholní slib čistoty chudoby a poslušnosti, závazek není o nic menší, i když se v tomto případě hovoří spíše o "příslibu", aby se vyjádřil rozdíl slibu Spolupracovníka a řeholníka. Spolupracovník se zavazuje žít plný křesťanský život hlásáním evangelia v duchu salesiánského apoštolátu, dává tak najevo otevřenost Boží vůli a ochotu jít a pracovat na vinici Páně. Dává svobodně k dispozici svoje schopnosti i nedostatky, které mohou být Bohem proměněny v požehnání. Slib je tedy jasně formulovanou odpovědí na Boží volání.

Slib:

„Poběžím cestou tvých přikázání, dal jsi mému srdci volnost.“ (Žalm 119, 32)

„Klaním se ti, Bože Otče, protože jsi dobrý a všechny miluješ.

Děkuji ti, že jsi mě stvořil a vykoupil,

že jsi mě povolal, abych se stal členem společenství tvé církve,

a že jsi mě v ní seznámil s apoštolskou rodinou Dona Boska,

která žije pro tebe a slouží mládeži

a lidovým vrstvám.

Když si mě přitáhla tvá milosrdná láska, chci tě také já milovat konáním dobra.

Proto, když jsem dovršil svou přípravu,

já NN, slibuji před Otcem N, který zastupuje hlavního představeného salesiánské společnosti,

že budu svým životem uskutečňovat evangelní plán Sdružení salesiánských spolupracovníků, to znamená:

- být věrným Kristovým učedníkem v katolické církvi;
- pracovat ve tvém království zvláště pro povznesení a spásu mládeže;
- prohlubovat a dosvědčovat salesiánského ducha;
- spolupracovat ve společenství této rodiny a apoštolátní činnosti místní církve.

Nebeský Otče, ať mě denně provází síla tvého Ducha,

přimluva Panny Marie Pomocnice a Matky církve,

svatého Josefa, svatého Františka Saleského, svatého Jana Boska, svaté Marie Dominiky Mazzarellové.

Moji bratři a sestry ze salesiánské rodiny ať jsou se mnou a pomáhají mi, abych zůstal věrný tomuto životnímu rozhodnutí.

Amen.“⁸⁴

3.5.2 Formace

Slibem a tedy vstupem do Sdružení však práce na sobě samém nekončí, naopak. Každý Spolupracovník má povinnost dále se vzdělávat, rozšiřovat si obzory, a to jak na poli profesním, apoštolátním, tak zvláště na poli duchovním. O salesiánské povolání je nutné pečovat a rozvíjet ho. Toto všechno zahrnuje formace. Trvalá formace je povinností každého člena Sdružení, protože Boží volání je trvalé a promlouvá do každodenních situací, změn a je stále aktuální a nové.

Formace má za úkol rozvíjet celou osobnost člověka týká se těchto oblastí života:

Vlohy a schopnosti

Každému je dáno mnoho darů, kterými může člověk obohacovat nejen sebe, ale i svoji rodinu, lidi kolem sebe, celou společnost. Za správu těchto darů je zodpovědný a bude skládat účty z toho, jak je objevoval, rozvíjel a využíval k dobru všech. (viz Mt 25, 14 – 30.)

Předpoklady pro apoštolát

Obecné vlohy a schopnosti, o nichž byla řeč výše, Spolupracovník konkretizuje a používá při uskutečňování apoštolátu. Na tomto poli je třeba citlivost a vnímavost pro potřeby společnosti a pro možnosti, jaké jsou nabízeny, aby byly v souladu touhy srdce s Božím plánem. Nestačí pouze nadšení, ale je třeba zvyšovat kompetentnost pro výkon služby, ke které je člověk volán.

Růst ve víře a lásce

Jakákoliv snaha o konání dobra je prázdná, pokud nevychází ze živého stavu s Bohem, zdrojem veškerého dobra. Veškeré konání musí vyrůstat z víry a důvěry v Boží lásku, na kterou člověk odpovídá svojí, byť nedokonalou, láskou. A tyto ctnosti nejsou konstantní, ale mají schopnost se zmenšovat nebo naopak růst. Čím více se evangelium stává součástí života, tím více roste naše láska Ježíši. To je úkol na celý život, každým dnem se přibližujeme věčnosti a je na naší zodpovědnosti starat se, aby to bylo zároveň přibližování se Božímu království.

Zdokonalování poznatků z oblasti víry

K růstu víry a lásky k Bohu je třeba zdokonalovat se i ve vědění, ve znalostech Písma, nauky církve, salesiánské literatury. Znalost života Dona Boska a jiných salesiánských světců inspiruje k jejich následování, napodobování jejich ctností. Je třeba, aby každý křesťan podle svých možností poznával základy svojí víry, seznamoval se se závazky, které jsou s jeho vírou spojeny, a uměl ji tak obhájit před světem, ale i sám před sebou. Dospělá víra je zbavena dětské naivity, musí mít pevný základ pro čas krize a vnitřního „chvění“, ve kterých se víra tříbí a upevňuje. Mnohé věci jsou sice opravdu předmětem „tajemství“ a člověk není schopen si na všechno odpovědět, přesto má povinnost poznávat Boha tak, jak se mu zjevuje. Formace se uskutečňuje několika způsoby. Dvěma základními zdroji společné salesiánské formace jsou měsíční ústraní a každoroční exercicie. Spolupracovník, který se snaží o osobní růst, se snaží využívat těchto i jiných příležitostí a přizpůsobuje jim svůj život tak, aby mohl naplňovat hodnoty, které jsou pro něj nejdůležitější.

Kromě měsíčních ústraní a exercicií se jednou ročně konají konference, které zavedl už Don Bosko. Dále se doporučuje často se setkávat s ostatními členy Sdružení a celé Salesiánské rodiny, a to na všech úrovních.

Vhodná četba, časté rozjímání a modlitba, to jsou jedny z dalších prvků, které napomáhají formaci. Je na fantazii a vůli členů, jak ještě rozšíří možnosti své formace.

3.5.2.1 Zodpovědnost za formaci

Za svoji osobní formaci je zodpovědný v první řadě Spolupracovník. On sám má mít zájem na svém duchovním růstu, kterým naplňuje povolání Božího služebníka. „Protože je přesvědčen, že formace vyžaduje ochotně naslouchat Duchu svatému, bere velmi vážně život modlitby a duchovní vedení.“⁸⁵

Samo Sdružení také nese zodpovědnost za formaci svých členů a podporuje ji jak na úrovni osobní, tak společné. Každý Spolupracovník je členem některého místního společenství, patřícího do jisté inspektorie. Inspektoriální a místní rada má jako jeden z hlavních úkolů péči o formaci členů Sdružení. K tomu jsou určeni kvalifikovaní Spolupracovníci a delegáti. Jejich povinností je utvářet formační plány a programy, současně pracovat na svém zdokonalení, aby mohli plnit tento náročný úkol. Delegáti jsou pověřeni duchovní službou, jsou mezi nimi Spolupracovníci kněží i jáhni.

3.5.3 Věrnost přijatým závazkům

„Být Spolupracovníkem je závazkem na celý život...“⁸⁹

Bůh volá ke spolupracovnictví v každé životní situaci a dává sílu dostát tomuto závazku i v událostech, které mohou klást překážky věrnosti slibu. Tato věrnost se vztahuje:

- k Bohu, který je zdrojem povolání
- k sobě samému, svému svobodnému rozhodnutí
- Sdružení ACS a celé salesiánské rodině
- mládeži a všem, kterým se rozhodl sloužit

Důležitou vlastností Spolupracovníka je pružnost a přizpůsobivost. Možnosti účasti na životě společenství, oblasti apoštolátu i jiné skutečnosti se mohou měnit a Spolupracovník je nucen na tyto změny reagovat tak, aby jeho povolání mohlo být, byť třeba jiným způsobem, naplněno.

Rodinnost společenství poskytuje i zázemí pomoci, rady a podpory pro každého člena, tedy i pro ty, kteří se dostali do složité životní situace. Žádný Spolupracovník tedy nemusí zůstat se svými obtížemi sám, ale má možnost hledat podporu u těch, se kterými tvoří jednu rodinu ve společném duchu. Je záležitostí všech, aby tento rodinný duch byl natolik

uváděn do praxe, aby byl hmatatelnou realitou, ne teorií vzdálenou od skutečnosti.

Může se ovšem stát i to, že odchod ze společenství se stane nevyhnutelným.

Příslušnost ke sdružení je zrušitelná, důvody však musí být opravdu vážné. Vždy je třeba napřed hledat cesty, které se vyhnou tomuto radikálnímu řešení.

Důvody k odchodu ze Sdružení jsou dva: osobní rozhodnutí

rozhodnutí inspektoriální rady

Osobní rozhodnutí přichází na základě přesvědčení, že můj život už dále nelze vést v souladu s přijatými závazky, s ideálem, který jsem přijal v minulosti. Může se tak stát například pro jiné povolání, tedy pro touhu žít jiným způsobem, vstoupit do jiného společenství, angažovat se na jiném poli než dosavadním. Zde je nutné, aby byly zachovány dva základní principy: vážný důvod, který vede ke zralému rozhodnutí, a výslovné oznámení tohoto rozhodnutí inspektoriální radě.

Rozhodnutí z „druhé strany“, tedy od inspektoriální rady, přichází na základě zjištění, že dotyčný Spolupracovník žije v protikladu se závazky, které na sebe přijal, dává pohoršení a vrhá špatné světlo na Sdružení a tím i na celou církev. K žádnému vážnému rozhodnutí se nedospívá hned, ale po vzájemném dialogu a případné marné snaze o nápravu. Vystoupení ze Sdružení je vnímáno jako bolestná nutnost.

3.6 Organizace Sdružení ACS

Tak jako každá lidská rodina má svoji vlastní strukturu, své role, úkoly a povinnosti, tak i Sdružení ACS jako rodina v duchu Dona Boska má svoje vnitřní uspořádání.

3.6.1 Místní společenství

Základní stavební jednotkou je *místní společenství*. Sdružuje Spolupracovníky žijící v určité oblasti, na určitém místě a může být ustaveno při díle salesiánů Dona Boska, Dcer Panny Marie Pomocnice nebo i mimo ně. Některé společenství zahrnuje členy v rámci jediného města, jiné má zeměpisnou rozlohu i mnoha desítek kilometrů podle toho, jaká je v dané oblasti náboženská a sociálně-kulturní situace, jaká je informovanost o salesiánském díle a praktické možnosti působení složek salesiánské rodiny. Může nastat také situace, kdy se některý Spolupracovník ocitne v místech, kde žádné místní společenství neexistuje. Pak se připojuje k tomu společenství, které je pro něj nejdostupnější. Toto společenství se jej pak snaží všemožně podporovat, aby mu umožnilo spolupráci s ním i celého Sdružení, zajistilo

mu možnosti duchovního růstu, udržuje s ním živé kontakty a svoje rodinné zázemí rozšiřuje tak, aby žádný, kdo se k tomuto společenství přidá, nezůstal osamocen a odloučen od ostatních. Cílem místního společenství je uskutečňování rodinného ducha podle zásad Dona Boska a pružnost.

Rodinný duch vyrůstá ze vzájemného poznávání se, které v menším počtu lidí může jít hlouběji a umožňuje navazovat pevnější a hlubší vztahy.

Pružnost je schopnost přizpůsobit se podmínkám dané oblasti, v níž společenství existuje. Pravidla mluví o rozdílu pružnosti a povrchnosti, kdy možnost přizpůsobení je zde dána právě proto, aby ideály Sdružení mohly být uskutečňovány účinně tak, jak si to situace vyžaduje. Účelem je tedy dát možnost rozvíjet ideály Dona Boska ve všech kulturních, společenských a náboženských podmínkách na celém světě.

Místní společenství je tedy pevný základ Sdružení, na němž vyrůstá celá jeho vyšší struktura. Účelem je péče o duchovní úroveň jednotlivých členů i společenství jako celku a koordinace místní činnosti. Ta pak podléhá úkolům vyšších struktur. Orgány na vyšší úrovni jsou ustanoveny ke službě místním společenstvím, „aby je posilovaly, podporovaly a pomáhaly na jejich cestě s ohledem na jejich autonomii, ale i na jejich spojení s hlavním představeným a s celým Sdružením.“⁸⁷

K ustanovení místního společenství je třeba tří náležitostí:

1. písemný souhlas inspektora nebo inspektorky, pokud je společenství v okruhu působení SDB nebo FMA, není-li v tomto okruhu, pak jde o souhlas diecézního biskupa
2. ustanovení inspektoriální rady
3. dekret sekretáře

Správním orgánem místního společenství je *místní rada*, kterou tvoří zvolení právoplatní členové daného společenství. Tuto radu tvoří rádci a delegát či delegátka. Rádci jsou voleni na tři roky, jejich funkční období může být jednou obnoveny, a mohou být členy provincionální rady, o které bude řeč níže.

3.6.1 Provincie

Pokud je to možné, sdružují se místní společenství v provincii, vyšší správní celek, který se opírá o provincii Salesiánů a není nutně vázán na zeměpisné hranice. Cílem tohoto seskupení je umožnit jednotlivým společenstvím styky mezi nimi a vzájemnou spolupráci, podílí se tak na tvorbě širší rodiny a podporuje prvky nezbytné pro jednotu celého Sdružení i Salesiánské rodiny.

Na provincionální úrovni řídí Sdružení provincionální rada složená z řádců a provincionálního delegáta z řad SDB a delegátky FMA, případně i místních delegátů a delegátek.

Místní i provincionální rady mají několik hlavních úkolů:

- zajišťovat chod Sdružení
- rozvíjet apoštolátní činnost Sdružení
- zajišťovat formaci přípravnou i trvalou (S tímto bodem souvisí zodpovědnost za zajištění formačního vedení těch, kteří se na vstup do Sdružení připravují. Rada jmenuje jak rádce pro formaci, také schvaluje volbu osobního formátora, vyjadřuje se k žádostem o vstup do Sdružení, to pak schvaluje provincionální rada.)
- pečovat o dobré vztahy se všemi složkami salesiánské rodiny
- svolávat setkání, shromáždění a kongresy
- pečovat o správu majetku Sdružení
- volit ze svých laických členů sekretáře

Tento sekretář plní tyto úkoly:

- svolává setkání rady a předsedá jim
- informuje nadřízené orgány o životě a činnosti Sdružení
- zastupuje sdružení
- udržuje vztahy s jinými laickými a církevními útvary
- v naléhavých případech rozhoduje v rámci pravomocí rady a zpětně o tom informuje

Salesiánský provinciál se podílí na úloze hlavního představeného zodpovědnosti za úroveň ducha Sdružení, za jeho vedení, růst a rozvoj. Jeho úkolem je jmenovat delegáty a delegátky pro jednotlivá společenství, mít přehled o jejich práci a tím zajišťovat duchovní službu společenstvím, dále podporovat vědomí sounáležitosti s ostatními skupinami Sdružení a ostatními složkami Salesiánské rodiny.

Dále provinciál spolupracuje s ostatními provinciály ve věcech Sdružení tak, že podporuje jednotu ve Sdružení a s celou Salesiánskou rodinou.

3.6.3 Oblastní a národní uspořádání

V místech, kde je to možné a vhodné mohou provincionální rady ustavit oblastní či národní „konferenci“. Jejich účelem pečovat o vzájemný soulad a spolupráci.

3.6.4 Světová rada

Sdružení salesiánských spolupracovníků je účastno i ve světové radě přítomností hlavního sekretáře, kterého jmenuje hlavní představený.

3.6.5 Majetek Sdružení

Sdružení salesiánských spolupracovníků je veřejná církevně-právní osoba a jako taková je oprávněna získávat, vlastnit, prodávat, darovat a spravovat majetek podle stávajících právních předpisů.

Na světové úrovni spravuje majetek světová rada, ta pak opravňuje místní a provincionální rady k mimořádným majetkovým počínům, které nemusí být schvalovány Apoštolským stolcem.

Každá rada volí jednoho člena, který je pověřen správou majetku na té které úrovni a pravidelně předkládá doklady o hospodaření za uplynulé období nejen radě, jejíž je členem, ale i orgánům na vyšší úrovni.

3.7 Cesta ke svatosti

Pravidla Sdružení salesiánských spolupracovníků obsahují instrukce, jak naplnit životní povolání evangelním způsobem podle hesla Dona Boska „Dej mi duše“. Kromě jednotlivých paragrafů o záležitostech duchovních i organizačních je zde v závěru obsažen velmi podstatný bod, totiž cíl, který je pravidly sledován, a cestu, jak jej dosáhnout. Jde tedy především o realizaci sebe sama na základě evangelní zvěsti integrací evangelia do celého osobního života. Nasazení pro spásu duše své a ostatních lidí, šíření Boží slávy, to je smysl salesiánské cesty ke svatosti. K této cestě Bůh dává svoji milost, zahrnuje své služebníky svojí pomocí a podporou, aby dokázali obětovat svůj život ve službě Bohu a lidem. Don Bosko k tomu říká: „Bůh, bohatý na milosti a na požehnání, dá mnoho nebeské přízně především těm, kdo usilují o záchranu duší pro Ježíše Krista, kdo pomáhají ohrožené mládeži, aby z ní byli dobří křesťané v církvi, počestní občané v občanské společnosti a jednou i šťastní obyvatelé nebe.“⁸⁸

III SEVEROČESKÉ SPLEČENSTVÍ SDRUŽENÍ SALESIÁNSKÝCH SPOLUPRACOVNÍKŮ

1. Stručná historie

Historie severočeského společenství začíná na konci 70. let, kdy se některé manželské páry seznamují se vznikajícím spolupracovníckým dílem u nás. Jedná se o Pekárkovy a Janštovy z Teplic a Beránkovy, tehdy ještě z Prahy.

V dubnu 1982 skládají spolupracovnícké sliby Janštovi a Pekárkovi, v tomtéž roce v létě přicházejí na sever Čech do Nového Boru Beránkovi. Ti navazují hlubší kontakty s teplickými Spolupracovníky, jezdí na formaci k Pekárkům a na společné studium Pisma s P. Františkem Míšou.

V dubnu 1984 skládají sliby právě Beránkovi. Vzniká společenství, které se postupně odděluje od pražského, schází se zejména na pravidelná měsíční setkání – cvičení šťastné smrti.

Po smrti salesiána P. Aloise Švece v roce 1986, který o toto společenství duchovně pečoval, přichází P. Václav Klusoň SDB, v té době působící v Libochovicích, který se stává delegátem společenství a který kolem sebe shromažďuje spoustu nadšených lidí. Mnozí se jeho prostřednictvím seznamují se Sdružením salesiánských spolupracovníků a někteří z nich postupně skutečně dospějí ke slibům.

31. ledna 1988 při velkolepé slavnosti v Libochovicích skládají sliby Česalovi a Brejchovi. V těchto letech se v Severočeském společenství hodně angažuje také P. Jan Ihnát SDB, který sem dojíždí na duchovní obnovy, někdy i na měsíční setkání a také individuálně do rodin.

Bezprostředně po revoluci, 31.1.1990 se v Sobotce, kde tehdy působil P. Petr Němec SDB, konají historicky první veřejné sliby ACS v Čechách. Ze severočeského společenství zde své sliby skládají Hnátovi.

V témže roce odchází P. Václav Klusoň – ze salesiánské rodiny i z kněžské služby. Jeho místo delegáta společenství posléze přebírá P. František Pospíšil SDB.

V červnu 1993 skládají v Praze u sv. Kříže sliby další dva páry, a to manželé Šantaví a Tomáš a Věra Smolkovi. Věra Smolková za čas umírá.

Společenství se rozrostlo nejen co do počtu členů, ale také do své zeměpisné šíře. Přesto se víceméně pravidelně scházelo na měsíční cvičení šťastné smrti, duchovní obnovy, konference, ale také společné výlety a dle možností i na dovolené.

Přichází rok 1996 a s ním 20.1. sliby Ivy a Františka Růžičkových. Dozrál čas k prvnímu dělení společenství na dvě skupiny, které je nutné k pravidelnému scházení na

měsíční ústraní hlavně z praktického hlediska. Vznikly tak dvě části: teplicko - libochovická a litoměřicko - novoborská. Na duchovní obnovy, konference, výlety se schází všichni společně.

V roce 1998 skládají v Praze u sv. Terezičky sliby manželé Gutovi, Marína Koscelníková a Ludmila Smolková.

V letech 2003 až 2004 zahajují ve společenství formaci další zájemci – manželé Barabášovi, Sirkovi, Zimovi, Borovkovi, Fišerovi, Klihavcovi a Pavla Čandrllová. Sirkovi před rokem svoji formaci pozastavili.

V roce 2005 došlo ke změně delegáta, tím se po P. Františku Pospíšilovi SDB stává P. Pavel Kadlečík SDB z rumburské komunity Salesiánů.

V roce 2005 se společenství se dělí na tři části – teplicko, litoměřicko a novoborsko.

Bezprostřední přípravu ke slibům zahájila v listopadu 2005 Pavla Čandrllová a v březnu 2006 Borovkovi a Fišerovi.

2. Současná podoba společenství

Do ledna 2005 existovaly dvě skupiny, na které se severočeské společenství dělilo, na konferenci konané 5. ledna 2005 v Litoměřicích se projednávala situace, kdy kvůli rostoucímu formačnímu společenství, jehož členové se začali postupně zařazovat do života místní skupiny ACS, dále kvůli potřebě změny a oživení vztahů bylo nutné zvážit možnost přerozdělení dosavadních dvou skupin. Variant se nabízelo více, nakonec byla přijata podoba tří skupin.

Litoměřicko – Česalovi, Hnátovi, Brejchovi, Smolkovi, aspirantka P. Čandrllová

Novoborsko – Beránkovi, Gutovi, Marie Koscelníková, formující se Fišerovi, aspirantský pár - Borovkovi

Teplicko - Růžičkovi, Pekárkovi, Šantaví, Janštovi, formující se Zimovi, formující se Barabášovi, formující se Klihavcovi

Mezi těmito skupinami nadále existují úzké vztahy, členové jednotlivých skupin navzájem navštěvují jednotlivá setkání, poskytují si informace prostřednictvím místního Zpravodaje, který je přístupný na internetu.

3. Formační společenství

Formační společenství je tvořeno lidmi, kteří se se Sdružením salesiánských spolupracovníků teprve seznamují. V současné době čítá čtyři manželské páry. Pro velkou vzdálenost míst, odkud tyto páry pocházejí, se i toto společenství dělí na dvě skupiny – Teplicko a Novoborsko.

Skupiny se schází jedenkrát do měsíce se svými formátory, společně procházejí Pravidla a diskutují o jednotlivých bodech, porovnávají je s životní zkušeností a praxí, modlí se a sdělují se o radosti a starosti každodenního života. V rámci tohoto „nahlížení“ také navštěvují jednotlivé spolupracovnické páry, aby měli možnost hlouběji proniknout do praxe uskutečňování spolupracovnického apoštolátu a poznat jeho rozličné podoby. Jednou za čtvrt roku se setkávají obě skupiny ke společnému rozjímání nad texty salesiánských autorů.

Smyslem formačního společenství je seznámení se s podstatou, cílem a prostředky činnosti Sdružení salesiánských spolupracovníků, v rámci možnosti proniknutí do jeho života a na základě poznanych skutečností přispět k rozhodnutí člověka (páru), zda vstoupí do tohoto sdružení či nikoliv. Tato doba je také možností ujasnění si nasměrování vlastního apoštolátu. Není však nezbytně nutné začít okamžitě nějaký apoštolát budovat, spíše jde o osobní objevování vlastních možností, jejich rozvíjení a hledání jejich naplnění. Někdo je činný již před vstupem do Sdružení, jiný teprve své místo hledá. Tak je tomu i v případě Severočeského společenství.

Formující se člověk má právo požívat veškerá dobra, která Sdružení poskytuje. Může se účastnit měsíčních ústraní, duchovních obnov, exercicií, Dnů spirituality, různých slavností, plesů, výletů apod. Všechny tyto akce dávají možnost poznat život Spolupracovníků.

Doba formace není přesně stanovena, zpravidla trvá dva až tři roky. O jejím ukončení rozhodují v první řadě lidé formovaní. Je na jejich osobním rozhodnutí, kudy se bude ubírat jejich další cesta. V zásadě existují tři běžné možnosti.

Tou první je žádost o přijetí do aspirantátu. Pokud se jedná o manželský pár, je nanejvýš vhodné, aby toto rozhodování činili manželé nejen sami za sebe, ale i jako manželé. Je samozřejmě možné, že jeden z manželů pokračuje ve formaci, zatímco druhý přeruší či ukončí kontakty se Sdružením, v rámci duchovní jednoty manželů je však dobré ujednotit i tuto cestu, zvláště pokud druhý z manželů také vážně uvažuje o cestě v salesiánském duchu, ale potřebuje více času pro zodpovědné rozhodnutí. Pak je na místě, když ten, jenž má postoj ujasněný, ohleduplně počká na svého partnera a je mu oporou v jeho rozhodování.

Druhou možností je přerušení formace. Může se tak stát z nejrůznějších důvodů jako např. nemožnost jednoho z partnerů ve formaci momentálně pokračovat, potřeba jakéhosi „odstupu“ apod.

Třetí možností je naprostý konec spolupráce a sdílení společenství. Tento krok je vnímán jako projev osobní svobody, nikoliv jako „zrada“ či jiný negativní krok. Ne každý je povolán k životu ve Sdružení a pod tímto úhlem je pohlíženo na každého, kdo se rozhodne do něj nevstoupit. Jakékoliv opačné snahy o násilné ovlivňování nepatří mezi regulérní prostředky získávání nových členů. I přes ukončení formace je tu však stále prostor pro udržování a podporování lidských vztahů, nic nebrání pokračujícímu přátelství a setkávání i bez účelu formace. Nikdy také není vyloučena možnost nového zájmu o formaci.

4. Aspirantát

Aspirantát je bezprostřední přípravou na vstup do Sdružení ACS. Trvá zpravidla jeden rok, ale i tato doba je relativní, záleží na připravenosti aspiranta a na rozhodnutí jeho a Provinciální rady, zda bude tento čas prodloužen. V době aspirantátu má člověk možnost plně se zapojit do života společenství ACS a vyzkoušet si vše, co takový život přináší. Je tedy na něm, aby využil všech příležitostí k zapojení se do dění v té oblasti, v jaké se pohybuje. Má právo využívat všechna dobra, může a je to vhodné, aby přijal i některé úkoly, které je možné mu svěřit. Tak se může například zhostit úkolu vést měsíční setkání, pomoci organizovat nějakou akci apod.

Aspiranti jsou již součástí salesiánské rodiny, je na ně pamatováno v modlitbách, jsou oficiálně zaneseni do dokumentů. Stále ale nejsou vázáni přesnými povinnostmi, je jim dána svoboda poznávání.

Důležitou součástí doby aspirantátu je osobní formace. Člověk vstupující do aspirantátu si volí osobní formátory, jeho volbu schvaluje Rada. Aspirant se pravidelně setkává se svými osobními formátory, společně se modlí a mluví o životě ve společenství ACS. Jedním z hlavních cílů osobní formace je ještě hlubší sžití s ostatními, navázání „bratrských“ vztahů a možnost většího prostoru pro zkoumání povolání aspiranta. Radosti a bolesti jeho života se tak stávají radostmi a bolestmi celého společenství. Aspirant má možnost pod vedením formátorů hodnotit události ve světle salesiánského ducha, mluvit o nejasnostech, poznávat různá řešení problémových situací.

Aspirantát zahrnuje dimenzi duchovní a lidskou. Po stránce duchovní jede o snahu o růst ve víře a jejím praktikování ve světle ducha Dona Boska. Zvláště pro aspirantský

manželský pár je dobré, aby i formátoři byli manželským párem, protože muž a žena prožívají svoji víru jinak a jejich růst je lépe zabezpečen, mají-li si oba možnost promluvit o těchto úskalích s tím, kdo jim porozumí.

Po stránce lidské je opět výhodou totéž postavení, je důležité najít oporu ve stejně smýšlející rodině, mít možnost si vyměňovat zkušenosti s výchovou dětí, dělit se o starosti a radosti, či umožnit dětem poznat jiné rodiny a najít si tak možné kamarády.

Doba aspirantátu je dobou třibení a upevňování. Bývá přínosem pro obě strany, pro aspiranta i pro formátory, protože i oni si jakoby znovu ujasňují aspekty salesiánského povolání, poznávají myšlení a jednání jiných, často mladších, lidí. Formátoři jsou více než vůdci spíše průvodci na cestě aspiranta či aspirantů do společenství.

5. Apoštolát jednotlivých členů

Jednotliví členové Severočeského společenství Sdružení salesiánských spolupracovníků mají rozličná zaměstnání a vedle nich mnoho jiných aktivit, které se každodenně snaží prostoupit duchem Dona Boska. Ne každý má možnost pracovat přímo s mládeží a rodinami, ale to neznamená, že nemají možnost rozvíjet apoštolát. K výzkumu o apoštolátu jsem použila dotazník, obsahující otázky na zaměstnání, oblast apoštolátu a jeho konkrétní popis. Dále mě zajímalo, co členové považují za problém v rozvíjení apoštolátu, co jim naopak pomáhá, co považují za důležité a v jakých oblastech by se rádi angažovali. Dotazník vyplnilo dvacet šest z čtyřiceti členů Severočeského společenství. K distribuci i získání dotazníků zpět jsem využila jednu z duchovních obnov, na které se sešla naprostá většina členů společenství. Mezi respondenty jsou i formující se a aspiranti.

Z dotazníku (viz příloha č. 1) o apoštolátu členů Severočeského společenství vplynuly tyto skutečnosti:

Společenství tvoří převážně manželské páry, jedna členka je svobodná a jedna rozvedená.

Manželské páry mají více než jedno dítě, většinou tři a více.

Zaměstnání jsou opravdu rozličná: úředníci, podnikatelé v různých oblastech (zemědělství, distribuce léčiv, realitní činnost), práce pro Diecézní centrum pro rodinu, nejvíce zastoupeno je však zdravotnictví a školství. Polovina respondentů uvedla zaměstnání jako místo uskutečňování vlastního apoštolátu. Ještě více, 73% vidí svůj apoštolát ve vlastní rodině, 62% ve farnosti. Naprostá většina, 77 %, jsou činní ještě v jiných oblastech, a to těchto:

5.1 Náhradní rodinná péče

Jeden manželský pár má osvojené čtyři děti, jeden děti dvě. Tyto páry se angažují v přípravě jiných párů na přijetí dětí do náhradní rodinné péče. Setkávají se s nimi, pořádají pro ně různé pobyty, stejně tak i pro páry, které si už děti osvojily. Cílem těchto setkání je předání důležitých informací z oblasti právní i praktické, výměna zkušeností jak z jednání s úřady a jinými institucemi, tak s výchovou osvojených dětí, děti zde mají možnost navázat nové přátelské vztahy s dětmi s ostatních rodin.

5.2 Diecézní centrum pro rodinu

Tři členové společenství pracují pro Diecézní centrum pro rodinu, této práci věnují většinu volného času. Práce spočívá mj. v různých seminářích pro vychovatele, rodiče, víkendová setkání pro specifické skupiny lidí, jako jsou ženy ve věku 45 – 55 let, muži, dospívající hoši, svobodné matky.

Náplní těchto setkání jsou přednášky, diskuze, zábava i modlitba.

5.3 Manželská setkání

Některé spolupracovnické páry se zapojují do pořádání manželských setkání, jejichž cílem je oživit a prohloubit vztahy manželů prostřednictvím přednášek, diskuzí, společných výletů, různých činností, modlitba, poradenství.

5.4 Media

Také media jsou prostředkem apoštolátu. Tuto formu využívá jedna členka, která pracuje v litoměřickém studiu Radia Proglas. Jejími nejčastějšími příspěvky jsou rozhovory s osobnostmi litoměřické diecéze, pozvánky na nejrůznější akce v kraji či reportáže o proběhnutých událostech.

5.5 Politika

Několik členů se angažuje na poli komunální politiky přítomností v obecním zastupitelstvu. Zde mají možnost prosazovat křesťanské hodnoty při utváření občanské společnosti.

5.6 Adopce na dálku

Severočeské společenství podporuje jedno dítě v rámci projektu Adopce na dálku.

Jsou s ním v písemném kontaktu, do kterého se zapojuje každý podle svých možností. Také někteří jednotliví členové mají takto „adoptované“ dítě, kterému financují studium a základní potřeby s ním spojené.

5.7 Katecheze

Čtyři členové absolvovali katechetický kurz a věnují se výuce náboženství ve své farnosti. Jde o děti všech věkových kategorií od mladšího školního věku až po dospívající mládež. Katecheze probíhají nejen jako hodiny náboženství v rámci výuky nepovinného předmětu ve škole, na faře, ale také jako přípravy ke svátostem, hlavně k prvnímu svatému přijímání a ke svátosti biřmování.

5.8 Pěvecký sbor

Hudba je vynikající prostředek ke sjednocování lidí, k jejich kulturnímu vyžití, plodnému využití volného času, zároveň nabízí možnost zážitků, které oslovují duchovní rozměr člověka. Tuto zkušenost má mnoho členů společenství a ti, kteří jsou hudebně více nadaní tohoto daru využívají ke svému apoštolskému nasazení. Někteří jsou řadovými členy farních či chrámových sborů, jiní sami takový sbor vedou a moderují.

5.9 Práce pro staré a umírající

Zatímco někteří členové jsou přímo zaměstnáni ve zdravotních zařízeních (nemocnice, soukromá ambulance, domov důchodců, hospic) a zde působí jako hlasatelé Božího království, jsou ve společenství i členové, kteří do těchto zařízení docházejí mimo své pracovní povinnosti.

5.10 Volnočasové aktivity pro děti a mládež

Účinným, zároveň však náročným, apoštolátem je přímá práce s mladými lidmi a dětmi v jejich volném čase. V oblasti severních Čech se jedná v drtivé většině o děti nevěřící, často dokonce z prostředí vůči církvi velmi nepřátelského. Ve městech jako Teplice či Rumburk již existují salesiánské oratoře, kde se uplatňují někteří Spolupracovníci.

Na vesnicích žije mnoho dětí, které nemají dostatečnou možnost smysluplně strávit svůj volný čas. Oproti městu má vesnice výhodu větší otevřenosti a bezprostřednosti dětí, snadněji se s nimi navazují kontakty. O co družnější bývají děti, o to zaujatější však jsou někteří rodiče, zvláště v místech, kde člověk, který se snaží vyvíjet pro děti nějaké aktivity, vyrůstal. Zde je výhodou, když Spolupracovník není původně místní, pracuje mimo obec

a výsledky práce s dětmi jsou viditelné.

Tyto výhody se do jisté míry týkají i mě samotné, protože pocházím zdaleka a lidé mě poznali teprve před několika lety. Jistou nevýhodou jsem získala tím, že jsem byla dva roky zaměstnaná na místní základní škole a někteří rodiče si vytvořili jakýsi konstantní postoj k „věřící učitelce z fary“.

Toto se však týká jen menšiny místních lidí. Během šesti let se na faře v Peruci rozběhlo několik kroužků pro děti, jako je hra na flétnu a na kytaru, hrátky s hudbou pro nejmenší, ruční práce pro děvčata a dramatika. V letošním roce se těchto aktivit účastní na čtyřicet dětí.

V tomto prostředí s nimi sice nemluvím cíleně o víře, přesto však mají možnost tuto dimenzi života poznat. Velmi dobře vědí, že jsem věřící, občas samy zatouží nahlédnout do kostela, při výběru repertoáru se nevyhýbám písním s duchovním textem. Mohou se kdykoliv zeptat na to, co je zajímavé, s čím se setkaly apod. A hojně toho také využívají.

Jako pomoc v rozvíjení apoštolátu uvádějí respondenti nejčastěji oporu v partnerovi, v rodině, ve společenství ACS. Jako nezbytnou vidí modlitbu, pravidelné přistupování ke svátostem a setkávání se ve společenství.

Nejčastější překážkou v činnosti je nedostatek času a odvahy, pohodlnost, někteří uvádějí elán a věk.

6. Měsíční ústraní

Měsíční ústraní je forma pravidelné duchovní obnovy. Členové společenství se setkávají každý měsíc většinou ve stejný den v týdnu, aby spolu prožili večer v duchovním usebrání. Pokud je to možné, bývá přítomen i kněz. Je možné se také účastnit ústraní v jiném společenství, a to jak v rámci přátelské návštěvy a pěstování vztahů s jinými skupinami, tak třeba z ryze praktických důvodů pro překážky v účasti u vlastního společenství. Místo konání se pravidelně střídá, lidé se scházejí vždy u jedné rodiny, která jako hostitelská má na starosti vedení setkání.

Průběh měsíčního ústraní bývá v severočeském společenství tento:

Zahajuje jej modlitba večerních chval. Do přímlov jsou zařazeny i prosby společné celému Sdružení. Následuje práce s tématem podle Formačního plánu. Ten je jednotný pro celou českou provincii.

V roce 2004 byl formační plán zaměřen na manželský život a jeho jednotlivé stránky, problémy, vzájemnou podporu manželů apod. Mohlo by se zdát, že byl jednostranný

a lidé, nežijící v manželství že byli postaveni jaksi mimo. Nebylo tomu tak – mnoho podnětů k zamyšlení bylo možné aplikovat na jakoukoliv formu života. Pro lidi dosud svobodné to byla příležitost k otázkám do současných či budoucích vztahů.

Rok 2005 byl ve znamení rozjímání nad diamanty z pláště postavy ze snu Dona Boska. Tyto diamanty znázorňují jednotlivé vlastnosti členů salesiánské rodiny. Řeč byla i o jejich opaku, o důsledcích nedostatku těchto ctností. Některá tato rozjímání byla opravdu náročná a nebylo snadné se do nich plně ponořit.

Letošní rok 2006 je zaměřen na poznávání osobností salesiánské rodiny, které vynikly svatostí života, ale dosud nejsou příliš známy. Tak je možné seznámit se s životem Dona Stuchlého, prvního českého salesiána, Laury Vicuni, Jany B. Molla a dalších. Formační plán obsahuje stručný životopis těchto světců nebo kandidátů svatosti, jejich stručnou charakteristiku – jakýsi výčet ctností, hodných následování, vhodné úryvky z Písma a modlitbu.

Hostitelé vedou téma měsíce, vyhledávají v další literatuře doplňující texty. Ostatní se do tématu svobodně zapojují, sdělují své zkušenosti, myšlenky a podněty. Je-li to možné, je na závěr téma shrnuto a uzavřeno.

Následuje tzv. „kolečko," ve kterém se všichni postupně dostávají ke slovu, povídají, co se za uplynulý měsíc událo v jejich rodinách, sdělují se o své radosti i smutek, řeší různé otázky.

Během této doby je možnost tělesného i duchovního občerstvení. To znamená, že je připraveno malé pohoštění a v případě přítomnosti kněze je možnost přistoupit ke svátosti smíření.

Závěrem večera přichází opět ztišení a usebrání při bohoslužbě slova a modlitbě za šťastnou smrt. Po dohodě na dalším termínu setkání se Spolupracovníci loučí a rozcházejí. Je zde však znát, že se neloučí na celý měsíc a že tato setkání nejsou jediným kontaktem mezi nimi.

7. Duchovní obnovy

V adventní a postní době se koná celodenní duchovní obnova. Místem konání bývá zpravidla Hospic sv. Štěpána v Litoměřicích.

Této obnovy se účastní všechny tři skupiny severočeského společenství spolu s aspiranty a členy formační skupiny.

Vedením duchovních obnov je pověřen některý salesiánský kněz. Témata přednášek se dotýkají té které doby, prohloubení duchovního života ve spojení s praxí salesiánské spirituality.

8. Exercicie

Uprostřed shonu každodenního života je třeba najít si čas a zastavit se, aby se zotavilo nejen tělo, ale i duše, srdce člověka. Vhodnou a velmi doporučovanou možností jsou exercicie – vícedenní duchovní obnova.

Na plánu exercicií se podílí celá česká provincie, a to tak, že každé společenství, které k tomu má vhodný prostor a ochotné lidi, zajistí jeden termín tak, aby bylo možné vybrat si ten nejvhodnější během celého roku. Ne každému musí vyhovovat např. prázdniny a ne každý si může vzít celý týden dovolenou. Všech termínů bývá kolem dvaceti, délka exercicií je též různá – od čtyř až po sedm dní. Místa konání jsou ve vhodných objektech po celé republice. Nejčastěji to bývají salesiánské domy jako Fryšták, nebo chalupy Spolupracovníků, budované již za doby totality (např. Lipiny).

Hlavním činitelem, který řídí celá cvičení a bez něhož by veškeré toto počínání jen marnou snahou, je Duch svatý. Jedině on může dát dar souhry a spolupráce tolika rozdílným lidem. Jednotlivých cvičení se totiž mohou účastnit Spolupracovníci z celé republiky, takže se běžně stává, že se zde lidé navzájem neznají. Je třeba se tedy alespoň trochu sžít a vyjít si vstříc v různých potřebách. Dalo by se to nazvat jakousi malou školou tolerance. Lidé ze stejného společenství už se znají, vědí, co od sebe mohou očekávat. Poznání jiných lidí však obohacuje a zároveň vypovídá o nás samých. Člověk si může vyzkoušet, jak rychle je schopen se sblížit, dále otevřít své nitro, jak reaguje na nové situace, prostředí, atd. I tyto skutečnosti jsou vedle přednášek cennými podněty k rozjímání.

Exercitátorem je volen zpravidla salesiánský kněz, jehož osobnost také dodává osobitý ráz celé obnově. Na něm záleží, jakým způsobem se bude duchovní cvičení odehrávat, zda bude spíše intelektuálně náročné nebo bude více ze životní praxe, zda bude silentium dodržováno stále, nebo se v programu objeví i chvíle pro vzájemné sdílení. Zde může docházet k situacím, kdy někomu daný styl vyhovuje, ale jiný s ním má problém. Záleží pak na účastníkovi, ředitelích i knězi, jak se s danou situací vyrovnají. Absolvovat však exercicie ve stylu, který je poněkud odlišný od mého zvyku či libosti, není úplně na škodu, pokud to daný člověk vnitřně zvládne tak, aby tím ostatním tuto dobu neotrávil. Může to být nová zkušenost, nový rozměr, který se člověku otvírá. Pokud se tento nezatvrdí, ale uchopí to jako

šanci, i jemu tato doba přinese své plody.

I pro samotného exercitátora je úkol vést duchovní cvičení velmi náročný, protože nespočívá v pouhém přednášení, ale spolužití s ostatními, je začleněn do tohoto nového společenství, vnímá rozdíly mezi lidmi, musí hledat nejpříjemnější formu sdělování toho, co má předat, otevírá různá témata a musí pružně reagovat na jednotlivé odezvy. Některý kněz má v této oblasti zkušenosti, jiný je teprve sbírá. Navíc je tu v roli zpovědníka, kterému se zvláště v době exercicií otevírají nejtajnější hlubiny lidské duše. Pro obě strany - účastníky i kněze – je to tedy také doba vzájemné modlitby. Plody duchovních cvičení jsou připraveny pro všechny.

Velmi důležitou funkci plní také tzv. „ředitelé“, kteří se sice duchovních cvičení účastní, ale současně nesou na bedrech zodpovědnost za celý jejich průběh, a to hlavně po technické stránce. Zajišťují tedy místo konání, kněze, evidují zájemce a informují je o podrobnostech, v době konání se starají o dům a vše hmotné tak, aby žádný nedostatek nebo problém nenarušoval tyto chvíle vnitřního usebrání.

9. Konference

Don Bosko si přál, aby se alespoň jednou ročně konala konference, velké setkání členů Sdružení ACS. Jednou ročně se tedy uskutečňuje konference, které se dle možností účastní členové všech skupin místního společenství. Doba trvání konference je ovlivněna místem, datem i tématy, o kterých je třeba hovořit. V minulých letech se konala jednodenní setkání, a to zpravidla v Hospici sv. Štěpána v Litoměřicích.

V letošním roce je v plánu konference na konci května. Bude dvoudenní, víkendová a místem konání byly stanoveny Dubany u Libochovic, kde má jeden spolupracovnícký pár prostornou zahradu s malým lesíkem. Zde se podobné setkání uskutečnilo již před pěti lety. Tehdy se jí zúčastnili všichni členové místního společenství. Mnozí využili možností, které poskytuje dubanská zahrada a přijeli s celými rodinami.

Při letošní konferenci je počítáno se dvěma dny, při nichž se opět setkají celé spolupracovnícké rodiny. Vzhledem k tomu, že se společenství rozrostlo o několik mladých párů, které procházejí formací, je možné, že účastníků bude mnohem více než v předešlých letech a jedním z témat bude pokračování formace a plánování slibů.

Program konferencí je pestrý – zahrnuje momenty, které se týkají jak duchovních, tak tělesných a sociálních potřeb. Samozřejmou součástí je modlitba, diskuse na aktuální témata, jako je organizace společenství, příprava dalších akcí (sliby, výlety, ...), otázky formace přípravné i trvalé, volby do místní rady apod. Vždy je zajištěna přítomnost kněze,

který slouží svátostí smíření, mší svatou, rozhovory, radou. Není však postaven do role někoho zvenčí, naopak. Přítomný kněz bývá ten, který je jmenován delegátem pro toto společenství, proto je brán jako „jeden z členů“, kdo do společenství patří.

Společně strávený čas nejen duchovně, ale i v zábavě a odpočinku, při programu s dětmi má velký vliv na vzájemné vztahy mezi spolupracovníky a jejich rodinami. Podporuje jednotu a dává prostor k dostatečnému řešení případných problémů.

Na konferenci jsou zváni i ti, kteří se na vstup do Sdružení teprve připravují. Je to pro ně jedinečná příležitost poznat rodinu, do které hodlají vstoupit, blíže poznat její jednotlivé členy a jejich rodiny, navázat s nimi kontakty, proniknout do sítě již utvořených vztahů a utvářet vztahy vlastní. Protože žádné společenství není absolutní a bez problémů, konflikty a nedorozumění jsou součástí soužití více lidí, naskýtá se i zde možnost poznat cesty k jejich řešení, proniknout do pravidel a řádů, které se v takových situacích uplatňují.

10. Výlety

Během roku jsou pořádány také výlety, většinou při příležitosti nějakého svátku, jako je Den dětí, Den matek, Velikonoční pondělí apod. Cílem bývají jak místa blízká a známá, tak také vzdálená a hůře dosažitelná, proto jsou některé výlety vícedenní. Příkladem mohou být oslavy Dne matek teplické části společenství, která se vydává až na Moravu na Hostýn a jeho okolí.

Vedle duchovních zážitků poskytují tyto výlety zážitky z prožívaného společenství, ze situací, jejichž kouzlo spočívá ve spontánnosti a neočekávanosti. Každé setkání Spolupracovníků je totiž prodchnuto humorem, někdy jemným a laskavým, jindy drsnějším.

Výlety jsou opět organizovány tak, aby se jich mohli zúčastnit i rodinní příslušníci všech věkových kategorií.

11. Společná dovolená

V minulých letech byly pořádány i rodinné dovolené. Konaly se zpravidla v létě v době letních prázdnin na různých chatách v Krkonoších, v Orlických horách, Jizerských horách, kde je mnoho možností, jak společně strávit volný čas. Těchto pobytů se účastnilo více párů i s dětmi.

Přestože Spolupracovníci na tyto dovolené rádi vzpomínají, v poslední době je o ně stále menší zájem. Důvodem není nechuť se vzájemně vidět a být spolu. Spíše se změnila

situace v rodinách. Někteří členové jsou již prarodiči, ale protože chodí do zaměstnání, nemají mnoho času na svá vnoučata, proto čas dovolené rádi věnují právě jim. Jiní zase po celý rok pracují s dětmi, pohybují se denně mezi lidmi a naopak si potřebují odpočinout ve větší samotě, tichu a soukromí. Se zvyšujícím se věkem někdy sílí touha po větším klidu a člověk už nemá tolik síly a chuti být na dovolené s mnoha dalšími lidmi. Možná tuto tradici obnoví mladé páry, které mají malé děti a ještě dostatek elánu k podobným akcím.

12. Některé nedostatky očima aspiranta

Chyby jsou jedním z projevů lidství a proto by nebylo pravdivé a věrohodné, kdybych tvrdila, že Severočeské společenství je „nej“ ve všech ohledech a nemá chybu. Nechci na tomto místě nikoho kritizovat, jen na několika příkladech ukázat, že i v tomto společenství jsou lidé s mnoha dobrými vlastnostmi a zároveň jistými nedostatky.

Jedním takovým momentem je určitá neukázněnost některých členů. Projevuje se obzvláště při společných akcích, které téměř nikdy nemohou začít včas, protože se lidé prostě nejsou schopni sejít ve stanovenou dobu. V případě měsíčních ústraní je to potom problém, protože se musí čekat s modlitbou, celý program se posouvá a konec je tedy někdy ve velmi pozdních hodinách, což pro člověka, který brzy ráno vstává do zaměstnání je fakt velmi nepříjemný.

Poněkud negativní zkušeností pro mě byla jakási nejasnost v tom, co má člověk dělat, když chce postoupit v přípravě na přijetí do Sdružení. V minulosti jsem několik let patřila do společenství trochu jiného typu, kde jsem se nemohla příliš ptát a celé dílo bylo zahaleno jakýmsi tajemstvím. I můj odchod se odehrál za velmi nejasných okolností, bez vysvětlení, písemně. Bylo pro mě proto přirozené se na nic příliš neptat. Očekávala jsem, že mi bude řečeno, že už je čas udělat další krok. Že tento okamžik musím rozpoznat sama jsem sice posléze ocenila, ale předem jsem o tom nevěděla, proto jsem stále čekala... Naštěstí mi pak ve společenství naznačili, jak se věci mají. Myslím, že chyba byla jak u mě, měla jsem se víc ptát, tak i na straně druhé, protože věděli, v čem jsem dosud žila a možná mohli hned na začátku říct, jaké místní postupy a že je na mém rozhodnutí, kdy a jak se věci posunou dál.

Jako jistý nedostatek je možné vidět i skutečnost, že v této oblasti není příliš postaráno o děti Spolupracovníků po duchovní stránce. Existuje tu sice možnost účasti na salesiánských chaloupkách, ale sami Spolupracovníci postrádají širší možnosti zapojení dětí do nějakého kvalitního společenství. Tato situace v současné době není pravděpodobně řešitelná právě pro náboženskou situaci na tomto území republiky a pro velmi široký záběr společenství, který neumožňuje nějaké pravidelné setkávání dětí ze spolupracovnických rodin.

Tyto děti jsou tedy odkázány na existenci či neexistenci skupinky mladých v rámci farnosti a na jednorázové akce buď Salesiánů nebo jiných organizací.

Každé společenství má svůj specifický ráz podle toho, jací členové jej tvoří. Proto se některé pozitivní, ale i negativní prvky mohou odrazit i na "tváři" celého společenství. Člověk klidný a pokojný přináší do společenství pohodu, člověk vznětlivý naopak spíše napětí. Tím však nemá být řečeno, že Sdružení ACS je určeno pouze bezkonfliktním lidem. Jde o to, jak se takové společenství dokáže stmelit jako rodina a vzájemně se "vychovávat" a "opracovávat", jak přes různost členů dovede udržet jedotu ducha. Příliš mnoho klidných lidí může působit nudně, kdežto lidé s bouřlivou povahou mohou znamenat oživení, pokud se snaží využít také dobrých stránek svého temperamentu.

Severočeské společenství je velmi pestrá směsice lidských povah, proto to v něm někdy trochu "vře," ale zpravidla po takové bouři následuje vyjasnění a uvolnění. Každopádně je zde znát velká snaha nikomu neublížit a všechno řešit přímo. To se samozřejmě nezdaří pokaždé, ale nikdy se tak neděje ze zlé vůle.

Chtěla bych na tomto místě podotknout, že jsem za dobu svého přátelství se Severočeským společenstvím ještě nepronikla do hloubky všech vztahů, problémů a úskalí, protože se pro velkou vzdálenost intenzivně setkávám pouze s lidmi z Libochovicka a s ostatními dvěma skupinami se vidím jen několikrát ročně. Je tedy možné, že jsem neodhalila některé momenty vzájemnosti či nevzájemnosti. Domnívám se však, že to je opravdu věcí osobního úsilí všech a pokud je na první pohled dlouhodobě vidět spíše to pozitivní, troufám si tvrdit, že toto společenství se snaží ze všech sil přiblížit ideálu salesiánského ducha.

13. Osobní zkušenost s rodinou ACS

Se Sdružením ACS jsem se poprvé setkala před čtyřmi lety, kdy jsem na některé Spolupracovníky dostala kontakt od jednoho kněze – salesiána. Přijala jsem pozvání na jejich měsíční ústraní a tehdy jsem poznala část Severočeského společenství. Na první pohled mě zaujala jejich vstřícnost a otevřenost, se kterou mě přijali mezi sebe. Ačkoli byla většina členů spíše ve věku mých rodičů, cítila jsem se mezi nimi dobře a od samého začátku jsem cítila přijetí a rovnost s ostatními. Zaujal mě velmi silný smysl pro humor, kterým byla setkání okořeněna. Bylo znát, že tito lidé žijí s Hospodinem, přesto zůstávají "nohama na zemi" a dovedou být hluboce lidští. Po přerozdělení společenství jsem mohla blíže poznat i jiné členy, které jsem do té doby vídala jen sporadicky, a užasla jsem nad rozmanitostí povah

a nad tím, jakým způsobem dokážou tak různí lidé vzájemně vycházet, jak se dovedou tolerovat, naladit na stejnou notu a přitom zůstat sví.

Další kladnou zkušeností pro mě byl respekt a ohleduplnost k podmínkám každého člena. Nikdo nebyl upozorňován na to, že se již dvakrát nezúčastnil měsíčního setkání nebo jiné akce, nikdo nebyl nucen k tomu, aby se vyjádřil k tématu, když mu zrovna nevyhovovalo.

Když jsem byla nějaký čas nemocná a nemohla jsem jezdit na měsíční ústraní, věděla jsem, že se za mě společenství modlí. V tuto dobu se mnou byli ostatní v kontaktu alespoň telefonicky.

Silným zážitkem pro mě byly první spolupracovnické exercicie, kterých jsem se zúčastnila v roce 2005. Přes množství termínů byl pro mě vyhovující pouze jeden. Mezi přihlášenými byl jen jeden člen, kterého jsem osobně znala. Ihned po příjezdu na místo jsem byla mile přijata a velmi rychle jsem se zde cítila „jako doma.“ Zjistila jsem tak, že otevřenost a srdečnost není jen teorií, ale že je uváděna do praxe, a to nenásilnou a hluboce lidskou formou.

ZÁVĚR

Z Pravidel apoštolátního života Sdružení salesiánských spolupracovníků vyplývá snaha být nejen v naprostém souladu s pokyny církevních dokumentů, ale dát také konkrétní podněty k naplňování jejich výzev, snaha uvádět tyto dokumenty v život. Záměrně jsou zde rozebrány jednotlivé oblasti působení Spolupracovníků, předpoklady pro jejich působení a rady, jak dostát závazkům, které vyplývají nejen ze slibů, ale v první řadě z křestních závazků každého člověka.

Rodina, farnost, obec, zaměstnání, tedy nejčastější oblasti nabízející se pro působení křesťanů jako kvasu, který nenápadně, ale vytrvale šíří Boží království, jsou zde několikrát zdůrazňovány jako důležité prvky, které spoluvytvářejí lidskou společnost. Proto je kladen tak silný důraz na jejich posvěcování.

Pravidla procházejí pravidelnými revizemi, aby odpovídala aktuální situaci Sdružení ve světě, přesto jejich základ – požadavek svatosti uskutečněné životem v salesiánském duchu - zůstává tentýž, protože nejhlubší lidské touhy po lásce, přijetí, naplnění života jsou vlastní lidem v kterékoliv době. Boží volání k lásce je stejně intenzivní dnes jako na počátku církve.

Církevní dokumenty i Pravidla by však byly pouhou literou, kdyby nebyly uváděny v život v jednotlivých splečenstvích. Na příkladu Severočeského splečenství je možné vidět konkrétní možnosti naplňování ideálů Salesiánské rodiny podle zásad Dona Boska a také požadavků církve na angažovanost laiků. Nenajdeme zde ideální stav, ten je cílem, ke kterému všichni směřují, programem na celý život. Je přirozené, že se najdou nedostatky, problémy a překážky v naplňování salesiánských ideálů. Pravidla zde pak slouží jako jakési mantinely, ve kterých se hraje "hra života."

Při studiu církevních dokumentů o laicích a Pravidel Sdružení Salesiánských spolupracovníků a při bližším nahlédnutí do konkrétního splečenství jsme zjistila, že toto Sdružení je kvalitní možností pro laiky, kteří hledají splečenství, poskytující nejen duchovní zázemí, ale i impulsy pro rozvoj duchovního života; jsou odhodláni aktivně se zapojit v církvi i ve společnosti v duchu evangelia a jsou jim blízké principy Salesiánského ducha. Není nutné být okamžitě zapálený pro tyto principy, Sdružení je vlastní svoboda, kterou nově přišedším poskytuje, aby mohli poznávat, zkoumat a případně dorůstat k tomuto způsobu života.

Poznámky:

1. srov. NEUNER, P. *Laici a klérus? Společenství Božího lidu*. Praha : Vyšehrad 1997. ISBN 80-7021-141-5. *Shubert*
2. SN / LG – Světlo národů / Lumen gentium čl.31
3. ~~CIC~~ – *Kodex kanonického práva*. Praha : Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6. *Codex iuris canonici* (kán. 207 §1)
4. viz POSPÍŠILOVÁ, L. *Vývoj řeholního života v naší zemi po pádu totalitního režimu po současnost*. 2. 2. 2004. Dostupné na www.volny.cz/kvpzr/
viz ČSÚ *Výsledky sčítání lidu*. Dostupné na www.csu.cz
5. AL / AA - Dekret o apoštolátu laiků / Apostolicam actuositatem čl. 1
6. Křestní obřady
7. JAN PAVEL II. *Christifideles laici*. Posynodální apoštolský list. Praha : Zvon 1990. ISBN 80-7113-162-8, s. 24
8. LG 24
9. ChL, s. 24 *pro nová obřady?*
10. ChL, s. 25
11. ChL, s. 26 *Kočí a jiné ne*
12. tamtéž
13. ChL, s. 30
14. RN / GS – Radost a naděje / Gaudium et spes čl.50
15. GS 62
16. Podíváme-li se na příklad na programy kin v menších místech a vesnicích, zjistíme, že je jejich nabídka přizpůsobena snaze přilákat diváka, především mladého. Obsahuje tedy převážně snímky s prvky akčnosti a erotiky. Tento jev je pochopitelný pro udržení života daného zařízení, které je do jisté míry závislé na financích od diváků.
17. Příkladem může být Vinohradské divadlo v Praze, které před několika měsíci uvedlo hru *Brouk v hlavě*, jehož provedení bylo velmi vulgární, nebo hra *Arthurovo Bolero* divadla ABC, jehož děj sice poukazuje na nešvary společnosti, provedení je ovšem opět silně vulgární až nevkusné.
18. Např. nepřírozená regulace řek, která se v posledních letech projevuje jako jedna z příčin záplav.
19. Typické pro vyspělé státy jsou sbírky zákonů, ústava.
20. GS 69
21. GS 72
22. GS 76 *Koucal*
23. ~~Pavel VI.~~ *Inter mirifica*. Dekret o hromadných sdělovacích prostředcích. Rím 1963, čl.15
24. Např. ze čtyřiceti dětí docházejících na výuku hudby mají přístup k internetu všichni, a to buď ve škole nebo doma.
25. Příklad zneužití nastal na podzim r. 2005 na SSPŠE v Žatci, kdy nezjištěný student nebo učitel (případ nebylo možné dořešit) nahrál do složky fotografií kolegyně videoklipy s pornotematikou. Přes odbornost správce sítě se nepodařilo ani učitelský počítač zajistit tak, aby nebylo možné takové věci provádět.
26. Na většině základních a středních škol existují nabídky školení pro základní obsluhu počítače. Některá města (např. Žatec) disponují i speciálními středisky pro školení ECDL ("řidičský průkaz na počítač") s mezinárodní platností.
27. ChL 40
28. ChL 41
29. srov. CIC kán. 230 §1 a 2
30. srov. CIC kán. 230 §2
31. Pověření k těmto službám uděluje příslušný biskup.

32. KKC - *Katechismus katolické církve*. Praha : Zvon 1995. ISBN 80-7113-132-6, čl.1157
33. GS 3
34. tamtéž
35. V některých nadnárodních podnicích jako jsou supermarkety nejsou dodržovány podmínky pro dostatečnou hygienu práce, zaměstnanci mají nepřiměřenou pracovní dobu (např. Billa Louny - 17 hodin), mají pracovní povinnost i ve státní svátky, apod.
36. V současné době se např. diskutuje zákon o zdravotní péči, který by počítal i se zařízeními hospicového typu. Zmínit můžeme i tolik diskutované téma euthanasie, která je už v některých evropských zemích legalizována.
37. GS 12
38. GS 27
39. BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*. Encyklika Bůh je láska. Praha : PAULÍNKY 2006. ISBN 80-86949-03-6, čl.30
40. V hodinách dějepisu na střední škole byla při látce o Izraelitech používána Bible. Ze čtyřiceti studentů pouze šest drželo Bibli v ruce více jak poprvé a pouze osm jich mělo tušení, o čem se v Bibli píše.
Z rodičů dětí docházejících na hudební výchovu měli tytéž znalosti čtyři, byli to aktivní členové evangelické a husitské církve. 2 duchovní
2 píle??
41. viz různé posvátné knihy (bible) sekt jak kniha *Mormon* apod.
42. KKC čl.5 ↑
43. KKC čl.7
44. OPATRŇY, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství 2001. ISBN 80-7192-557-8, s. 109
45. LG 23
46. Např. Plenární sněm katolické církve
47. Farnost může být zřízena také pro určitou skupinu věřících, jako jsou studenti, národnostní menšiny aj.
48. Mezi společenství postavená na vzájemných vztazích lze počítat např. společenství rodin, manželská setkání aj.
49. Příkladem společenství shromažďujícího se za jistým účelem jsou věřící, kteří se účastní poutí konaných na první pátek v měsíci v Doksanech. Tyto poutní mše svaté jsou slouženy za nová kněžská a řeholní povolání. Účastníci poutí se mezi sebou znají jen velmi povrchně, navazování vztahů se sice vyloučuje, není ale prioritou. ???
50. KKC čl. 2098
51. Srov. ARCIBISKUPSTVÍ PRAŽSKÉ *Výroční zpráva roku 2004*. Dostupné na www.apha.cz
52. viz příloha č. 2 – Stručný životopis Dona Boska. Srov. BOSCO, T. *Don Bosko*. Řím 1990.
53. BOSCO, T. *Don Bosko*. Řím 1990, s. 19
54. BOSCO, T. *Don Bosko*. Řím 1990, s. 80
55. Don Bosko byl především praktik, jeho výchovné principy jsou shrnuty ve Stanovách Společnosti svatého Františka Saleského a i v Pravidlech Sdružení ACS a v dalších publikacích (např. KOPECKÝ, J. *Výchovná metoda sv. Jana Boska – materiál pro vnitřní potřebu kongregace*)
56. KOPECKÝ, J. *Výchovná metoda sv. Jana Boska – materiál pro vnitřní potřebu kongregace*. 1996, s.23
57. *Stanovy Společnosti svatého Františka Saleského*, s. 23
58. Tímto heslem se Don Bosko řídil již v mládí, kdy založil tzv. "Veselou společnost". Srov. BOSCO, T. *Don Bosko*. Řím 1990, s. 60
59. *Pravidla apoštolátního života*. Materiál pro vnitřní potřebu Sdružení salesiánských spolupracovníků. Řím 1986.
60. Pravidla, čl. 3

61. Pravidla, čl. 8
62. Podle stávajících zákonů je rodina ekonomicky znevýhodněna např. oproti nesezdaným párům.
63. Pravidla, čl. 9
64. Pravidla, čl. 10
65. Pravidla, čl. 11
66. Don Bosko žil v době velikých politických změn v Itálii. (Srov. BOSCO, T. *Don Bosko*. Řím 1990) V naší zemi se v současné době odehrává taktéž politický boj o moc.
67. Např. vlastním zapojením se, zastřešením určité akce, referencemi.
68. AUBRY, J. *Průvodce pravidly apoštolského života Sdružení salesiánských spolupracovníků*. Řím 1987, s. 22
69. srov. GS 72
70. Pravidla, čl. 12
71. Ještě před dvaceti lety byl např. rozvod vnímán společností jako apriori negativní věc, která člověka stavěla do pozice toho, kdo "nezvládl" manželství. Dnes už se nad touto skutečností pozastavuje jen málokdo.
72. AA 4f
73. GS 63 – 72, 47 – 52
74. Aubry, s. 24
75. Při pohledu do tříd na základní škole zjistíme, že minimálně polovina dětí je z rozvedených nebo neúplných rodin.
76. Totéž platí i o studentech středních škol, kteří tento stav pochopitelně považují za normu.
77. Při tvorbě maturitních témat jsem často narazila na nehraný postoj "Já žádné plány do budoucna nemám. Nedožiju se ani třiceti let, tak na co plánovat. A měnit to nechci." Tito studenti měli buď problémy, které řešily drogami, proto neviděli žádnou perspektivu, nebo je pohled do budoucnosti z různých důvodů děsil, a proto o ní odmítali přemýšlet.
78. Aubry, čl. 13.2
79. Pravidla, čl. 14
80. Např. hlavní město Praha má poměrně husté pokrytí, na jeho území nachází hned několik společenství, není proto divu, že je těžké se v této síti vztahů vyznat a vůbec ji zmapovat.
81. Aubry, s. 38
82. Pravidla, čl. 28
83. BOSCO, T. *Don Bosko*, s. 224
84. Pravidla, čl. 40
85. Pravidla, čl. 38
86. Pravidla, čl. 39
87. Aubry, s. 41
88. Aubry, s. 71

be kolní(?)

co s jím byl v souč. době?
 mluví s
 konkrétní jeal??

odtud ml → v roce 1986?

nejedná se!

Použitá literatura:

AUBRY, J. *Průvodce pravidly apoštolátního života Sdružení salesiánských spolupracovníků*. Řím 1987, s. 22

BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*. Encyklika Bůh je láska. Praha : PAULÍNKY 2006. ISBN 80-86949-03-6.

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha : Zvon, 1991. ISBN 80-7113-009-5.

BOSCO, T. *Don Bosko*. Řím 1990

Kodex kanonického práva. Praha : Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

ČSÚ *Výsledky sčítání lidu*. Dostupné na www.csu.cz

Dokumenty II. vatikánského koncilu. Praha : Zvon 1995. ISBN 80-7113-132-6.

FONTANA, U. *Člověk a zsvěcení v duchu Dona Boska po sto letech od jeho smrti*. Praha : Portál 1992. ISBN 80-85282-36-4.

JAN PAVEL II. *Christifideles laici*. Posynodální apoštolský list. Praha : Zvon 1990. ISBN 80-7113-162-8.

Katechismus katolické církve. Praha : Zvon 1995. ISBN 80-7113-132-6.

KOPECKÝ, J. *Výchovná metoda sv. Jana Boska – materiál pro vnitřní potřebu kongregace*. 1996.

NEUNER, P. *Laici a klérus? Společenství Božího lidu*. Praha : Vyšehrad 1997. ISBN 80-7021-141-5.

OPATRNÝ, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství 2001. ISBN 80-7192-557-8.

PAVEL VI. *Inter mirifica*. Dekret o hromadných sdělovacích prostředcích. Řím 1963

Pravidla apoštolátního života. Materiál pro vnitřní potřebu Sdružení salesiánských spolupracovníků. Řím 1986.

POSPÍŠILOVÁ, L. *Vývoj řeholního života v naší zemi po pádu totalitního režimu po současnost*. 2. 2. 2004. Dostupné na www.volny.cz/kvpzr/

PRONZATO, A. *"Ale já vám říkám"*. Svitavy : Trinitas 1995. ISBN 80-901457-7-9.

Průkaz totožnosti členů Salesiánské rodiny Dona Boska. Praha, Salesiánská provincie 1998.

Stanovy Společnosti svatého Františka Saleského. Materiál pro vnitřní potřebu kongregace.

Seznam zkratk:

AA - Apostolicam actuositatem

ACS – Sdružení salesiánských spolupracovníků

FMA – Dcery Panny Marie Pomocnice

GS – Gaudium et spes

ChL – Christifideles laici

IM – Inter mirifica

LG – Lumen gentium

SDB – Salesiáni Dona Boska

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Dotazník o apoštolátu v Severočeském společenství

Příloha č. 2: Stručný životopis Dona Boska

Příloha č. 3: Příchod salesiánů do Čech

Příloha č. 1

Dotazník salesiánských spolupracovníků – apoštolát

Vážený Spolupracovníku,
obracím se na Tebe s prosbou o vyplnění dotazníku o apoštolátu členů Severočeského společenství Sdružení ACS. Získané informace budou sloužit při zpracování diplomové práce na téma Salesiánský spolupracovník jako angažovaný laik v církvi a ve světě.

Děkuji za spolupráci,

Pavla Čandrlová

.....
rok slibů:

1. muž

žena

2. svobodný/á

v manželství

jiné

3. počet dětí: 1

2

3

4

více

4. zaměstnání:

5. V jakých oblastech rozvíjím apoštolát: rodina

farnost

zaměstnání

jiné:

.....

6- Jakou podobu má můj apoštolát (stručná charakteristika) :

.....

.....

.....

7. Rád bych se angažoval i v těchto oblastech:

8. V uskutečňování mého salesiánského povolání mi nejvíce pomáhá:

.....

.....

9. Pro svůj duchovní růst vidím jako důležité:

.....

.....

10. Pro lepší rozvíjení apoštolátu mi chybí:

.....

Příloha č. 2

Stručný životopis Jana Boska

Jan Bosko se narodil 16. srpna 1815 v italské vesnici Becchi jako nejmladší syn Markéty a Františka Bosko. Jan měl bratra Antonína z prvního otcova manželství a bratra Josefa.

Jako čtyřletý ztratil Jan otce, matka se znovu neprovdala, ale starala se o děti sama. Chlapci samozřejmě pomáhali podle svých možností. Jan měl ale studijní nadání, jeho touhou bylo stát se knězem. Proto po nocích četl a učil se. To však bylo trnem v oku Antonínovi, proto musel opustit domov a dát se do služby. V zimě mohl chodit do školy, ale ne pravidelně. Po mnoha obtížích se vrátil na veřejnou školu do Castelnouva, kde se vyučovala i latina. Roku 1831 začal Bosko studovat v Chieri. Bydlel v různých podnájmech a na bydlení si musel vydělávat nejrůznějšími pracemi. Vyučil se tak mnoha řemeslům, což později bohatě uplatnil při zakládání dílen pro chlapce v oratoři.

Roku 1835 se stal Jan Bosko klerikem v turínském semináři, po šesti letech studia a formace byl vysvěcen na diecézního kněze. V semináři získal Jan několik důležitých zkušeností. Zprvce to byl odstup nadřízených. Mezi profesory a studenty jakoby stála zeď, za kterou nebylo možné se dostat. Mluvit s nadřízeným bylo možné jen tehdy, řešil-li se nějaký přestupek, jinak se studenti profesorům s bázni vyhýbali. K tomuto odstupu byli studenti vedeni, protože v té době byl kněz "někdo", ke komu lidé vzhlíželi, kdo požíval jakési posvátné úcty. Jan se rozhodl být jiný - znát své hochy, žít s nimi, být s nimi v každodenních starostech.

Druhá zkušenost bylo zajištěné postavení kněze ve společnosti. Stát se knězem znamenalo sice velkou zodpovědnost za svatost svoji a sobě svěřených duší, zároveň však také být velmi dobře zajištěn a mít pohodlný život a jeho určitou úroveň. Jan Bosko sice vybudoval veliké dílo, vždy však zůstal chudým knězem, jehož největším pokladem je víra v Boží prozřetelnost a přimluvu Panny Marie.

Po vysvěcení na kněze dostal don Bosko tři nabídky, které mu zajišťovaly budoucnost. On ale na radu Dona Caffasa odešel do ústavu pro doškolování kněží v Turíně, kde si po tři roky doplňoval kněžskou přípravu návštěvou různých přednášek, kázáními, výukou náboženství, ale také docházením do věznic. To bylo pro něj rozhodující, protože poznal bídu turínského předměstí, bídu chlapců, kteří se často dostávali do vězení proto, že z hladu ukradli kousek chleba, byli bez zaměstnání, rodina se jich zřekla, atd.

8. prosince 1841 se po jedné mši svaté seznámil s chlapcem Bartolomějem Garellim, který za ním přivedl další hochy, a tak začala oratoř. O nedělích přicházela parta

chlapců, Don Bosko pro ně měl mši svatou, kázání, vysvětloval jim katechizmus a nedílnou součástí programu byly hry, kterých se Don Bosko aktivně účastnil. Postupem času chlapců přibývalo, měli málo místa nejen ke hrám, ale i k odpolednímu vyučování. Don Bosko nebyl na chlapce sám, někteří kněží mu pomáhali zpovídat a vyučovat čtení a psaní. Jiní lidé, jako např. markýza Barolová, jej podporovali finančně.

Pro stále vzrůstající počet chlapců, jejichž aktivity přinášely i neblahé následky, jako hluk či podupaný trávník, se musela oratoř často přemísťovat a Don Bosko se kvůli tomu dostával i do sporu s městskou správou. Týden před Velikonocemi roku 1846 byl pro Dona Boska kritickým. Na Květnou neděli se naposledy sešel s hochy na pronajaté louce a nevěděl, kam půjdou příště. Bůh však vyslyšel jeho prosby a poslal mu do cesty člověka, který mu zprostředkoval pronájem kůlny a trávníku u jistého Františka Pinardiho. Po nutných úpravách kůlna sloužila jako kaplička, několik místností jako učebny. Za nějaký čas koupil Don Bosko dům celý.

Nějakou dobu se chlapci scházeli jen o nedělích, protože většina z nich přes týden pracovala na stavbách, v továrnách, atd. Don Bosko je chodil navštěvovat, zajímal se o jejich pracovní podmínky, vztahy se zaměstnavateli, jejich vlastní píli, povzbuzoval je a zval je na neděli do oratoře. Někteří chlapci měli tak složitou rodinnou situaci, že u Dona Boska začali bydlet. V roce 1861 u něj žilo 600 - 800 chlapců, převážně sirotků. O domácnost se starala matka Dona Boska, maminka Markéta, po její smrti matka Dona Ruy. Zajistit bydlení tolika chlapcům nebyla jediná starost, Don Bosko se snažil zlepšit i jejich pracovní podmínky. Stále více se však zabýval myšlenkou otevřít vlastní dílny, což se mu podařilo na podzim roku 1853, kdy otevřel krejčovskou a obuvnickou dílnu, dále pak knihvazačskou, stolařskou, tiskařskou a zámečnickou. Mistry si po špatných zkušenostech s cizími vychoval Don Bosko sám z nejstarších hochů. Nadaní chlapci studovali pod vedením kněží klasické předměty a odcházeli dále do škol v Turíně. Roku 1851 první čtyři chlapci oblékli kněžský talár a o čtyři roky později Michal Rua složil do rukou Dona Boska řeholní sliby.

Roku 1859 přednesl Don Bosko svým nejbližším spolupracovníkům návrh na založení kongregace. Její stanovy definitivně schválil papež Pius IX. po mnoha úpravách roku 1876 jako stanovy sdružení sv. Františka Saleského - salesiánů. Vznikla tak nová řeholní rodina, která pro svět vypadala naprosto civilně, což jí v tehdejší proticírkevní společnosti umožňovalo přežít. Uvnitř však žila podle evangelijních rad, a tak budovala dílo apoštolátu mládeže.

Salesiáni pod vedením Dona Boska zakládali školy, ústavy, zbudovali si i svůj seminář. Oratoře byly budovány nejen v Turíně, ale po celé Itálii. V jedné ze svých vizí Don Bosko

viděl u lože umírajícího Jana Cagliera divochy, kteří mladého chlapce oplakávali jako někoho, kdo byl jejich velikou nadějí pro přiblížení Božího království. Don Bosko pochopil - Hospodin chtěl, aby salesiáni působili i v misiích. Zemí zaslíbenou se stala Patagonie, kam připluli roku 1875. Již zmíněný Don Cagliero byl vůdčí osobností této skupiny misionářů, původně vyslaný do to misí jen na krátkou dobu. Jeho pobyt tam se však prodloužil na roky. K lůžku umírajícího Dona Boska přišel jako první salesiánský biskup.

Don Bosko se nikdy nepletl do politiky, on tu svoji nazýval "politikou Otčenáše". Opačný postoj by byl v tehdejší rozbouřené době velice ohrozil jeho dílo. On byl věrný papeži, i svoje hochy vedl k této poslušnosti a oddanosti. Nevyhnul se však sporům s některými církevními hodnostáři, kteří neměli vždy "čisté ruce" v jednání církve, a protože on sám měl poměrně neústupnou povahu, neušel určitým trestům a zkouškám pokory. Protože však nikdy nejednal svévolně, ale vždycky hledal Boží vůli, i tyto události spíše vedly k jeho většímu posvěcení.

Jeho pevná vůle a odhodlání vytrvat i přes nepříznivé podmínky s jedinou nadějí na přimluvu Panny Marie mu přinesla bohatou odměnu. Kromě slavné basiliky Panny Marie Pomocnice vybudoval "z prázdné kapsy" několik dalších kostelů. Prostředky na stavbu sháněl po celé Evropě, často to byly velmi namáhavé cesty, protože jeho život se pomalu chýlil ke konci, trápily ho různé nemoci a jednání s mnoha vlivnými lidmi jej velice unavovala.

Don Bosko umírá v noci 31. ledna 1888. Papež Pius XI. jej roku 1934 prohlásil za svatého. Salesiánské dílo je dnes rozšířeno po celém světě v různých formách pastorače mládeže. Salesiánská rodina se skládá z několika hlavních větví: mužská - (SDB) Salesiáni Dona Boska, ženská - (FMA) Dcery Panny Marie Pomocnice (založené roku 1871 Marií Dominikou Mazzarellou), ACS - Sdružení salesiánských spolupracovníků, sekulární institut VDB - Volontarie Dona Boska, sekulární institut CDB - Volontéři s Donem Boskem, CME - Sdružení bývalých žáků a žákyň Dona Boska, SHM - Salesiánské hnutí mládeže.

Příloha č. 3

Příchod salesiánů do Čech a na Moravu

Počátky salesiánského díla u nás jsou spjaty se jménem Ignáce Stuchlého. P. Ignác Stuchlý se narodil 14. prosince 1869 ve slezské Boleslavi v rodině zemědělců. Po jedněch exerciciích u františkánů začal přemýšlet o kněžství. Původně chtěl vstoupit k jezuitům, ale na radu jednoho kněze odešel do Itálie k salesiánům, jejichž hlavním představeným byl v té době Don Rua. P. Stuchlý byl vysvěcen na kněze roku 1901 a byl poslán budovat salesiánské dílo do Jugoslávie, kde žil přes dvacet let. V Turíně se zatím množily žádosti z České republiky, aby se i zde salesiáni ujali mládeže. V Peroze na úpatí italských Alp už byl uvolněn dům, kde měli být připravováni čeští studenti. Don Stuchlý byl tedy odvolán zpět do Itálie, aby tento dům řídil. Nebylo to vůbec snadné, letitá práce v Jugoslávii jej stála mnoho sil, ale on měl stále na paměti slova Dona Ruy, který mu na žádost o službu v misiích odpověděl: “Tvé misie budou na severu...”

Od začátku mu u nás pomáhali dva kněží, kteří mu posílali do Itálie finanční prostředky a informovali jej o náboženské situaci u nás, kde se pomalu šířilo povědomí o salesiánech.

Díky monsignoru Štanclovi a olomouckému arcibiskupovi Prečanovi mohli roku 1927 čeští salesiáni přijít do vlasti, kde převzali dům ve Fryštáku u Holešova na Moravě. Během dvaceti let se ve fryštáckém ústavu vystříдалo více jak tisíc hochů. Někteří se stali diecézními kněžími, jiní řeholními, vesměs salesiány. Ti, jejich cesta nevedla k zasvěcenému životu, mohli odejít po páté třídě gymnázia na jiné střední školy.

Roku 1934 byl pro vysoký počet žádostí o přijetí do ústavu ve Fryštáku postaven nový ústav v Ostravě. Tuto stavbu řídil pomocník Dona Stuchlého, Dr. Štěpán Trochta. Ten byl brzy nato pověřen stavbou domu v Praze. Další oratoř byla vybudována v Brně a v Pardubicích. Dnes se salesiánská střediska nacházejí v Praze, Brně, Fryštáku, Zlíně, Ostravě, Českých Budějovicích, Plzni, Teplicích a na dalších místech .

ABSTRAKT

ČANDRLOVÁ, P. *Salesiánský spolupracovník jako angažovaný laik v církvi a ve společnosti.*

České Budějovice 2006. Diplomová práce.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie.

Vedoucí práce Ing. Dr. Alois Kříšťan, Th.D.

Klíčové pojmy: laik, apoštolát, mládež, výchova,

Salesiánská rodina, Sdružení ACS, Spolupracovník

Práce se zabývá angažovaností laiků v církvi a ve společnosti, jejich duchovním zázemím a tím, jak tyto požadavky naplňuje Sdružení salesiánských spolupracovníků (ACS).

V první části se hovoří o laicích obecně s odkazem na církevní dokumenty.

Druhá část rozebírá Pravidla apoštolátního života Sdružení ACS a principy, na kterých jsou tato pravidla založena.

Ve třetí části je uveden příklad konkrétního společenství v rámci Sdružení ACS.

Sdružení salesiánských spolupracovníků nabízí laikům možnost aktivně prožívat své křesťanství, je schopno poskytnout duchovní i lidské zázemí a formaci všem, kdo se chtějí v duchu evangelia věnovat mládeži a lidovým vrstvám.

ABSTRACT

The Salesian co-operator as the committed layman in the church and in the society.

Key terms: the layman, the apostolical way of life, education, young people, the family of Salesians, the Association of salesian co-operators (ACS), the co-operator

This labour features about the commitment of the laymen in the church and in the society, their spirit background and about the fulfilment of these claims by the Association of salesian co-operators.

In the first part there is talking about the laymen in general with the reference to the church documents.

The second part analyses the Regulations of the aposolical life of the ACS and the principles, they are founded on.

In the third part there is introduced one example of the concrete community of the ACS.

The Association of the salesian co-operators is offering to the laymen the possibility activ to live their Christianity, it is able to give the spirit and human background and formation to everybody, who wants to work with the young people and the folk groups of the society in the spirit of evangelium.